

Kommune-Norge i tall 1998

Norges offisielle statistikk

I denne serien publiseres hovedsakelig primærstatistikk, statistikk fra statistiske regnskapssystemer og resultater fra spesielle tellinger og undersøkelser. Serien har først og fremst referanse- og dokumentasjonsformål. Presentasjonen skjer vesentlig i form av tabeller, figurer og nødvendig informasjon om datamaterialet, innsamlings- og bearbeidingsmetoder, samt begreper og definisjoner. I tillegg gis det en kort oversikt over hovedresultatene.

Serien omfatter også publikasjonene, Statistisk årbok, Historisk statistikk, Regionalstatistikk og Veiviser i norsk statistikk.

Official Statistics of Norway

This series consists mainly of primary statistics, statistics from statistical accounting systems and results of special censuses and surveys, for reference and documentation purposes. Presentation is basically in the form of tables, figures and necessary information about data, collection and processing methods, and concepts and definitions. In addition, a short overview of the main results is given.

The series also includes the publications Statistical Yearbook of Norway, Historical Statistics, Regional Statistics and Guide to Norwegian Statistics.

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r
Desimalskisletegn	Decimal punctuation mark	, (.)

© Statistisk sentralbyrå, mars 2001

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen, vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4825-6

ISSN 1500-8355

Emnegruppe

00.00.20 Regionale oversikter

Design: Enzo Finger Design

Trykk: Kopisenteret, SSB

Forord

I denne publikasjonen har Statistisk sentralbyrå samlet statistikk som kan gi relevante nøkkeltall for kommuner og fylkeskommuner. I tillegg til finansielle nøkkeltall presenteres kommunenes/fylkeskommunenes;

- relative utgifter til ulike formål (prioriteringer)
- tjenestetilbud i forhold til målgrupper for tjenestetilbudet (dekningsgrader)
- kostnader i forhold til tjenesteproduksjonen (kostnadsindikatorer)

Publikasjonen er en oppfølger av den tidligere NOS-publikasjonen "Strukturall for kommunenes økonomi". I tillegg er det tatt med tilgjengelig statistikk for de viktigste tjenesteområdene. Tjenestestatistikken er satt sammen med regnskaps- og befolkningsstatistikk til nøkkeltall. Statistikken bygger på årlige regnskapsoppgaver som SSB henter inn fra alle kommuner og fylkeskommuner og årlige oppgaver for tjenestestatistikken på følgende områder:

- Videregående opplæring, somatiske spesialisthelsetjenester og psykisk helsevern for fylkeskommunene, og
- Grunnskolen, barnehager, lege, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester, pleie og omsorgstjenester samt sosial- og barneverntjenester for kommunene.

Publikasjonen viser nøkkeltall for kommunene etter en ny gruppering hvor kommunene er gruppert etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser samt for alle fylkeskommunene. Detaljerte datasett for enkeltkommuner ble sommeren år 2 000 lagt ut på internett. Denne publikasjonen er også lagt ut på internett.

Publikasjonen inneholder data for 1998 og tidsserier for perioden 1993-1998. Alle data som inngår i publikasjonen er enten enkeltvis eller som foreløpig statistikk publisert tidligere, se avsnitt 1.6.1 "Andre statistikker".

Arbeidet med publikasjonen er utført av en redaksjon som har bestått av; koordinator Paal Sand, Terje Risberg, Camilla Strand og Harald Tønseth. Ansvarlig seksjonsleder er Anna Rømo, Seksjon for offentlige finanser og kredittmarkedsstatistikk.

Statistisk sentralbyrå,
Kongsvinger, 2. november 2000

Svein Longva

Olav Ljones

Innhold

Figurregister	5
Tabellregister	6
1. Definisjoner og begreper	7
1.1. Bakgrunn og formål	7
1.2. Opplegg og gjennomføring	8
1.3. Begreper, kjennemerker og grupperinger	9
1.4. Feilkilder og usikkerhet	14
1.5. Bruk av tabellene	15
1.6. Mer informasjon	17
2. Hovedresultater for 1998- Utviklingstrekk for perioden 1993-1998.....	18
2.1. Fylkeskommuner	18
2.1.1. Hovedtrekk ved regnskapet.....	18
2.1.2. Videregående opplæring.....	24
2.1.3. Somatiske spesialisttjenester.....	26
2.1.4. Psykisk helsevern.....	27
2.2. Kommuner	29
2.2.1. Hovedtrekk ved regnskapet.....	30
2.2.2. Grunnskolen	36
2.2.3. Barnehager	37
2.2.4. Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester	40
2.2.5. Pleie- og omsorgstjenester	42
2.2.6. Sosial- og barneverntjenesten.....	44
Vedlegg	
1. Kommunegruppe, areal og folketall for kommunene 1. januar 1998	47
2. Obligatorisk formåls- og artsgruppering av kommuneregnskapet for 1998	53
Utkomne publikasjoner	
De sist utgitte publikasjonene i serien Norges offisielle statistikk	64

Figurregister

Fylkeskommuner

1. Utvikling i resultatbegrepene brutto og netto driftsresultat, overskudd før lån og avsetninger og brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntektene. Fylkeskommuner 1993-1998.....	20
2. Finansiering av investeringene. Bruk av lån, netto driftsresultat, tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom og intern finansiering i prosent av brutto investeringsutgifter. Fylkeskommuner 1993-1998	20
3. Sentrale inntektskilder i prosent av totale driftsinntekter 1993-1998.....	23
4. Sentrale utgiftsområder i prosent av totale driftsutgifter 1993-1998.....	24
5. Driftsutgifter til videregående opplæring pr. innbygger. 1993-1998	25
6. Lærlinger og elever under lov om videregående opplæring 16-18 år i prosent av registrerte årskull. 1. oktober 1993-1998.....	25
7. Antall elever pr. lærerårsverk i offentlige videregående skoler. 1. oktober 1993-1998.....	25
8. Elever i allmenne studieretninger i forhold til alle elever. 1. oktober 1993-1998.....	26
9. Driftsutgifter til somatiske spesialisttjenester (unntatt Oslo). Kr. pr. innbygger. Faste 1993-priser	26
10. Plasser i somatiske institusjoner pr. 1000 innbyggere.....	26
11. Utskrivninger fra somatiske sykehus pr. 1000 innbyggere.....	27
12. Gjennomsnittlig liggetid pr. sykehusopphold ved somatiske sykehus.....	27
13. Driftsutgifter til psykisk helsevern (unntatt Oslo). Kr. pr. innbygger. Faste 1993-priser.....	28
14. Utskrivninger fra psykiatriske institusjoner pr. 1000 innbyggere	28
15. Polikliniske konsultasjoner pr. 1000 innbyggere	28

Kommuner

16. Utvikling i resultatbegrepene brutto og netto driftsresultat, overskudd før lån og avsetninger og brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntektene. Kommuner 1993-1998.....	31
17. Finansiering av investeringene. Bruk av lån, netto driftsresultat, tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom og intern finansiering i prosent av brutto investeringsutgifter. Kommuner 1993-1998.....	31
18. Sentrale inntektskilder i prosent av totale driftsinntekter 1993-1998.....	33
19. Sentrale utgiftsområder i prosent av totale driftsutgifter 1993-1998.....	34
20. Gjennomsnittlig skolestørrelse (antall elever). 1. september 1993-1998	37
21. Elever pr. klasse. 1. september 1993-1998. 1.-6. (1.-7.) og 7.-9. (8-10.) klasse.....	37
22. Elever pr. lærerårsverk i offentlige grunnskoler. 1. september 1993-1998.....	37
23. Driftsutgifter til barnehager pr. innbygger: 1993-1998	39
24. Offentlige barnehageplasser i prosent av alle barnehageplasser. 1993-1998	39
25. Barn 1-6 år (1993-1996), 1-5 år (1997-1998) i barnehage i prosent av alle barn	39
26. Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere	40
27. Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere.....	41
28. Årsverk i skole- og helsestasjonstjenesten pr. 10 000 innbyggere.....	41
29. Årsverk av helsesøstre pr. 1000 innb. 0-4 år	41
30. Driftsutgifter til pleie- og omsorgstjenester pr. innbygger 67 år +. 1000 kr. Faste 1993-priser.....	42
31. Årsverk i pleie- og omsorgstjenestene pr. 1000 innbyggere 67 år +	42
32. Mottakere av hjemmetjenester 67 år + pr. 1000 innbyggere 67 år +	43
33. Plasser i institusjoner for eldre pr. 1000 innbyggere 67 år +	44
34. Driftsutgifter til sosial- og barnevernstjenesten. Kroner pr. innbygger. Faste 1993-priser	44
35. Sosialhjelpstilfeller pr. 1000 innbyggere 16 år +	45
36. Andel av sosialhjelpstilfellene med stønad 6 måneder eller mer.....	45
37. Barn med barnevernstiltak i løpet av året. Absolutte tall	45

Tabellregister

Fylkeskommuner

1. Innbyggertall pr. 1.1.1998 for fylkeskommuner og landet i alt. Prosentvis fordeling, utvalgte aldersgrupper.....	18
2. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Fylkeskommuner 1998. Prosentvis fordeling	19
3. Hovedtall for drift, investering og finansiering. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger	21
4. Arbeidskapital og langsiktig gjeld. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger.....	22
5. Skatteinntekter, rammeoverføringer og andre driftsinntekter. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger	22
6. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger	23
7. Videregående opplæring. Struktur og nøkkeltall 1998	24
8. Somatiske spesialisttjenester. Struktur- og nøkkeltall. 1998.....	27
9. Psykisk helsevern. Struktur- og nøkkeltall. 1998.....	29

Kommuner

10. Innbyggertall pr. 1.1.1998 etter kommunegrupper og landet i alt. Prosentvis fordeling, utvalgte aldersgrupper .	30
11. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Kommuner 1998. Prosentvis fordeling	30
12. Hovedtall for drift, investering og finansiering. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger	32
13. Arbeidskapital og langsiktig gjeld. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger	33
14. Skatteinntekter, rammeoverføringer og andre driftsinntekter. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger.....	34
15. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger.....	35
16. Grunnskolen. Struktur og nøkkeltall. 1998	36
17. Barnehager. Struktur og nøkkeltall. 1998	38
18. Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester. Struktur- og nøkkeltall. 1998	42
19. Pleie- og omsorgstjenesten. Struktur- og nøkkeltall. 1998.....	43
20. Sosial- og barnevernstjenesten. Struktur- og nøkkeltall. 1998	46

1. Definisjoner og begreper

1.1 Bakgrunn og formål

Kommunesektoren er av stor nasjonal økonomisk betydning med en betydelig andel av total verdiskaping og sysselsetting. I 1997 ble omlag 23 prosent av alle lønnstakerårsverk utført innenfor den kommunale og fylkeskommunale forvaltningen. Kommunesektoren har ansvar for tjenestetilbudet på en lang rekke områder av stor betydning for befolkningens velferd. Analyser av velferdsutviklingen på disse områdene, hvilke prioriteringer det er lagt opp til samt hvilke kostnader og hvilken effektivitet som gjelder i tjenesteproduksjonen, har derfor stor interesse.

Formålet med denne publikasjonen er å samle tilgjengelig statistikk som kan belyse dette gjennom relevante nøkkeltall for kommunenes/ fylkeskommunenes økonomiske stilling, deres prioriteringer, dekningsgrader og kostnadsindikatorer.

Den første utgaven av publikasjonen "Kommune-Norge i tall" kom høsten 1998 med hovedresultater for 1996 og utviklingstrekk for perioden 1991-1996 i NOS serien fra SSB. Publikasjonen erstatter NOS-publikasjonen "Strukturertall for kommunenes økonomi", som inntil 1997 kom årlig siden tidlig på 70-tallet.

Som Strukturertallspublikasjonen viser også denne publikasjonen utgifter/inntekter og avledete regnskapsbegreper pr. innbygger for kommunene/ fylkeskommunene. Men i tillegg er det i denne publikasjonen tatt med tilgjengelig tjenestetatistikk for de viktigste tjenesteområdene. Innenfor fylkeskommunens ansvarsområde gjelder dette videregående opplæring, somatiske spesialisttjenester og psykisk helsevern. Innenfor kommunens ansvarsområde gjelder dette grunnskolen, barnehager, lege- og fysioterapi - og forebyggende tjenester, pleie- og omsorgstjenester samt sosial- og barnevernstjenester. Denne statistikken er satt sammen med regnskapsstatistikk og befolkningsstatistikk til nøkkeltall for kommunene/fylkeskommunene.

Publikasjonen inneholder følgende grupper med nøkkeltall eller indikatorer som belyser strukturelle forhold mellom kommuner/ fylkeskommuner samt utviklingen over den siste femårs-perioden:

- Finansielle nøkkeltall – viser kommunens/fylkeskommunens økonomiske stilling
- Prioriteringer – viser kommunens/fylkeskommunens relative utgifter til ulike formål
- Dekningsgrader – viser kommunens/fylkeskommunens tjenestetilbud i forhold til målgruppen for tjenestetilbudet
- Kostnadsindikatorer – viser kommunens/fylkeskommunens kostnader i forhold til tjenesteproduksjonen supplert med indikatorer som

ytterligere belyser tjenesten - dvs. tjenesteindikatorer

Denne publikasjonen viser nøkkeltall for kommunene inndelt i 11 kategorier slik som i KOSTRA-prosjektet (KOMMUNE-STAT-RApportering) samt for alle fylkeskommunene. Detaljerte datasett med grunnlagsdata for alle kommunene er lagt ut på internett sammen med denne publikasjonen. Det detaljerte datasettet sammen med nøkkeltallene i denne publikasjonen, vil gjøre det mulig for kommuner å foreta sammenligninger med tilsvarende nøkkeltall for grupperingen av kommuner etter innbyggertall, for andre enkeltkommuner eller grupperinger av disse.

Publikasjonen inneholder data for 1998 som er det siste året med endelige tall, og tidsserier for perioden 1993-98. Dette betyr at dataene som inngår i denne publikasjonen enten enkeltvis eller som foreløpig statistikk, er publisert tidligere.

Pr. dato publiseres statistikk om kommunene/ fylkeskommunene på følgende måte:

- Kommuneregnskapstall publiseres fylkesvis etter hvert som statistikken blir ferdig revidert og kontrollert i serien "Regionalstatistikk" nr. 6-9. Endelige tall for fylkeskommunene publiseres i "Ukens statistikk" i juni måned, mens endelige tall for alle kommunene publiseres i "Ukens statistikk" for oktober måned.
- »Hjulet« – Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene. Foreløpige tall sendes ut i juli måned året etter rapporteringsåret, mens endelige tall distribueres i oktober måned. Publikasjonen foreligger også på diskett. Ansvarlig utgiver er Sosial- og helsedepartementet i samarbeid med Statens helsetilsyn og SSB.
- Detaljert tjenestetatistikk for kommuner/fylkeskommuner publiseres fortløpende gjennom året, og vi viser til SSBs publiseringsplan. Foreløpige og endelige tall.
- Tabeller for regnskapsstatistikk og tjenestetatistikk for de ulike statistikkområdene publiseres fortløpende på SSBs web-sider på internett, året etter rapporteringsåret. Endelige tall
- Kommune-Norge i tall. Endelige tall publiseres ett år etter rapporteringsåret i serien NOS.

Det vises dessuten til SSBs publiseringsplan som bl.a. offentliggjøres jevnlig i "Ukens statistikk" eller i "Dagens statistikk".

Flere forhold ved datakildene for denne publikasjonen gjør at tallmaterialet må brukes med en viss varsomhet. Dette gjelder svakheter ved de enkelte statistikkene, data- og metodemessige svakheter ved sammenkobling av regnskaps- og tjenestetatistikk og svakheter og mangler ved de valgte nøkkeltallene. Det vises til avsnitt 1.5. "Bruk av tabellene".

SSB arbeider med å forbedre både innhold og framstilling av statistikk om den offentlige sektor, spesielt er søkelyset rettet mot en bedre kobling av regnskapsstatistikk og statistikk over tjenesteproduksjonen. Dette er nødvendig både for å gi bedre innsikt i den kommunale ressursbruken og gi kommune og stat bedre styringsdata. Kommunal- og regionaldepartementets prosjekt KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING hvor SSB er prosjektansvarlig for sentrale deler, vil ha betydelig innflytelse både på dataenes kvalitet og omfang samt på effektiviteten i datarapporteringen når prosjektet er satt i ordinær drift. I mellomtida er det viktig for SSB å utvikle statistikken fortløpende, og gradvis innarbeide forbedringer gjennom bedre datainnsamling, bedre utnyttelse av IT i innsamlings- og presentasjonssammenheng og gjennom bearbeiding og analyse av data. Publikasjonen Kommune-Norge i tall har hentet mange nyttige impulser fra KOSTRA, men en søker også å utnytte utviklingsarbeid som gjøres i forskningsinstitusjoner både i og utenfor SSB. Målet er at SSB i år 2 002 vil ha en helhetlig publikasjon med nøkkeltall og sammenlignbar statistikk over den samlede virksomheten i kommuner og fylkeskommuner.

1.2. Opplegg og gjennomføring

Denne publikasjonen bygger på statistikk som er publisert tidligere. Statistikken er her gitt en videre bearbeiding ved å stille sammen informasjon fra ulike statistikker til nøkkeltall og indikatorer som belyser struktur og utvikling i kommunene/ fylkeskommunene. Nedenfor gis det derfor bare en summarisk oversikt over omfang og datakilder for de ni statistikkene som inngår i publikasjonen.

1.2.1 Regnskapsstatistikk

Statistikken bygger på årlige regnskapsoppgaver som SSB innhenter fra alle kommuner/ fylkeskommuner. Hjemmel for innhenting er kommuneloven og forskrifter for kommunale og fylkeskommunale budsjetter og regnskaper utgitt av KR D i 1993 med seinere revisjoner. Statistikken omfatter kommuneforvaltningen og kommunale bedrifter dersom det ikke føres særregnskap for disse. Oppgavene hentes inn på grunnlag av forskriftenes bestemmelser om obligatoriske formåls- og artsgrupperinger. Med få unntak leverer kommunene drifts-, kapital- og balanseregnskapene på maskinlesbar form.

For 1996 og 1997 var det fire kommuner som leverte regnskapsoppgaver etter KOSTRAs forsøksforskrifter. For 1998 var antallet kommuner som leverte etter KOSTRAs forsøksforskrifter kommet opp i 25 og i tillegg leverte to fylkeskommuner også ifølge forsøksforskriftene. Disse regnskapene er konvertert til gjeldende forskrifter, og regnskapstallene er derfor ikke fullt ut sammenlignbare med de øvrige kommuner/fylkeskommuner.

1.2.2 Videregående opplæring

Statistikken bygger hovedsaklig på oppgaver over den enkelte elev og lærling. Størstedelen av oppgavene samles inn via fylkesskolesjefene og overføres til Statistisk sentralbyrå i maskinlesbar form. Bare elever som deltar i utdanning som normalt har en varighet på minst 300 undervisningstimer pr. år, er med i statistikken. Lærertallene hentes fra Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS). Lærertallene omfatter foruten alt undervisningspersonale, også rektorer og undervisningsinspektører. Både elev, lærling og lærertallene er talt opp 1. oktober i tellingsåret.

1.2.3 Somatiske spesialisttjenester

Data om beregnede årsverk, plasser og polikliniske konsultasjoner bygger på skjema SSB samler inn fra hver enkelt somatiske institusjon på vegne av Sosial- og helsedepartementet. Hjemmel for innsamlingen er sykehusloven og statistikkloven. Data om utskrivninger og liggetid bygger på individopplysninger fra alle somatiske sykehus. Disse ble for årene 1993-1996 sendt SSB på diskett, fra 1997 via Norsk pasientregister (NPR). Noen få mindre sykehus har ikke levert individbaserte data.

1.2.4 Psykisk helsevern

Data om årsverk, plasser, utskrivninger, liggetid, polikliniske konsultasjoner og institusjonsregnskap bygger på skjema SSB samler inn fra hver enkelt psykiatriske institusjon på vegne av Sosial- og helsedepartementet. Hjemmel for innsamlingen er lov om psykisk helsevern og statistikkloven.

1.2.5 Grunnskolen

Statistikken bygger på summariske oppgaver om den enkelte skole. Alle skoler som 1. september i tellingsåret var definert som grunnskole etter Standard for næringsgruppering er med i statistikken. For denne publikasjonen er opplysninger fra private skoler holdt utenfor. Fra og med 1992 er grunnskolestatistikken hentet fra Grunnskolen informasjonssystem (GSI), som administreres og drives av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Lærertallene hentes fra Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS). Lærertallene omfatter foruten alt undervisningspersonale, også rektorer og undervisningsinspektører.

1.2.6 Barnehager

Statistikken over barnehager er utarbeidet på grunnlag av årsmeldinger fra den enkelte barnehage. Meldingene sendes via fylkesmannen til Barne- og familiedepartementet og Statistisk sentralbyrå, og er også grunnlag for utbetaling av statsstøtte. Statistikken omfatter alle godkjente barnehager, både private og offentlige. Det gis opplysninger om tallet på barn innmeldt pr. 15. desember, institusjoner, ansatte og årsverk.

1.2.7 Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester

Årsverksdata bygger på skjema samlet inn fra hver kommune med hjemmel i kommunehelseloven. SSB og helseforvaltningen står i fellesskap for innsamlingen.

1.2.8 Pleie- og omsorgstjenester

Data om årsverk og mottakere av tjenester bygger på skjema samlet inn fra hver kommune med hjemmel i kommunehelseloven og sosialloven. Omlag 60 kommuner/bydeler som inngår i prosjektet GERIX har diskettbasert innsamling. SSB og helseforvaltningen står i fellesskap for innsamlingen. Data om institusjonsplasser bygger på oppgaver fra hver institusjon til SSBs institusjonsregister.

1.2.9 Sosial- og barneverntjenester

Årsverksdata bygger på skjema SSB samler inn fra hver kommune med hjemmel i sosialloven, barnevernsloven og statistikkloven. Data om sosialklienter og sosialhjelp samler SSB inn fra hver kommune med hjemmel i sosialloven og statistikkloven. Ca. 60 prosent av kommunene sendte 1998-data på diskett/ linje, de øvrige sendte på skjema. Data om barn med barnevernstiltak samler SSB inn fra hver kommune med hjemmel i barnevernsloven og statistikkloven. 42 prosent av kommunene sender data på diskett/linje, de øvrige sender på skjema.

1.3. Begreper, kjennemerker og grupperinger

Regnskapsstatistikken basert på de innsendte regnskapsoppgavene fra alle kommuner/fylkeskommuner, har en sentral plass ved presentasjonen av nøkkeltallene i denne publikasjonen. I dette avsnittet gis det derfor en nærmere omtale av de begreper og kjennemerker som er nyttet i regnskapsstatistikken, mens det for de øvrige statistikkene gis en mer summarisk gjennomgang av begreper og kjennemerker. For disse statistikkene vises det til andre publikasjoner for grundigere dokumentasjon.

1.3.1 Regnskapsstatistikken

De fleste av de begreper og kjennemerker som brukes i denne publikasjonen er definert i samsvar med de kommunale regnskapsforskriftene. Disse forskriftene gir detaljerte opplysninger om hva som inngår i de enkelte utgifts- og inntektsbegreper ved en detaljert spesifisering av arter og formål. Kommuneregnskapet er delt i drifts-, kapital- og balanseregnskap. Driftsregnskapet omfatter løpende inntekter og utgifter medregnet avdrag på lån mv. Kapitalregnskapet omfatter investeringsutgifter og finansiering av disse gjennom bruk av lån og andre kilder. Bevilgningsregnskapet omfatter drifts- og kapitalregnskapet, og nedenfor defineres først de mest sentrale resultatbegreper som kan avledes fra disse regnskapene. Deretter defineres de mest sentrale begreper og kjennemerker i bevilgningsregnskapet og til slutt sentrale begreper i balanseregnskapet. I omtalen nedenfor vises til hovedkapittel

og postnummer i regnskapsforskriftene der hvor det er naturlig.

Sentrale regnskapsbegreper

Brutto og netto driftsresultat

Brutto og netto driftsresultat er to sentrale resultatbegreper i driftsregnskapet. Brutto driftsresultat viser differansen mellom driftsutgifter og driftsinntekter, mens størrelsen på netto driftsresultat viser hvor mye som kan nyttes til finansiering av investeringer, avsettes eller nyttes til dekning av tidligere års underskudd. Sammenhengen mellom begrepene er:

$$\begin{aligned} & \text{Driftsinntekter} \\ & - \text{Driftsutgifter} \\ = & \text{Brutto driftsresultat} \\ & - \text{Netto renteutgifter} \\ & - \text{Netto avdrag} \\ = & \text{Netto driftsresultat} \end{aligned}$$

Det er et krav til budsjettet at netto driftsresultat generelt skal være større enn eller lik null. Dersom regnskapsresultatet i spesielle tilfeller skulle bli negativt, skal underskuddet dekkes inn seinest i løpet av to år. En gradvis inndeckning over flere år kan i spesielle tilfeller vedtas.

Overskudd før lån og avsetninger

Dette resultatbegrepet viser om de totale inntekter overstiger de totale utgifter (inkludert utgifter til bruttoinvesteringer), og samsvarer i hovedsak med begrepet overskudd før lånetransaksjoner som brukes når kommuneforvaltningen presenteres etter nasjonalregnskapets prinsipper. Hvis de totale utgiftene er høyere enn de totale inntektene, innebærer det en økning i nettogjeld som framkommer i balanseregnskapet. Sammenhengen med andre viktige begreper er:

$$\begin{aligned} & \text{Brutto driftsresultat} \\ & - \text{Netto renteutgifter} \\ & - \text{Brutto investeringsutgifter} \\ + & \text{Tilskudd, refusjoner, salg av fast eiendom mv.} \\ = & \text{Overskudd før lån og avsetninger} \end{aligned}$$

Finansiering av brutto investeringsutgifter

Sammenhengen mellom brutto investeringsutgifter og finansiering av disse vises på følgende måte:

$$\begin{aligned} & \text{Netto driftsresultat} \\ + & \text{Tilskudd, refusjoner, salg av fast eiendom} \\ + & \text{Lån (netto)} \\ + & \text{Intern finansiering} \\ = & \text{Brutto investeringsutgifter} \end{aligned}$$

Bevilgningsregnskapet

Driftsutgifter (H.k.1.1-1.7; post 01-39 minus post 69, 70 og 79 + kap.1.354 og 1.438; post 52 minus kap. 1.899; post 79).

Driftsutgifter omfatter lønninger, kjøp av utstyr som maskiner, transportmidler, inventar og annet varig utstyr (dersom disse ikke er av investeringsmessig karakter), vedlikehold av bygninger og anlegg og andre driftsutgifter. Videre inngår overføringer til trygdeforvaltningen, staten, andre kommuner og fylkeskommuner og deres særbedrifter, overføringer til andre og overføringer til egne særbedrifter. Posten lønninger omfatter også utgifter til trygder og pensjoner, medregnet arbeidsgiveravgift til folketrygden. Lønninger mv. knyttet til vedlikehold av bygninger og anlegg og til nybygg og nyanlegg er ikke medregnet. Sosiale utlån og utlån av næringsfond regnes imidlertid med som driftsutgifter. For å få et riktigere inntrykk av driftsutgiftene er disse redusert med poster som «blåser opp» regnskapet. Dette gjelder fordelte utgifter, sykelønnsrefusjoner, interne overføringer og kalkulatoriske renter og avskrivninger (se kommentarene nedenfor under korrigerede driftsutgifter, sektornivå).

Korrigerede driftsutgifter, sektornivå:

Herav;

- Videregående opplæring (kap.1.230-1.249; post 01-39 minus post 69, 70, 72 og 79)
- Somatiske spesialisttjenester (kap.1.330-1.339; post 01-39 minus post 69,70,72, 73, 79)
- Psykisk helsevern (kap. 1.345-1.349; post 01-39 minus post 69, 70, 72,73 og 79)
- Grunnskolen;
 - Prioritering (kap. 1.210-1.229, 1.260-1.264, 1.280-1.284; post 01-39 minus post 69, 70, 73 og 79)
 - Kostnader pr. enhet (kap. 1.-210-1.229; post 01-39 minus post 33, 69, 70 og 79)
- Barnehager (kap. 1.270-1.278; post 01-39 minus post 69, 70, 73 og 79)
- Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester (kap 1.310 -1.349; post 01-39 minus post 69, 70, 73 og 79¹)
- Pleie- og omsorgstjenester (kap. 1.370-1.389; post 01-39 minus post 69, 70, 73 og 79)
- Sosial- og barneverntjenester (kap. 1.350-1.369; post 01-39 minus post 69, 70, 73 og 79 + kap. 1.354; post 52)

Korrigerede driftsutgifter sektornivå, er i forhold til driftsutgifter slik det er definert ovenfor, redusert med overføringer og refusjoner fra andre kommuner/fylkeskommuner. Overføringer fra staten er derimot ikke trukket fra. Samlet sett vil dette gi et riktigere bilde av hvordan kommunen prioriterer denne sektorens tjenester til egne innbyggere i forhold til driftsutgiftene ialt.

Dette begrepet vil også for de nevnte sektorene unnatt grunnskolen, gi et riktigere bilde av kostnadene pr. enhet i kommunens egen tjenesteproduksjon. For å sikre samsvar mellom kostnader og tjenstedata har det så langt det har vært mulig blitt gjennomført særskilte korreksjoner i tjenstedataene slik at disse gjelder den enkelte kommunes innbyggere registrert i bostedskommunen. For beregning av kostnader pr. enhet for grunnskolen er istedet overføringer til andre kommuner trukket fra siden elevene registreres i skolekommunen og ikke i bostedskommunen.

De kommuner som belaster ulike formål med kalkulatoriske avskrivninger og renter utgiftsfører beløpet ved å bruke post 39 på vedkommende formålkapittel. På kapittel 1.899 inntektsføres kalkulatoriske avskrivninger og renter samlet ved å bruke post 79, som er trukket fra ved beregning av driftsutgifter. Regnskapet gir derfor ikke grunnlag for å fordele avskrivninger mv. på sektorer. Korrigerede driftsutgifter, sektornivå vil som en følge av dette inneholde avskrivninger mv., og dette kan medføre feilkilder ved sammenligning mellom kommuner på sektornivå.

Lønnsutgifter, sektornivå (post 01-09 minus post 70)

Sektornivå er definert ovenfor ifølge kapittelinnledningen i korrigerede driftsutgifter, sektornivå. Se forøvrig omtalen under definisjonen av driftsutgifter.

Driftsinntekter (H.k. 1.1-1.7; post 60-79 minus post 69, 70 og 79 + kap.1.354 og 1.438; post 92 + h.k.1.8; post 60-79 minus post 01-39 minus kap. 1.899; post 79).

Driftsinntekter består av vanlige salgs- og leieinntekter, salg av utstyr, transportmidler og maskiner på hovedkapitlene 1.1.-1.8. Begrepet omfatter også skatter, rammetilskudd og andre overføringer fra staten, overføringer fra andre kommuner/fylkeskommuner og deres særbedrifter, egne særbedrifter og andre. I tillegg kommer mottatte avdrag på sosiale utlån og lån av næringsfond. På samme måte som driftsutgiftene er redusert med poster som «blåser opp» regnskapet, er dette også gjort for å få et riktigere inntrykk av driftsinntektene. Dette gjelder fordelte utgifter, sykelønnsrefusjoner, interne overføringer og kalkulatoriske renter og avskrivninger

Salgs- og leieinntekter (H.k. 1.1-1.7; post 60-67)

En økende del av kommunenes/fylkeskommunenes driftsinntekter kommer fra salgs- og leieinntekter. Disse består bl.a. av egenbetaling for opphold i kommunale institusjoner som barnehager, syke- og aldershjem mv., vann, kloakk og renovasjons- og feieavgifter mv. For fylkeskommunene er en stor del av salgs- og leieinntektene inntekter ved poliklinisk virksomhet.

Skatt på inntekt og formue (kap. 1.800)

Fylkeskommunene har bare inntektsskatter. Kommunene har skatt på både inntekt og formue, og inntektsskatten er den langt viktigste.

¹ For Oslo kommune inngår bare kapittel 1.310-1.329.

Eiendomsskatt (kap. 1.810)

Det er bare kommunene som har eiendomsskatt, og for de fleste har denne skatteformen relativt liten betydning for de samlede inntektene.

Statlige rammeoverføringer (kap. 1.840)

Dette omfatter de generelle overføringer kommuner/ fylkeskommuner mottar fra staten etter innføringen av inntektssystemet i 1986.

Andre overføringer fra statsforvaltningen til driftsformål (H.k 1.1-1.8.; post 71 minus kap.1.840; post 71)

Disse overføringene omfatter bl.a. øremerkede tilskudd, herunder innsattsstyrt finansiering av sykehuse- ne, tilskudd til barnehager og spesielle tilskudd vedrørende flykninger og asylsøkere.

Andre driftsinntekter (H.k. 1.1-1.8; post 68, 72, 73, 74, 78 minus kap 1.800; post 74)

Disse inntektene omfatter overføringer fra fylkeskom- muner, kommuner og deres særbedrifter, felleskom- munale bedrifter og private. I tillegg kommer salg av utstyr som ikke er kapitalvare og mottatte avdrag på sosiale utlån og lån av næringsfond. Konesjonskraft- inntekter er også inkludert i denne samlebetegnelsen.

Netto renteutgifter (kap. 1.900; post 01-39 minus post 60-79)

Lånekostnader og kurs-tap er med i tallene for renteut- gifter, mens interne renteoverføringer innen den enkel- te kommune ikke er tatt med i tallene.

Netto avdrag (kap. 1.910; post 51 og 55 minus post 95 minus kap. 1.920; post 92)

Differansen mellom avsetning til gjeldsavdragsfond og bruk av gjeldsavdragsfond er også ført på denne pos- ten, jfr pålegg ifølge kommunelovens forskrifter om å avsette differansen mellom faktisk låneavdrag og et beregnet avdrag tilsvarende serielåsavdrag på et gjeldsavdragsfond.

Brutto investeringsutgifter (H.k. 0.1.-0.7; post 01-48)

Brutto investeringsutgifter omfatter alle utgifter til investering i fast eiendom. Dette inkluderer kjøp av tomt, grunn og eksisterende bygg og anlegg , nybygg og nyanlegg samt lønn til egne arbeidere som utfører bygge- og anleggsarbeider. I tillegg inngår inventar og utstyr, andre driftskostnader, overføringer osv. av in- vesteringsmessig karakter.

Bruk av lån (netto) (H.k.0.1-0.9; post 91 og 92 minus post 51 og 52)

Dette begrepet omfatter bruk av lån minus utlån, salg av aksjer og andeler minus kjøp av aksjer og andeler. I tillegg kommer mottatte avdrag på utlån minus ektra- ordinære avdrag på opptatte lån. Bruk av dette begre- pet korrigerer for kommunenes videre utlån av hus- banklån.

Intern finansiering (H.k.1.1-1.9; post 93-99 minus post 53-59 pluss h.k. 0.1-0.9; post 93-99 minus post 53-59 - eksklusiv kapittel 1.910, postene 55 og 95)

Midlene kan komme fra tidligere års ikke disponerte regnskapmessige overskudd, bruk av fonds og fra likvi- ditetsreserven. Negative tall betyr at kommunen/ fyl- keskommunen styrker sine fonds, dekker tidligere regnskapsmessige underskudd eller øker likviditetsre- serven.

Tilskudd, refusjoner, salg av fast eiendom (H.k. 0.1-0.9; post 60-89 minus h.k.0.9; post 01-39)

Disse inntektene er et netto samlebegrep beregnet fra kapitalregnskapet og omfatter tilskudd og refusjoner vedrørende investeringer samt salg av fast eiendom mv. fratrukket diverse utgifter knyttet til transaksjone- ne.

Balanseregnskapet

Balansen viser beholdningen av eiendeler (omløps- midler og anleggsmidler), gjeld (kortsiktig og langsik- tig) og egenkapital pr. 31.12.

Arbeidskapital (H.k. 2.1 minus h.k.2.3)

Arbeidskapital er differansen mellom omløpsmidler (kassebeholdning, innskudd i bank og postgirokonti, sertifikater, ihendeobligasjoner, materialbeholdninger og kortsiktige fordringer) og kortsiktig gjeld. Ubrukte lånemidler er ikke trukket fra omløpsmidlene. Stor arbeidskapital betyr normalt store likvide beholdnin- ger, mens liten (eller negativ) arbeidskapital betyr liten (eller ingen) beholdning av likvide midler.

Langsiktig gjeld (H.k. 2.4)

Denne posten omfatter lånegjeld tatt opp som obliga- sjonslån, sertifikatlån og andre lån.

1.3.2 Videregående opplæring (Del av h.k. 1.2)

- Elever under lov om videregående opplæring: Alle tall over elever inkluderer kun elever under lov om videregående opplæring. Elever i annen videre- gående utdanning (f. eks. bibelskole, folkehøgskole) er ikke tatt med i publikasjonen.
- Lærlinger: Tallet på lærlinger inkluderer alle lærlin- ger med løpende godkjente lærlingekontrakter pr 1.10 i tellingsåret, uavhengig av om lærlingen utlø- ser lærlingtilskudd eller ikke.
- Offentlige videregående skoler: Som offentlige vide- regående skoler regnes skoler som utfra Standard for næringsgruppering er definert som videregående skole, underviser elever under lov om videregående opplæring, og som eies og drives av det offentlige.
- Studieretning: Elevene klassifiseres i to grupper av studieretninger. Allmennfaglige studieretninger in- kluderer allmenne, økonomiske og administrative fag, idrettsfag, musikk, dans og drama. De resterende fagene klassifiseres som yrkesfaglige studieret- ninger.

- Alder: Elevenes alder oppgis i fylte år 31. desember i tellingsåret.
- Årsverk: Den enkelte lærers årsverksinnsats er beregnet utfra prosentverdien den enkelte lærers lesetid utgjør av årsrammen. 100 prosent lesetid er satt lik ett årsverk.
- Driftsutgifter pr. elev og lærling: Tellingstidspunktet vil inkludere alle godkjente, løpende lærlingekontrakter, men alle disse vil ikke nødvendigvis ha utløst lærlingtilskudd. Dermed ligger det en usikkerhet i beregningen av dette nøkkeltallet siden kostnadene knyttet til antall lærlinger i nevneren, ikke nødvendigvis vil komme med i telleren for årets driftsutgifter.
- Driftsutgifter pr. elev og lærling: Lærlinger og elever i videregående opplæring er registrert etter bostedsfylke. Siden overføringer fra andre fylker er trukket fra i driftsutgiftene, viser indikatoren "Driftsutgifter pr. lærling og elev i offentlig videregående skole" det enkelte fylkets utgifter til egne elever (uavhengig av hvor i landet de går på skole), og ikke utgifter pr. skoleplass i fylkets egne skoler.

1.3.3 Somatiske spesialisttjenester

(Del av h.k. 1.3)

- Driftsutgifter pr. innbygger: Basert på kommuneregnskapstall. Korrigert for betaling fra andre fylkeskommuner og kommuner. Det er ikke korrigert for universitetsfunksjonene ved regionsykehusene.
- Somatiske sykehus: Omfatter alminnelige somatiske sykehus og spesialiserte sykehus
- Årsverk: Beregnede årsverk etter institusjonens tilknytningsfylke.
- Utskrivninger: Utskrivninger av heldøgns pasienter fra somatiske sykehus (avsluttede sykehusopphold).
- Liggetid: Gjelder de utskrevne pasientene og er regnet som utskrivningsdag minus innskrivningsdag.
- Polikliniske konsultasjoner: Konsultasjoner utført i eller av sykehus etter institusjonens tilknytningsfylke.
- Plasser: Faktisk sengekapasitet pr. 31/12.
- Polikliniske konsultasjoner pr. årsverk: Pr. årsverk totalt i somatiske tjenester.

1.3.4 Psykisk helsevern (Del av h.k. 1.3)

- Driftsutgifter pr. innbygger: Basert på kommuneregnskapstall. Korrigert for betaling fra andre fylkeskommuner og kommuner.
- Årsverk: Sum årsverk i institusjoner og klinikker m.v.
- Utskrivninger: Utskrivninger av heldøgns pasienter etter institusjonens tilknytningsfylke.
- Liggetid: Sum liggedager delt på utskrivninger i løpet av året.
- Polikliniske konsultasjoner: Omfatter også konsultasjoner ved frittstående poliklinikker. Etter institusjonens/ klinikkens tilknytningsfylke.
- Plasser: Heldøgns behandlingsplasser i drift ved utgangen av året.

- Polikliniske konsultasjoner pr. årsverk: Pr. årsverk totalt i institusjoner og klinikker m.v.

1.3.5 Grunnskolen (Del av h.k. 1.2)

- Elever: Tallene inkluderer bare elever i kommunale grunnskoler. Elevene blir registrert på den skolen de får undervisning. Noen elever blir derfor registrert som elever i en annen kommune enn i sin bostedskommune.
- Driftsutgifter pr. innbygger/pr. elev: Ved beregning av driftsutgifter til grunnskolen pr. innbygger/pr. elev korrigeres regnskapene for overføringer fra andre kommuner ved beregning av nøkkeltall for prioritering, og for overføringer til andre kommuner ved beregning av kostnader pr. enhet.
- Skoler: Det er bare kommunale skoler som er inkludert i denne publikasjonen.
- Klassetrinn: Klassetrinn er definert som det antall år elevene er i grunnskolen under forutsetning av at de følger normal progresjon. Barneskoletrinnet omfatter 1.-7. (1.-6.) klassetrinn, mens ungdomsskoletrinnet omfatter 8.-10. (7.-9.) klassetrinn.
- Årsverk: Den enkelte lærers årsverksinnsats er beregnet utfra prosentverdien den enkelte lærers lesetid utgjør av årsrammen. 100 prosent lesetid er satt lik et årsverk.

1.3.6 Barnehager (Del av h.k. 1.2)

- Barnehage: Barnehage er i lov om barnehager av 6. juni 1975 definert som en godkjent pedagogisk tilrettelagt virksomhet på dagtid for barn under opplæringspliktig alder. Barne- og familiedepartementet fastsetter forskrifter og retningslinjer for barnehagene.
- Driftsutgifter pr. innbygger: Barna registeres i den kommunen barnehagen er plassert, og dette sammenfaller ikke nødvendigvis med bostedskommunen. Ved beregning av driftsutgifter pr. innbygger er regnskapene derfor korrigert for overføringer fra andre kommuner.
- Offentlig barnehageplass: Tallet på offentlige barnehageplasser er summen av plasser i barnehager som eies og drives av det offentlige.
- Heldagsplass: Barn med heldagsplass har oppholdstid på minst 31 timer pr. uke. Oppholdstid refererer seg til den avtalte oppholdstiden pr. uke, og ikke til faktisk oppholdstid.
- Alder: Barnas alder oppgis i fylte år 31. desember i tellingsåret.
- Årsverk: Et årsverk tilsvarer arbeid utført av en fulltidsansatt (37,5 timer pr. uke) i ett år.

1.3.7 Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester (Del av h.k. 1.3)

- Årsverk av leger og fysioterapeuter: Av hensyn til sammenlignbarhet over tid er årsverk i sykehjem ikke inkludert i figurene, kun i tabellen for 1998.
- Årsverk i skole- og helsestasjonstjenesten: Inklusive leger og fysioterapeuter i figur 28, ikke i tabell 18.

- Årsverk av helsesøster: Omfatter kun årsverk av helsesøster i skole- og helsestasjonstjenesten i tabell 18, motsatt figur 29.
- Årsverk av jordmor: Omfatter kun årsverk av jordmor i skole- og helsestasjonstjenesten.

1.3.8 Pleie- og omsorgstjenester

(Del av h.k. 1.3)

- Årsverk: Årsverkene er korrigert for om kommuner disponerer institusjonsplasser i andre kommuner.
- Pleiepersonell: Omfatter sykepleiere og hjelpepleiere.
- Mottakere av hjemmetjenester: Mottakere av hjemmesykepleie og/ eller praktisk bistand. Mottakere som var registrert som en aktiv bruker ved utgangen av året.
- Plasser i institusjoner for eldre: Plasser i sykehjem, aldershjem og andre boformer med heldøgns pleie og omsorg.
- Lønnsutgifter pr. mottaker: Som mottakere er her regnet summen av plasser i boformer med heldøgns pleie og omsorg og mottakere av hjemmetjenester.

1.3.9 Sosial- og barneverntjenesten

(Del av h.k. 1.3)

- Sosialhjelpstilfeller: En person som ett år har mottatt sosialhjelp i flere ulike kommuner, utgjør flere sosialhjelpstilfeller og telles med i hver kommune han/ hun har mottatt hjelp.
- Langtidsmottak av sosialhjelp: Et sosialhjelpstilfelle som har vært registrert i 6 ulike måneder eller mer i løpet av et kalenderår.
- Brutto sosialhjelp: Omfatter bidrag og lån som er utbetalt i løpet av året. Refusjoner fra staten eller tilbakebetaling av lån vil ikke bli registrert.
- Barn med barnevernstiltak: Barn som har mottatt hjelpetiltak eller omsorgstiltak i løpet av året. Registreringen skjer etter kommunen der barnevernsvedtaket fant sted. I statistikken er barn 18 år og over også inkludert.

1.3.10 Kommunegrupperingen

Statistisk sentralbyrå har foretatt en gruppering av de 435 kommunene i 11 kategorier, og denne benyttes også i KOSTRA-prosjektet (KOMMune-STAT-RApportering). Grupperingen er nærmere beskrevet av Langørgen og Aaberge (1998)¹. Kategori nr. 1 omfatter i deres analyse de fire største byene, mens kategori nr. 2 består av 10 kommuner med særskilt høye inntekter, spesielt konsesjonskraftinntekter. Disse kommunene blir ansett som så spesielle at de er skilt ut som egne grupper. De øvrige 421 kommunene er delt inn i grupper etter nivået på folkemengden og bundne kostnader pr. innbygger. For folkemengden er følgende tredeling valgt som grunnlag for grupperingen :

- Små kommuner:
Kommuner med 0-4 999 innbyggere
- Mellomstore kommuner:
Kommuner med 5 000-19 999 innbyggere
- Store kommuner:
Kommuner med minst 20 000 innbyggere

Bundne kostnader er et mål på kommunenes kostnader for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver, og disse kostnadene varierer med demografiske, sosiale, geografiske og klimatiske forhold. For bundne kostnader pr. innbygger har vi valgt å bruke kvartilgrenser for å foreta en gruppering av kommunene. Kommuner med lave bundne kostnader omfatter de 25% laveste kommunene rangert etter bundne kostnader pr. innbygger. Kommuner med høye bundne kostnader omfatter de 25% høyeste kommunene rangert etter bundne kostnader pr. innbygger. De øvrige 50% av kommunene har middels bundne kostnader.

Med to særskilte kategorier og ni kategorier etter folkemengde og bundne kostnader pr. innbygger, får vi i alt 11 kategorier i grupperingen. Denne består av følgende kategorier:

Kategori	Antall kommuner
1. De tre største byene ¹	3
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter pr. innbygger	10
3. Små kommuner med lave bundne kostnader pr. innbygger	8
4. Små kommuner med middels bundne kostnader pr. innbygger	130
5. Små kommuner med høye bundne kostnader pr. innbygger.....	98
6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader pr. innbygger.....	72
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader pr. innbygger.....	71
8. Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader pr. innbygger	7
9. Store kommuner med lave bundne kostnader pr. innbygger.....	25
10. Store kommuner med middels bundne kostnader pr. innbygger	10
11. Oslo kommune ²	1

¹ Opprinnelig tekst: De fire største byene. ² Opprinnelig tekst: Store kommuner med høye bundne kostnader per innbygger.

¹ Langørgen, A. og R. Aaberge (1998): Gruppering av kommuner etter folke- mengde og økonomiske rammebetingelser. Rapport 98/8, Statistisk sentralbyrå.

Den 11. kategorien omfatter opprinnelig ikke noen kommuner. Den er her benyttet for Oslo kommune, som for anledningen er trukket ut fra kategori 1. Sammenliknbarheten innenfor kategoriene kan svekkes av at kommunene innenfor samme gruppe kan ha forskjellig nivå på inntektene pr. innbygger.

Ved sammenligning av nøkkeltall mellom kommune-grupper må en ta hensyn til at det for gruppe 11 sammenlignes enkelttall for Oslo kommune med tall for gjennomsnittet av kommuner i de øvrige kommune-gruppene.

Inndelingen i kommunegrupper er i denne publikasjonen basert på innbyggertallet pr 1.1.1995. Det betyr at kommunene henføres til den gruppen som befolkningstallet den 1.1.1995 tilsier for hele tidsperioden 1993-1998.

1.3.11 Gjennomsnittstall for alle kommuner/fylkeskommuner

Gjennomsnittstall for alle fylkeskommuner, alle kommuner og grupper av kommuner, er beregnet som et veid gjennomsnitt i kroner pr. innbygger for hver kommune/fylkeskommune, med folketallet som vekt.

Tall som gjelder pr. innbygger, er basert på folketallet pr. 1. januar for hvert kalenderår. Tall som gjelder i nøkkeltall som pr. elev, pr. liggedag mv., er basert på antallet slik det framkommer ifølge tellingsdatoen i de respektive tjenestetatistikker.

Gjennomsnittstall for alle kommuner i landet publiseres både med og uten Oslo kommune. Oslo kommune har funksjoner som ordinært tillegges kommunene, men er også tillagt funksjoner som ellers innehas av fylkeskommunene. Presentasjon av nøkkeltall for videregående opplæring, somatiske spesialisttjenester og psykisk helsevern i avsnittet om fylkeskommunene, inneholder derfor også tall for Oslo kommune.

1.4. Feilkilder og usikkerhet

1.4.1 Regnskapsstatistikken

Kommunene/fylkeskommunene fører i prinsippet sine regnskaper i samsvar med regnskapsforskriftene, men enkelte har en regnskapsordning som avviker fra disse. Kommunene/fylkeskommunene er pålagt å konvertere tallene til den obligatoriske kontoplanen før tallene sendes til SSB. Graden av nøyaktighet ved konverteringen varierer, og SSB kontrollerer og retter opp regnskapsoppgavene for mange avvik. Omfanget av dette opprettingsarbeidet veies opp mot ønsket om best mulig aktualitet.

Revisjonen foretas av den enkelte regnskapsoppgave og kontrollene foregår i hovedsak maskinelt. Det kontrolleres for at utgifter og inntekter i den enkelte regnskapsoppgave er like store og at kommunene / fylkes-

kommunene har tall på sentrale kapitler som grunnskole, barnehage, somatiske spesialisttjenester og skatt på inntekt og formue. I tillegg sjekkes disse tallene mot regnskapsoppgavene fra foregående år. Kommunens trykte regnskap brukes som hjelpemiddel i arbeidet med å rette opp feil eller avvik i tallmaterialet.

Siden avvik fra forskriftene bare i mindre grad gjelder bruk av feil hovedkapittel, betyr revisjonen gjennomgående lite for kvaliteten på tallene i publikasjonen som refererer seg til hovedkapitler. Feilkildene vil imidlertid være flere og av mer alvorlig karakter der hvor hovedkapitler er splittet i underkapitler. Eksempler på dette er oppsplittingen av undervisningskapitlet på grunnskolen og spesialundervisning, og oppsplittingen av kapitlet for helsevern, sosiale tjenester og pleie og omsorg på lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester samt sosial- og barneverntjenester.

1.4.2 Statistikkene for barnehager, grunnskoler og videregående opplæring

Tjenestetatistikken for barnehager, grunnskoler og videregående opplæring skal omfatte alle institusjoner, og utvalgsfeil skal derfor ikke forekomme. Under inn-samling av oppgaver kan det imidlertid oppstå feil f.eks. ved at SSB ikke har kjennskap til alle aktuelle oppgavegivere eller at ikke alle sender inn svar på opp-gavene. Oppgaveplikten for barnehagene er i denne sammenheng i en særstilling siden den fyller flere funksjoner. I tillegg til å være årsmelding og rapportering til staten, er årsmeldingen også beregningsgrunnlag for statsstøtte. I denne forbindelsen vil det være en betydelig egeninteresse for den enkelte barnehage i å oppgi korrekte tall. Feil kan også oppstå ved at oppgavegi-verne gir mangelfulle opplysninger, eller under bear-beidingen av oppgavene i Statistisk sentralbyrå. Størsteparten av slike feil blir funnet og rettet ved hjelp av maskinelle og manuelle kontroller.

1.4.3 Statistikkene for helse- og sosialsektoren

I den kommunebaserte personellstatistikken er data-kvaliteten høyest på kjerneområdene som lege - og fysioterapitjenester. Kommunenes oppgaver om samlede årsverk blir ofte mer usikre. Til dels fører ulik orga-nisering av tjenestene til forskjeller i hva som innrap-porteres. Det samme gjelder interkommunale ordnin-ger. For lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenes-ter oppgis derfor kun årsverk av de mest sentrale per-sonellgruppene. Likeledes er kvaliteten på individdata i sosial- og barnevernstjenesten høy for de mest sentrale opplysningene om klientene.

I pleie- og omsorgsstatistikken er det for enkelte kom-muner store variasjoner fra år til år i antall mottakere av hjemmetjenester. Delvis må dette tilskrives mangelfull utfylling av skjema. Enkelte kommuner praktiserer desentralisert utfylling og innsending av skjema, noe

som kan medføre at man ikke får fulltelt virksomheten i kommunen. Det kan også være en viss underrapportering av private pleie- og omsorgsinstitusjoner og institusjoner disponert av andre kommuner enn beliggenhetskommunen. For de fylkeskommunale tjenestene er kvaliteten gjennomgående høy på de data som her presenteres. Størst usikkerhet er knyttet til den summariske registreringen av polikliniske konsultasjoner.

1.5. Bruk av tabellene

Flere forhold ved tabellene i denne publikasjonen gjør at tallmaterialet må brukes med en viss varsomhet. Dette gjelder svakheter ved de enkelte statistikkene, data- og metodemessige svakheter ved sammenkobling av regnskaps- og tjenestestatistikk og svakheter og mangler ved de valgte nøkkeltallene.

1.5.1 Spesielle forhold ved de enkelte statistikkene

I denne publikasjonen er kommunenes/ fylkeskommunenes driftsutgifter og driftsinntekter korrigert for flere poster som blåser opp regnskapet. Dette gjelder fordelte utgifter, sykelønnsrefusjoner og interne overføringer. Regnskapstallene vil etter disse korrigeringsene gi et mer korrekt bilde både av de reelle utgifter og inntekter, men også av fordelingen på de ulike formålene. Tallene vil dermed bli mer sammenlignbare mellom kommuner/fylkeskommuner og over tid.

Vi har imidlertid ikke hatt noen muligheter til å korrigere tallene for ulikheter mellom kommunene/ fylkeskommunene som skyldes ulik organisering av virksomheten. Ulikheter spesielt på utgiftssiden, men også i noen grad på inntektssiden, kan ha sammenheng med at noen kommuner/ fylkeskommuner utfører oppgaver for andre kommuner, fylkeskommuner eller staten. Det kan videre være ulike kombinasjoner av privat og offentlig drift. Noen kommuner/fylkeskommuner kan selv drive en virksomhet som i andre kommuner/ fylkeskommuner er privat drevet, med eller uten kommunal/fylkeskommunal støtte. Virksomheter kan også være skilt ut som sårbedrifter med eget regnskap (og kommer da ikke med i kommune-/fylkeskommuneregnskapet) eller som aksjeselskap. Det er heller ikke uvanlig at flere kommuner går sammen om å drive virksomheten som en interkommunal bedrift. I de fleste tilfeller er de interkommunale bedriftene holdt utenfor kommuneregnskapene. Forholdet mellom kommunenes/ fylkeskommunenes regnskaper og virksomheter som er organisert på andre måter, framkommer i kommune-/fylkeskommuneregnskapet vanligvis bare som en overføring av midler til drift eller investeringer, til dekning av et eventuelt underskudd ved driften eller ved aksjeutbytte.

På grunnlag av driftsutgifter/driftsinntekter har en heller ikke grunnlag for å trekke noen konklusjoner om "rike" eller "fattige" kommuner/fylkeskommuner. Utgiftsnivået alene sier ikke noe om hvorvidt en kommu-

ne/fylkeskommune er "fattig" eller "rik", men må suppleres med data som sier noe om hvilke behov de ulike kommunene/ fylkeskommunene har, og i hvilken grad behovene kan dekkes innenfor de budsjettammer som finnes.

Siden 1991 har alle kommuner hatt muligheten til å etablere frivillige tilbud for 6-åringer i skolen. Tilbudet har imidlertid ikke vært en del av den 9-årige opplæringsplikten. Delvis som en følge av dette har regnskapsføringen av utgiftene til dette tilbudet ikke vært ensartet i de ulike kommunene. Enkelte kommuner har ført utgiftene sammen med utgifter til barnehager (kap 1.270-1.278), mens andre kommuner har ført utgiftene sammen med utgiftene til grunnskoler (kap 1.210-1.229). Det har ikke vært mulig å korrigere for denne forskjellige praksisen i utgiftsføring. Utgiftene til 6-åringene i skolen vil derfor for noen kommuner øke utgiftene til barnehager, mens utgiftene til grunnskoler vil øke i andre kommuner. Fra og med skoleåret 1996/1997 vil regnskapsføringen være ensartet siden alle 6-åringene inkluderes i grunnskolestatistikken som en følge av Reform-97. Alle utgifter vil dermed bli ført under grunnskolekapitlet i kommuneregnskapet.

I løpet av 1990-tallet har derimot et tilsvarende problem oppstått i forbindelse med en stadig voksende SFO-sektor (skolefritidsordning). Flere kommuner har i regnskapene ingen utgifter til SFO (kap 1.280-1.284), selv om de har offentlige SFO i kommunen. Dette tyder på at enkelte kommuner fører utgiftene til SFO på andre kapitler, mest sannsynlig grunnskolekapitlet (1.210-1.229). Slik feilføring av utgifter medfører at prioriteringsnøkkeltallene for ordinær grunnskoleopplæring og SFO inneholder feil for enkelte kommuner.

Ved sammenkobling av regnskaps- og tjenestestatistikk for grunnskoler og videregående skoler, vil det oppstå avvik på grunn av at regnskapsåret følger kalenderåret, mens skoleåret går fra 1. august til 31. juli. Dette medfører at utgiftene i regnskapsåret ikke trenger å samsvare med de reelle utgiftene til elevene registrert i utdanningsstatistikken, henholdsvis den 1. september og den 1. oktober i skoleåret. Spesielt vil dette være en feilkilde ved tallene for 1997 i forhold til øvrige år. Tjenesterapporteringen gjelder for skoleåret 1997/1998, mens regnskapsrapporteringen gjelder kalenderåret 1997. Fra høsten 1997 var det 10 klassetrinn mot tidligere 9 klassetrinn /Reform -97).

Også innenfor helse- og sosialsektoren kan ulik organisering føre til ulik utgiftsføring av tjenestene. For fylkeshelsetjenesten er det ellers et visst avvik mellom regnskapstall fra kommuneregnskapet og fra de enkelte helseinstitusjoner. I denne publikasjonen er begge disse regnskapskildene benyttet. For økonomisk sosialhjelp er det et mindre avvik mellom kommuneregnskapets tall og tallene fra klientskjemaene. I denne publikasjonen er klientskjemaene brukt som kilde. Enkelte kom-

muner har forøvrig varierende praksis mht utgiftsføring av tiltak til psykisk utviklingshemmede og andre aktiviteter av lignende karakter.

1.5.2 Data- og metodemessige svakheter ved sammenkobling av regnskaps- og tjenestetatistikk.

En bedre sammenkobling av regnskaps- og tjenestedata byr på mange utfordringer og det er nødvendig å ta en rekke forbehold ved bruk av slike forholdstall. Spesielt er dette nødvendig ved bruk av kostnadsindikatorer som viser driftskostnadene ved en kommunal / fylkeskommunal virksomhet pr. tjenesteenhet som virksomheten resulterer i. I denne publikasjonen er det i hovedsak benyttet forholdstall av typen driftskostnader pr. tjenesteenhet, årsverk benyttet i produksjonen pr. tjenesteenhet eller driftsutgifter pr. årsverk.

Regnskapstallene bygger på innsendte regnskapsoppgaver fra kommuner/fylkeskommuner for hele året, mens tjenestetatistikken i stor grad er basert på inn-sending av data basert på et bestemt tellingstidspunkt. Dette medfører at det kan være dårlig samsvar mellom det regnskapstallet dekker, og den tjenesteproduksjonen som regnskapstallet settes i forhold til. I tillegg til det faktum at teller og nevner i slike forholdstall refererer seg til ulike tidspunkter, vil ulike definisjoner i de forskjellige statistikkene sammen med ulik tolkning og standardisering ved datainnsamling og databearbeiding, ytterligere kunne forverre samsvaret mellom teller og nevner. Spesielt når en går ned på underkapitler i kommune-/fylkeskommuneregnskapene øker usikkerheten ved samsvar mellom regnskapsføringen og virksomheten som tjenestetatistikken beskriver.

Ved utgangspunkt i tjenestetatistikkene er det heller ikke enkelt å finne fram til bestemte kjennetegn som viser hva som produseres i de ulike virksomheter eller som dekker hele/størstedelen av virksomheten. Det vil her være nødvendig å benytte indikatorer for produktionsvirksomheten som antall elever i skoler, barn i barnehager, antall mottakere av tjenester i omsorgsvirksomheter og antall utskrivninger, liggedager mv. for pasienter i sykehusene. Det er dessuten viktig å være oppmerksom på at driftskostnadene i regnskapsstatistikken ikke inneholder kostnadene ved bruk av realkapital som bygninger og anlegg, utstyr, maskiner mv. Det er imidlertid i forskriftene åpnet for at kommunene kan belaste ulike formål med kalkulatoriske avskrivninger og renter ved å bruke post 39 på vedkommende formålkapittel. På kapittel 1.899 inntektsføres kalkulatoriske avskrivninger og renter samlet ved å bruke post 79, som er trukket fra ved beregning av driftsutgifter. Korrigerte driftsutgifter sektornivå, vil som en følge av dette inneholde avskrivninger mv., og dette kan medføre feilkilder ved sammenligning mellom kommuner på sektornivå.

På grunn av de problemene som er nevnt ovenfor, er ikke kostnadsindikatorer utarbeidet for alle statistikk-områdene. Både for å bøte på denne mangelen og for å supplere kostnadsindikatorene med flere nøkkeltall som kan bidra til å forklare utgiftsnivået og beskrive strukturelle trekk ved virksomhetene, er det utarbeidet tjenesteindikatorer eller sidestilte indikatorer til kostnadsindikatorene. Tjenesteindikatorene vil gjennomgående være utarbeidet på grunnlag av tjenestetatistikken.

1.5.3 Svakheter og mangler ved de valgte nøkkeltallene

Finansielle nøkkeltall viser kommunenes/ fylkeskommunenes økonomiske stilling og utarbeides på grunnlag av regnskapsstatistikken. Sett over en viss tidsperiode og for kommunegrupper vil de valgte indikatorene gi et dekkende bilde for kommuner/ fylkeskommuner. For sammenlikning mellom enkeltkommuner/fylkeskommuner vil særlige forhold ved regnskapet i enkelte år kunne gi betydelige tolkningsproblemer. Dette vil også kunne slå ut for kommunegrupper med få kommuner.

Prioriteringer viser kommunenes/ fylkeskommunenes relative kostnader til ulike formål målt ved driftsutgifter pr. innbygger. Grunnlaget for disse nøkkeltallene ligger også i regnskapsstatistikken. De samme svakheter som svekker regnskapsstatistikken når den brukes til å foreta sammenlikninger mellom kommunegrupper og fylkeskommuner, vil selvsagt også prege disse nøkkeltallene.

Der hvor målgruppen for tjenesten er rimelig veldefinert, kan indikatoren suppleres med driftskostnader pr. innbygger i målgruppene. Dette vil for eksempel lett kunne gjøres for grunnskolen, videregående skole og barnehager, mens en for pleie- og sykehustjenester må benytte ytterligere informasjon om sykkelighet i befolkningen for å supplere de enkle prioriteringsmålene pr. innbygger.

Dekningsgrader viser kommunenes/fylkeskommunenes tjenestetilbud i forhold til målgruppen for tjenestetilbudet. For flere virksomheter som f.eks barnehager, grunnskolen og videregående skole vil målgruppen kunne bli tilfredsstillende definert gjennom antall innbyggere i bestemte aldersgrupper. Dekningsgraden vil da vise hvor mange i denne aldersgruppen som får tilbud av tjenesten. For virksomheter innenfor sosial omsorg og helsetjenester vil likeledes antall mottakere av tjenester og antall plasser i institusjon være indikatorer på dekningsgrader, enten målt pr. innbygger eller pr. innbygger i en bestemt aldersgruppe. Desto flere brukere som nås, desto høyere vil dekningsgraden være. Et problem er her at vi mangler uttrykk for behovet for tjenesten og at vi ikke har gode mål for når en kan si at dekningsgraden er tilstrekkelig høy. I tillegg vil slike forholdstall også gi uttrykk for kapasiteten. Benyt-

tet til å få fram regionale forskjeller og for å vurdere utviklingen over tid, kan slike indikatorer gi nyttig informasjon. På samme måte vil årsverk pr. innbygger av leger, jordmødre mv. gi informasjon om dekningsgraden av et viktig helsetilbud, som delvis også vil være pålagt ved lov, selv om vi også her mangler informasjon om behovet. En hovedsvakheter ved forholdstall som viser årsverk pr. innbygger/årsverk pr. innbygger i en bestemt aldersgruppe, er at disse aldri kan kontrollere for at ulike aldersklasser forbruker ulike mengder av årsverkene.

Kostnadsindikatorer viser kommunenes/ fylkeskommunenes kostnader i forhold til tjenesteproduksjonen. Kostnadsindikatorerne er supplert med tjenesteindikatorer som ytterligere belyser strukturelle trekk ved virksomheten og bidrar til å forklare utgiftsnivået ved tjenestene. I tillegg til de grunnleggende problemene som skyldes manglende data og metodemessig innsikt og erfaring ved å bruke slike forholdstall som er omtalt i avsnittet ovenfor, kommer problemene knyttet til selve definisjonen av kostnadsindikatorer. Målet er at slike forholdstall skal gi informasjon om hva de ulike kommuner/fylkeskommuner eller kommunegrupper får igjen for ressursinnsatsen. Her gjenstår det et betydelig arbeid både på det metodemessige plan og med å framskaffe relevante data. De utvalgte indikatorerne er preget av dette.

1.6. Mer informasjon

1.6.1 Andre statistikker

Alle statistikkene som er tatt med i denne publikasjonen er hver for seg publisert tidligere. Denne publikasjonen har satt sammen statistikker fra flere områder og bearbeidet tallmaterialet videre til nøkkeltall som viser ulike sider ved den kommunale/ fylkeskommunale virksomheten. Det er således et stort antall publiseringssteder med statistikker som har tilknytning til denne publikasjonen. For ytterligere informasjon viser vi nedenfor til de sist publiserte NOS-publikasjonene for statistikkområdene, samt at det for noen av statistikkene vises til publikasjoner hvor det sist er publisert foreløpige eller endelige tall for statistikkområdene:

NOS Strukturtall for kommunenes økonomi 1995. C371.

NOS Kommune-Norge i tall 1996. C 475

NOS Kommune-Norge i tall 1997. C 529

US 23/99 Kommuneregnskapsstatistikk, fylkeskommuner 1998

US 43/99 Kommuneregnskapsstatistikk, kommuner 1998.

Grunnskole: NOS Utdanningsstatistikk. Grunnskolar 1. september 1996. C418.

Barnehage: NOS Barnehager og tilbud til 6-åringer i skolen 1996. C421.

Videregående skole: Aktuell utdanningsstatistikk 1/98 «Lærlinger og elever under lov om videregående opplæring».

NOS Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1995. C404.

Pleie/omsorg: NOS Pleie- og omsorgsstatistikk 1998. C559.

Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester: NOS Kommunehelsetjenesten 1988-1998. C588.

Sosialstatistikk: NOS Sosialhjelp og barnevern 1998. C579.

Somatiske spesialisttjenester og psykisk helsevern: NOS Spesialisthelsetjenesten 1990-1998. C594. Dagens statistikk 22/3-2000 og 17/8-2000.

1.6.2 Spesialbestillinger

For bestilling av mer detaljerte data, andre årganger og/eller andre data, ta kontakt med redaksjonsmedlemmene (disse er nevnt nedenfor).

Det vises også til SSBs Regionaldatabase som inneholder en rekke relevante data for kommuner / fylkeskommuner.

1.6.3 Internett

Denne publikasjonen er sammen med detaljerte tabeller med grunnlagsdata for 1998, lagt ut på internett på SSBs Web-sider.

SSBs WEB-adresse er: <http://www.ssb.no>

1.6.4 Kontakt i SSB

Denne publikasjonen er blitt til gjennom et samarbeidsprosjekt mellom flere seksjoner i SSB. Arbeidet er utført av en redaksjon med representanter fra de samarbeidende seksjoner ledet av en medarbeider tilknyttet SSBs Offentlig sektor-program/KOSTRA-prosjektet, som for tiden er lagt til Seksjon for offentlige finanser og kredittmarkedsstatistikk.

Redaksjonen har bestått av:

Paal Sand, koordinator, Seksjon for offentlige finanser og kredittmarkedsstatistikk

- tlf. 22 86 45 55, e-post: pos@ssb.no

Camilla B. Strand, Seksjon for offentlige finanser og kredittmarkedsstatistikk

- tlf. 22 86 47 18, e-post: cbs@ssb.no

Terje Risberg, Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk

- tlf. 62 88 52 68, e-post: rit@ssb.no

Harald Tønseth, Seksjon for helsestatistikk

(Han har også representert Seksjon for levekårsstatistikk)

- tlf. 22 86 46 36, e-post: hat@ssb.no

2. Hovedresultater for 1998 - Utviklingstrekk for perioden 1993-1998

2.1. Fylkeskommuner

I dette kapitlet presenteres hovedresultater for alle fylkeskommunene for 1998 og utviklingstrekk for fylkeskommunene i alt for perioden 1993-1998. Vi viser først hovedtrekk ved regnskapet for fylkeskommunene, og deretter presenteres tjenestestatistikk for de fylkes-

kommunale tjenestene videregående opplæring, somatiske spesialisttjenester og psykisk helsevern. Regnskapstall for disse tjenestestatistikene utgjør hovedtyngden på hhv. hovedkapittel 1.2 Undervisning og hovedkapittel 1.3 Helsevern, sosiale tjenester, pleie og omsorg, men det inngår også andre utgifter/inntekter på disse hovedkapitlene. Disse tjenestene utgjør i gjennomsnitt 73 prosent av fylkeskommunenes driftsutgifter. Hvor mye som blir brukt på områdene samferdsel og administrasjon blir presentert i tabellene uten at det her gis noen nærmere omtale av disse områdene.

Tabell 1. Innbyggertall pr. 1.1.1998 for fylkeskommuner og landet i alt. Prosentvis fordeling, utvalgte aldersgrupper

	0 år	1 - 2 år	3 - 5 år	6 - 15 år	16 - 18 år	19 - 66 år	67 - 79 år	80 år og over	I alt
Landet i alt	1,3	2,8	4,2	13,1	3,7	60,9	9,9	4,1	100
01 Østfold	1,2	2,5	3,8	11,9	3,6	61,8	10,8	4,4	100
02 Akershus	1,4	2,9	4,5	13,4	3,5	62,9	8,5	2,8	100
04 Hedmark	1,1	2,4	3,6	11,9	3,4	60,1	12,6	4,9	100
05 Oppland	1,1	2,3	3,7	11,8	3,6	60,7	11,9	4,9	100
06 Buskerud	1,3	2,5	3,8	12,3	3,5	61,8	10,3	4,4	100
07 Vestfold	1,3	2,6	4,0	12,8	3,7	61,1	10,4	4,3	100
08 Telemark	1,2	2,5	3,8	12,5	3,7	60,1	11,5	4,8	100
09 Aust-Agder	1,3	2,6	4,0	13,6	4,1	60,3	9,5	4,5	100
10 Vest-Agder	1,4	2,9	4,4	14,0	4,2	59,7	9,5	3,9	100
11 Rogaland	1,6	3,2	4,8	14,6	4,1	60,2	8,1	3,5	100
12 Hordaland	1,4	3,0	4,4	13,4	3,8	60,4	9,3	4,2	100
14 Sogn og Fjordane	1,4	2,9	4,3	13,7	4,1	58,2	10,1	5,3	100
15 Møre og Romsdal	1,3	2,7	4,1	13,6	4,1	59,2	10,5	4,6	100
16 Sør-Trøndelag	1,4	2,8	4,2	12,7	3,5	61,5	9,8	4,1	100
17 Nord-Trøndelag	1,3	2,8	4,2	13,5	4,0	59,1	10,6	4,6	100
18 Nordland	1,3	2,7	4,2	13,1	3,9	60,1	10,3	4,4	100
19 Troms	1,4	2,9	4,4	12,8	3,6	62,5	8,9	3,6	100
20 Finnmark	1,6	3,1	4,6	13,0	3,4	63,0	8,4	2,9	100

Fylkeskommunene følger i grove trekk det samme mønster ved fordeling av utgiftene, men det er til dels betydelige ulikheter mellom dem. Spesielt store ulikheter i fordelingen mellom somatiske spesialisttjenester og psykisk helsevern under hovedkapittel 1.3 Helsevern, sosiale tjenester, pleie og omsorg, kan for en stor del tilbakeføres til ulik regnskapsføring i fylkeskommunene.

Flere av tjenestene som produseres i fylkeskommunene retter seg mot spesifikke aldersgrupper, og utgiftene til viktige formål vil ofte bli påvirket av ulik alderssammensetning. Et eksempel på dette er undervisningstjenester i den videregående skolen. For beregning og presentasjon av nøkkeltall generelt og indikatorer for dekningsgrader spesielt, spiller befolkningsdata en sentral rolle.

Tabell 2. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Fylkeskommuner 1998. Prosentvis fordeling

	Adm., styring og fellesutg.	Videreg. opplæring	Somatisk spes. tjenester	Psykisk helsevern	Sam- ferdsel	Øvrige tjenester	I alt
Hele landet	6	20	44	9	8	13	100
10 Østfold	7	17	47	10	5	15	100
02 Akershus	5	20	39	12	9	14	100
04 Hedmark	7	20	44	2	9	20	100
05 Oppland	5	19	41	10	12	14	100
06 Buskerud	8	22	44	11	6	10	100
07 Vestfold	7	23	41	11	5	13	100
08 Telemark	7	19	44	10	7	13	100
09 Aust-Agder	6	23	41	9	8	14	100
10 Vest-Agder	8	20	42	8	9	13	100
11 Rogaland	7	21	41	12	7	12	100
12 Hordaland	4	20	47	11	7	10	100
14 Sogn og Fjordane	6	20	40	9	13	13	100
15 Møre og Romsdal	7	19	45	11	8	10	100
16 Sør-Trøndelag	4	22	52	9	5	9	100
17 Nord-Trøndelag	7	22	48	2	10	11	100
18 Nordland	5	23	40	8	11	13	100
19 Troms	4	14	48	9	9	17	100
20 Finnmark	7	17	37	8	10	20	100

2.1.1. Hovdtrekk ved regnskapet

I perioden 1993-1997 utgjorde brutto driftsresultat mellom 5 og omlag 7 prosent av driftsinntektene. Både brutto og netto driftsresultatet ble kraftig forbedret fra 1993 til 1995 gjennom vekst i skatteinntektene og en betydelig reduksjon i rente- og avdragsbelastningen. For 1996 førte økning i lønnsutgiftene, spesielt i helse- og sosialsektoren, til en reduksjon i resultatet, mens vekst i skatteinntektene igjen førte til økt resultat i 1997. Økningen ble noe dempet fordi det statlige tilskuddet ble redusert med 500 millioner i fra 1996 til 1997. Regnskapstallene for 1998 viser en annen utvikling enn resten av perioden. Sterk vekst i driftsutgiftene som følge av økte lønnskostnader, reduserte netto driftsresultatet kraftig fra 1997 til 1998. I 1998 utgjorde brutto og netto driftsresultat henholdsvis 3,79 og 0,42 prosent av driftsinntektene. Denne utviklingen bringer fylkeskommunene tilbake til nivået for netto driftsresultatet fra 1993 og svekker den økonomiske handlefriheten til fylkeskommunene.

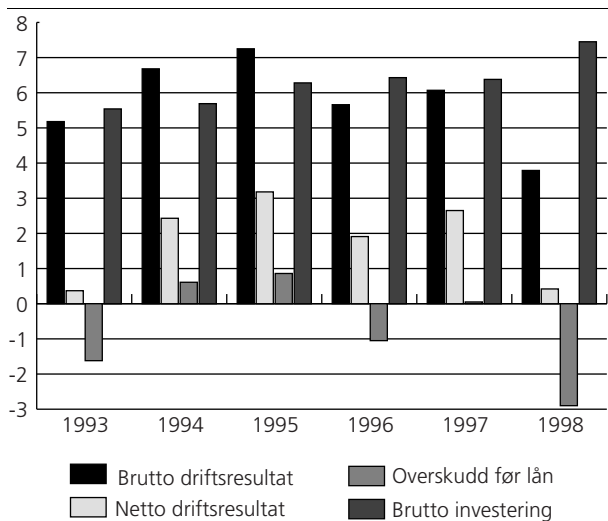
Resultatbegrepet overskudd før lån viser om de totale inntektene overstiger de totale utgiftene (inklusive utgifter til bruttoinvesteringer), og en negativ størrelse innebærer en økning i nettogjelden som igjen må dekkes med framtidige inntekter. I perioden 1993-1998 har fylkeskommunene hatt tre år med overskudd før lån og tre år med underskudd før lån, og 1998 skiller seg ut med det største underskuddet i perioden.

Det vil i hovedsak være nivået på utgiftene til bruttoinvesteringene som bestemmer om fylkeskommunene skal gå med overskudd eller underskudd før lån når driftsresultatet er positivt. Med en stabil investeringsandel på omlag seks prosent av driftsinntektene i perioden 1993-1997, har overskuddet før lån gjennomgående ligget mellom minus en og pluss en prosent av driftsinntektene. Det betyr at fylkeskommunene samlet sett har hatt driftsmidler til å dekke hovedtyngden av investeringsutgiftene. Det store underskuddet før lån i 1998 skyldes både et redusert netto driftsresultat og en sterk økning i bruttoinvesteringene fra 1997 til 1998.

Brutto investeringsutgiftene som andel av driftsinntektene har blant annet som følge av utdanningsreformen av 1994 økt noe i første delen av perioden. Økningen med over ett prosentpoeng til 7,5 prosent av driftsinntektene fra 1997 til 1998, henger sammen med utbygginger i helsesektoren.

Brutto investeringsutgifter kan finansieres gjennom tilføring av midler fra overskudd ved årets drift, ved tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom, ved å trekke på midler fra egne fonds/likviditetsreserver og ved å oppta lån. Selv om bruk av lån gjennomgående

Figur 1. Utvikling i resultatbegrepene brutto og netto driftsresultat, overskudd før lån og avsetninger og brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntektene. Fylkeskommuner 1993-1998

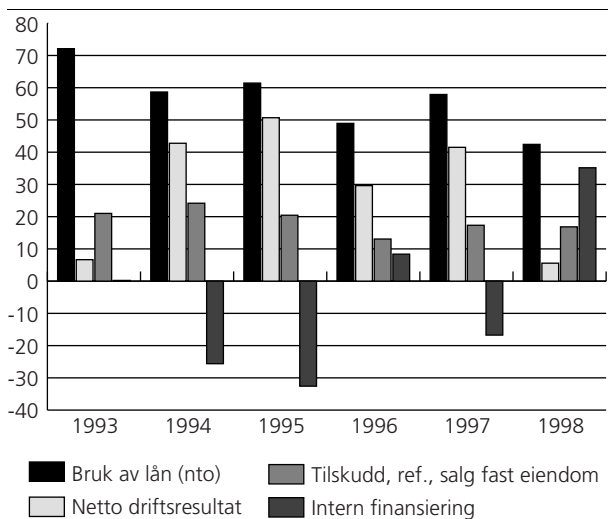

Fylkeskommunene hadde i 1998 et netto driftsresultat på gjennomsnittlig 63 kroner pr. innbygger. Ti fylkeskommuner hadde negativt netto driftsresultat. Svakest resultat hadde Vestfold med et negativt netto driftsresultat på 337 kroner pr. innbygger. Det svake resultatet for Vestfold skriver seg fra høy rente- og avdragsbelastning i kroner pr. innbygger sammenlignet med de andre fylkeskommunene. Akershus hadde høyest resultat med 426 kroner pr. innbygger.

Samlet hadde fylkeskommunene et underskudd før lån på gjennomsnittlig 442 kroner pr. innbygger. 14 fylkeskommuner hadde underskudd før lån, og høyest underskudd hadde Vestfold og Telemark med henholdsvis 1 694 og 1 292 kroner pr. innbygger. På den andre siden hadde Rogaland fylkeskommune det største overskuddet før lån med 192 kroner pr. innbygger, mens Finnmark, Troms og Oppland hadde overskudd på henholdsvis 116, 53 og 21 kroner pr. innbygger.

er den viktigste finansieringskilden, varierer dets andel av investeringsutgiftene betydelig i perioden. Fra å utgjøre vel 72 prosent av investeringene i 1993, ble kun 42 prosent av investeringene i 1998 lånefinansiert. I årene 1994, 1995 og 1997, hvor netto driftsresultatet i utgangspunktet kunne finansiere mer enn 40 prosent av investeringsutgiftene, ble deler av resultatet benyttet til å styrke egne fonds/likviditetsreserver. I 1998 brukte fylkeskommunene av tidligere avsatte midler til å finansiere investeringene.

Figur 2. Finansiering av investeringene. Bruk av lån, netto driftsresultat, tilskudd, ref., salg av fast eiendom og internfinansiering i prosent av brutto investering. Fylkeskommuner 1993-1998

Tabell 3. Hovedtall for drift, investering og finansiering. Fylkeskommuner 1998 Kroner pr. innbygger

	Drift						Investering			Finansiering	
	Drifts- inn- tekter	Drifts- ut- gifter	Brutto drifts- resultat	Netto rente- utgifter	Netto avdrag	Netto drifts- resultat	Brutto invest.- utgifter	Tilsk,ref, salg fast eiendom	Over- skudd før lån	Bruk av lån (nto)	Intern finan- siering
Gjennomsnitt for fylkeskommunene.....	15 252	14 674	578	76	439	63	1 136	191	-442	482	399
01 Østfold	13 591	13 354	237	-110	245	102	626	68	-211	258	197
02 Akershus	12 405	11 820	584	-105	263	426	1 149	44	-416	398	280
04 Hedmark	15 002	14 519	483	79	428	-24	616	150	-63	209	282
05 Oppland	15 143	14 455	688	35	292	361	882	250	21	-5	276
06 Buskerud	13 379	13 269	109	-72	271	-89	1 090	123	-785	351	705
07 Vestfold	13 371	12 896	475	96	717	-337	2 157	83	-1 694	759	1 651
08 Telemark	14 664	14 411	253	106	386	-239	1 520	81	-1 292	1 016	662
09 Aust-Agder.....	14 731	14 223	508	63	373	72	828	60	-324	593	103
10 Vest-Agder	14 886	14 250	635	306	376	-46	1 062	376	-357	694	39
11 Rogaland.....	13 738	12 695	1 043	168	499	375	859	177	192	575	-269
12 Hordaland	15 549	14 775	775	195	656	-76	1 200	320	-300	610	346
14 Sogn og Fjordane....	17 782	17 418	363	101	454	-191	1 288	128	-898	975	377
15 Møre og Romsdal ...	15 538	14 975	563	38	454	71	1 188	164	-499	243	710
16 Sør-Trøndelag.....	17 242	16 521	721	227	523	-30	1 651	526	-631	385	769
17 Nord-Trøndelag	16 355	15 933	422	100	410	-88	936	183	-431	666	175
18 Nordland	17 744	17 479	265	-11	396	-120	1 070	75	-718	611	503
19 Troms	23 340	22 306	1 034	234	543	257	1 087	340	53	236	254
20 Finnmark	20 732	19 851	881	102	687	92	1 098	435	116	437	134

Størrelsen på netto driftsresultat og brutto investeringsutgifter bestemmer i stor grad hvorvidt fylkeskommunen kommer ut med overskudd eller underskudd før lån. Vestfold og Telemark som var de to fylkeskommunene med høyest underskudd før lån pr. innbygger, var også de fylkeskommunene som hadde størst negativt netto driftsresultat pr. innbygger. Til tross for de svake netto driftsresultatene hadde disse to fylkeskommunene sammen med Sør-Trøndelag de høyeste investeringsutgiftene i kroner pr. innbygger. Rogaland, Finnmark, Troms og Oppland som var de fire fylkeskommunene med overskudd før lån, hadde alle positive netto driftsresultat og investeringsutgifter i kroner pr. innbygger under landsgjennomsnittet. Østfold og Hedmark hadde de laveste investeringsutgiftene pr. innbygger, men kom allikevel ut med underskudd før lån.

Fylkeskommunenes investeringsutgifter var på gjennomsnittlig 1 136 kroner pr. innbygger i 1998. Vestfold fylkeskommune hadde de høyeste investeringsutgiftene med 2 157 kroner pr. innbygger, og disse ble i stor grad finansiert ved å bruke av tidligere oppsparte midler og dermed redusert bruk av lån. Sør-Trøndelag med de nest høyeste investeringsutgiftene pr. innbygger, finansierte hoveddelen av disse med bruk av tidligere oppsparte midler samt tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom. Telemark og Sogn og Fjordane hadde høyest bruk av lån (netto) til finansiering av investeringene med henholdsvis 1 016 og 975 kroner pr. innbygger. Rogaland var den eneste fylkeskommunen som i 1998 avsatte midler til egne fonds.

Fylkeskommunene hadde i gjennomsnitt en langsiktig gjeld på 4 542 kroner pr. innbygger. Troms fylkeskommune lå høyest med 10 760 kroner pr. innbygger. Lavest gjeld hadde Nordland og Akershus med henholdsvis 1 772 og 2 192 kroner pr. innbygger. Både Akershus og Nordland hadde større renteinntekter enn renteutgifter og lavere avdragsbelastning i forhold til gjennomsnittet for landet.

Seks fylkeskommuner hadde negativ arbeidskapital og dermed ingen beholdning av likvide midler. Vestfold hadde størst negativ arbeidskapital med 1 356 kroner pr. innbygger. En hovedårsak til negativ arbeidskapital kan være at de tidligere har valgt å bruke av egne midler til finansiering av bruttoinvesteringer for å unngå enda større låneopptak og fremtidige gjeldsforpliktelser. Dette stiller store krav til økonomistyringen gjennom året slik at løpende inntekter kan dekke de løpende utgiftene.

Tabell 4. Arbeidskapital og langsiktig gjeld. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger

Fylkeskommune	Arbeidskapital	Langsiktig gjeld
Gjennomsnitt for fylkeskommunene	182	4 542
01 Østfold	1 049	3 548
02 Akershus	524	2 192
04 Hedmark	335	5 122
05 Oppland	468	2 908
06 Buskerud	49	4 190
07 Vestfold	-1 356	5 410
08 Telemark	-5	5 150
09 Aust-Agder	1 434	3 789
10 Vest-Agder	230	6 877
11 Rogaland	39	4 221
12 Hordaland	168	4 938
14 Sogn og Fjordane	-165	6 833
15 Møre og Romsdal	-412	2 997
16 Sør-Trøndelag	-252	5 402
17 Nord-Trøndelag	263	8 028
18 Nordland	-278	1 772
19 Troms	977	10 760
20 Finnmark	1 957	6 605

Tabell 5. Skatteinntekter, rammeoverføringer og andre driftsinntekter. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger

Fylkeskommune	Driftsinntekter	Salgs- og leieinntekter	Skatt på inntekt og formue	Statlige rammeoverføringer	Andre ovf. fra staten til driftsformål	Andre driftsinntekter
Gjennomsnitt for fylkeskommunene	15 252	940	6 348	3 973	3 325	666
0100 Østfold	13 591	378	6 042	3 420	3 333	418
0200 Akershus	12 405	702	8 276	1 156	1 920	351
0400 Hedmark	15 002	875	5 356	5 045	3 344	381
0500 Oppland	15 143	1 276	5 436	5 026	2 792	613
0600 Buskerud	13 379	1 000	6 770	2 837	2 335	436
0700 Vestfold	13 371	1 013	6 265	3 103	2 675	315
0800 Telemark	14 664	427	6 074	3 882	3 435	846
0900 Aust-Agder	14 731	1 091	5 853	4 499	2 887	401
1000 Vest-Agder	14 886	1 346	6 045	3 960	2 717	818
1100 Rogaland	13 738	1 277	7 191	2 544	2 281	445
1200 Hordaland	15 549	540	6 541	3 373	4 321	775
1400 Sogn og Fjordane	17 782	1 287	6 007	6 275	3 209	1 004
1500 Møre og Romsdal	15 538	1 098	6 070	4 484	3 621	266
1600 Sør-Trøndelag	17 242	686	6 047	3 835	5 110	1 564
1700 Nord-Trøndelag	16 355	678	5 121	6 069	3 642	846
1800 Nordland	17 744	805	5 368	7 150	4 140	282
1900 Troms	23 340	2 654	5 548	6 916	5 841	2 381
2000 Finnmark	20 732	1 232	5 173	9 382	3 770	1 175

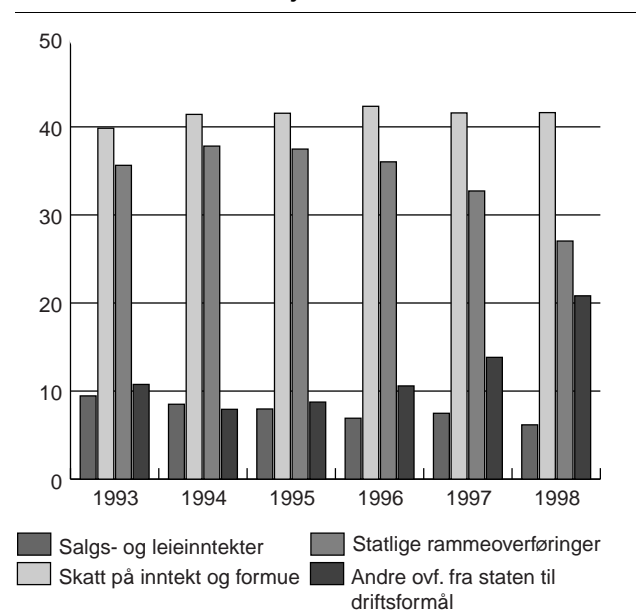
Omlag 41,5 prosent av fylkeskommunenes driftsinntekter kom fra skatt på inntekt og formue, mens rammetilskuddet fra staten utgjorde 27 prosent. For øvrig utgjorde salgs- og leieinntekter vel 6 prosent, mens andre overføringer i fra stats- og trygdeforvaltningen til driftsformål utgjorde nesten 21 prosent av fylkeskommunenes samlede driftsinntekter. I overføringer fra stats- og trygdeforvaltningen utgjorde overføringer til somatiske sykehus en betydelig del (innsattsstyrt finansiering).

Fylkeskommunene Nordland, Sogn og Fjordane, Finnmark og Troms hadde de høyeste driftsinntektene med henholdsvis 17 744, 17 782, 20 732 og 23 340 kroner pr. innbygger. Disse fire fylkeskommunene hadde også mest i statlige rammeoverføringer. Akershus fylkeskommune ligger høyest i inntekt fra skatt på inntekt og formue med 8 276 kroner pr. innbygger, mens Rogaland og Buskerud har henholdsvis 7 191 og 6 770 pr. innbygger. Dette er også fylkeskommunene med de klart laveste inntektene fra rammeoverføringer i fra staten.

Rammetilskuddet og de øremerkede midlene utgjorde til sammen i perioden 1993-1997 vel 46 prosent av de totale driftsinntektene, mens andelen i 1998 økte til nærmere 48 prosent. I årene 1993-1996 var fordelingen mellom rammetilskuddet og de øremerkede tilskuddene relativt stabilt. Fra 1996 til 1998 reduseres rammetilskuddet fra å utgjøre 36 prosent til å utgjøre 27 prosent. Denne nedgangen har sammenheng med at det i 1997 ble innført innsatsstyrt finansiering av sykehusene. I den forbindelse ble en del av rammetilskuddet overført til et eget refusjonstilskudd. Ser vi på utviklingen i overføringer i fra stats- og trygdeforvaltningen til driftsformål har denne økt fra å utgjøre 10 prosent i 1996 til å utgjøre vel 20 prosent i 1998.

Salgs- og leieinntektene er blitt redusert fra å utgjøre om lag 9 prosent i 1993 til å utgjøre 6 prosent i 1998. Skatt på inntekt og formue har i perioden ligget mellom 40 og 42 prosent, hvor 1996 var det året hvor skatteinntektene utgjorde mest av de totale driftsinntektene.

Figur 3. Sentrale inntektskilder i prosent av totale driftsinntekter. Fylkeskommuner. 1993-1998

Tabell 6. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Fylkeskommuner 1998. Kroner pr. innbygger

Fylkeskommune	Administrasjon	Videregående opplæring	Somatiske spesialisttjenester	Psykisk helsevern	Samferdsel	Øvrige tjenester	I alt
Gjennomsnitt for fylkeskommuner	864	2 970	6 494	1 394	1 182	1 914	14 817
01 Østfold	948	2 268	6 329	1 290	610	1 950	13 395
02 Akershus	577	2 393	4 647	1 416	1 109	1 681	11 824
04 Hedmark	1 003	2 837	6 325	256	1 247	2 852	14 521
05 Oppland	656	2 796	5 943	1 435	1 667	1 958	14 455
06 Buskerud	1 061	2 857	5 789	1 439	758	1 370	13 274
07 Vestfold	900	3 005	5 293	1 388	691	1 619	12 896
08 Telemark	955	2 716	6 361	1 477	1 037	1 935	14 481
09 Aust-Agder	847	3 211	5 787	1 252	1 076	2 049	14 223
10 Vest-Agder	1 308	3 238	6 669	1 329	1 411	2 065	16 019
11 Rogaland	932	2 620	5 234	1 550	850	1 513	12 697
12 Hordaland	549	2 992	6 991	1 659	1 050	1 534	14 775
14 Sogn og Fjordane	998	3 503	6 922	1 510	2 210	2 275	17 418
15 Møre og Romsdal	1 004	2 841	6 826	1 579	1 230	1 542	15 023
16 Sør-Trøndelag	684	3 703	8 782	1 464	853	1 564	17 050
17 Nord-Trøndelag	1 095	3 737	8 037	267	1 711	1 869	16 718
18 Nordland	877	3 953	7 034	1 469	1 845	2 301	17 479
19 Troms	988	3 166	10 660	1 924	1 994	3 702	22 434
20 Finnmark	1 441	3 318	7 369	1 680	2 049	3 995	19 853

* Diff. fra tabell 3: kap. 1.899 art 790: 562,8 millioner kroner.

Driftsutgiftene pr. innbygger var i gjennomsnitt for alle fylkeskommunene 14 817 kroner i 1998. Av de samlede utgiftene ble 6 494 kroner pr. innbygger eller nærmere 44 prosent, benyttet til somatiske spesialisttjenester. Videregående opplæring var den andre store utgiftsposten med 2 970 kroner pr. innbygger eller vel 20 prosent av fylkeskommunenes samlede driftsutgifter. Forøvrig gikk 9,5 prosent til psykisk helsevern, 8 prosent til samferdsel og nesten 6 prosent til administrasjon.

De fem nordligste fylkeskommunene hadde sammen med Sogn og Fjordane de høyeste driftsutgiftene. Troms fylkeskommune lå høyest med 22 434, mens Akershus hadde de laveste driftsutgiftene med 11 824 kroner pr. innbygger. Utgiftene fordelt på sentrale utgiftsområder viser også at det var disse to fylkeskommunene som hadde henholdsvis høyest og lavest driftsutgifter til det største utgiftsområdet somatiske spesialisttjenester. Utgiftene til videregående opplæring er det nest største utgiftsområdet, og også her er det de nordligste fylkeskommunene som har de høyeste

driftsutgiftene. Men forskjellene er imidlertid langt mindre enn for sykehusene.

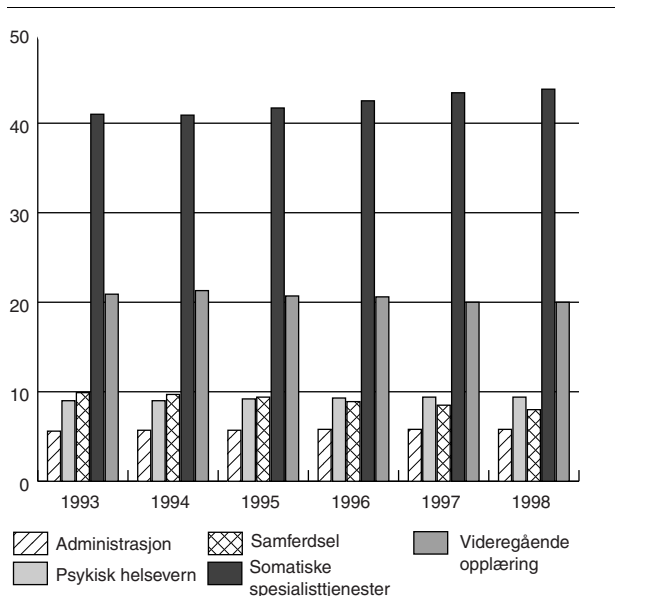
Perioden 1993-1998 viser at somatiske spesialisttjenesters andel av totale driftsutgifter har økt fra 41 i 1993 til 43,8 prosent i 1998. Psykisk helsevern sin andel har også økt, men bare med 0,4 prosentpoeng i perioden. Utgiftsområdene videregående opplæring og samferdsel derimot legger mindre beslag på de totale ressursene i slutten av perioden enn på begynnelsen. Utgiftene til administrasjon har vært stabilt på om lag 5,7 prosent.

2.1.2. Videregående opplæring

Fylkeskommunenes driftsutgifter til videregående opplæring utgjorde i 1998 20,5 prosent av deres samlede driftsutgifter når Oslo er holdt utenfor. Snaut 74 prosent av utgiftene var lønnsutgifter. Lønnsutgiftenes andel av de totale driftsutgiftene varierer betydelig mellom fylkene, fra 63 til snautt 80 prosent.

Ungdomskullene som har fullført grunnskolen fra og med våren 1994, gis etter innføringen av Reform 94 en lovfestet rett til treårig heltids videregående opplæring.

Figur 4. Sentrale utgiftsområder i prosent av totale driftsutgifter. Fylkeskommuner 1993-1998

Tabell 7. Videregående opplæring. Struktur og nøkkeltall. 1998

	Driftsutgifter pr. innbygger	Herav lønn	Elever under lov om videregående opplæring i alt	Lærlinger	Elever i offentlige skoler i forhold til elever i alt	Elever i allmenfaag i forhold til elever i alt	Andel 16-18 år i videregående opplæring	Elever i offentlige videregående skoler pr. lærerårsverk	Driftsutgifter pr. elev og lærling i offentlig videregående skole ¹	Herav lønn ¹
1998 i alt	2 823	2 075	171 291	32 350	95,2	56,3	90,5	7,0	63 844	46 922
Østfold	2 258	1 779	9 251	1 818	96,2	53,5	90,7	7,4	51 287	40 416
Akershus	2 386	1 900	16 593	2 323	93,9	64,7	90,1	7,6	60 469	48 138
Oslo	1 849	1 391	13 948	1 771	92,5	67,1	85,9	7,4	62 987	47 388
Hedmark	2 821	2 163	6 766	1 165	98,0	53,4	91,7	7,0	67 340	51 627
Oppland	2 725	1 976	7 160	1 269	97,5	54,5	92,4	6,9	60 157	43 605
Buskerud	2 834	2 228	8 715	1 472	94,1	56,2	90,2	7,2	68 261	53 656
Vestfold	2 961	2 115	8 237	1 714	96,4	58,3	91,3	7,0	64 034	45 736
Telemark	2 704	2 122	6 369	1 367	96,6	54,5	90,4	7,1	58 911	46 238
Aust-Agder	3 145	2 212	4 418	921	96,8	55,6	90,8	6,9	61 222	43 055
Vest-Agder	3 237	2 208	6 630	1 566	96,2	55,5	91,8	7,8	62 186	42 413
Rogaland	2 620	2 084	15 317	3 826	93,9	52,8	90,7	7,7	52 421	41 700
Hordaland	2 970	2 103	17 273	3 699	93,7	52,5	90,9	6,9	64 030	45 333
Sogn og Fjordane ..	3 495	2 271	4 631	888	94,9	54,5	91,5	6,7	71 303	46 338
Møre og Romsdal ..	2 835	2 257	10 457	1 911	97,8	53,7	89,1	7,6	56 531	45 013
Sør-Trøndelag	3 649	2 380	10 042	1 956	92,5	56,6	91,8	6,0	84 111	54 860
Nord-Trøndelag	3 692	2 666	5 893	1 110	96,7	53,8	93,3	6,2	68 767	49 666
Nordland	3 933	2 627	10 361	1 885	97,2	50,6	89,6	6,3	78 718	52 584
Troms	3 116	2 154	5 790	1 147	96,5	55,7	88,6	6,2	69 537	48 062
Finnmark	3 309	2 491	2 830	501	99,5	53,7	81,6	5,3	74 717	56 247
Uoppgitt			610	41						

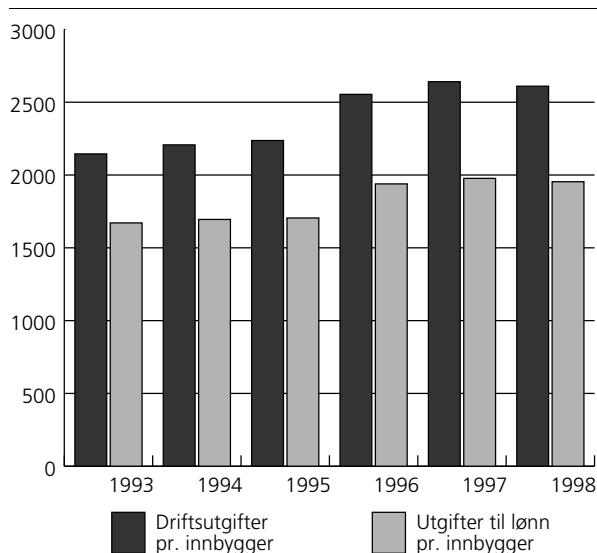
¹ Selv om ikke alle godkjente og løpende lærlingkontrakter medfører utbetaling av lærlingetilskudd, er alle inkludert i tallet på lærlinger.

Ansvar for at denne retten blir oppfylt er lagt til fylkeskommunene. Hovedmålgruppen for videregående opplæring er derfor aldersgruppen 16-18 år. Høsten 1998 var snaut 91 prosent av denne aldersgruppen registrert som lærling eller i en utdanning under lov om videregående opplæring. Siden 1993 har denne andelen økt med 6 prosentpoeng, men vært stabil i overkant av 90 prosent siden 1996. På grunn av reduserte årskull er det totale antall elever og lærlinger i videregående opplæring derimot redusert med nesten 4 prosent i samme periode.

Fylkeskommunene brukte 2 800 kroner pr. innbygger til videregående opplæring i 1998. Driftsutgiftene pr. elev og lærling var for 1998 i gjennomsnitt 63 800 kroner. Driftsutgiftene pr. elev og lærling varierte betydelig mellom fylkene, fra 51 300 til 184 100 kroner.

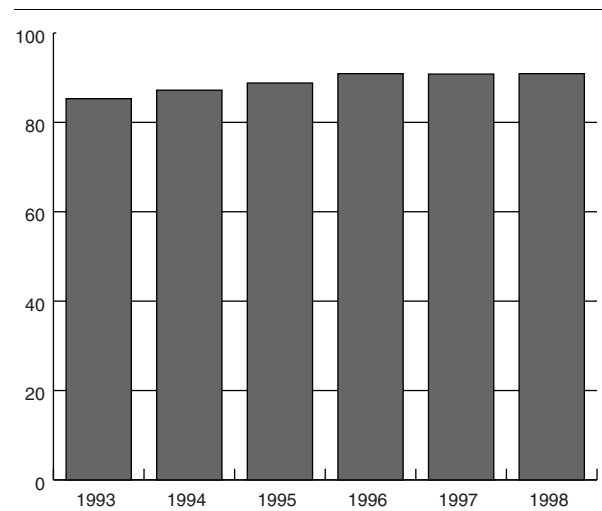
I forbindelse med Reform 94 overførte staten ansvaret for utbetaling av lærlingtilskudd til fylkeskommunene. Dette betyr at det kun er kostnadsindikatoren "Elever pr. lærerårsverk" som kan belyse kostnadsutviklingen for hele perioden 1993-1998. I skoleåret 1998/99 var det 7,0 elever pr. lærerårsverk i de offentlige videregående skolene. Dette er en nedgang fra 7,5 elever pr. årsverk i skoleåret 1993/94. I samme periode har elevtallet gått ned med over 5 prosent, mens antall lærerårsverk bare har gått ned under 2 prosent. Reduksjonen i antall elever pr. lærerårsverk har ført til økte kostnadene pr. enhet målt ved antall elever pr. lærerårsverk.

Figur 5. Driftsutgifter til videregående opplæring pr. innbygger. 1993-1998

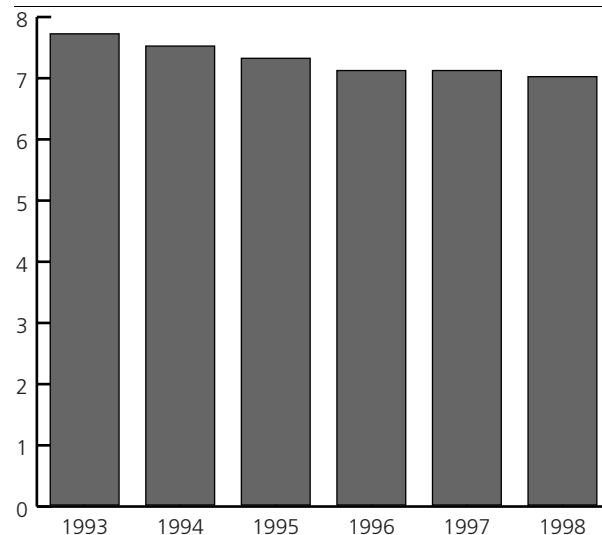

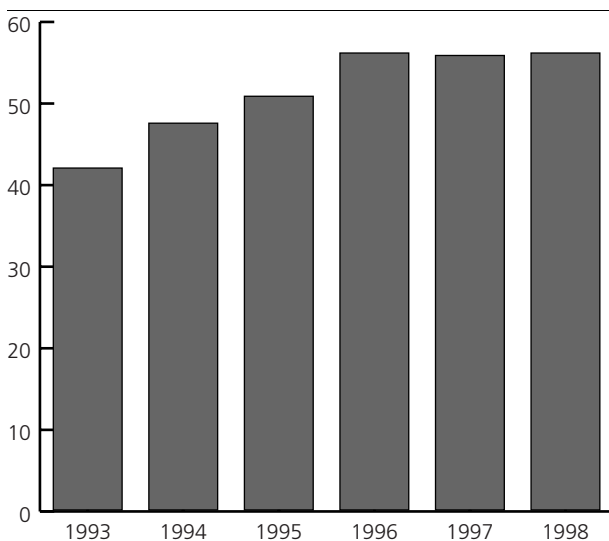
Parallelt med denne utviklingen har andelen av elevene som går i allmenne studieretninger økt fra 47 til over 56 prosent. Økningen skjedde spesielt i de første årene etter innføringen av Reform 94. Fra 1993 til 1996 økte andelen til 55 prosent, mens den har flatet ut i 1997 og 1998. En forklaring er at tidligere studieretning for handel og kontorlag (tidligere yrkesfag) og studieretning for allmenne fag ble erstattet med studieretning for allmenne,- økonomiske- og administrative fag.

Figur 6. Lærlinger og elever under lov om videregående opplæring 16-18 år i prosent av registrerte årskull. 1. oktober 1993-1998

Figur 7. Antall elever pr. lærerårsverk i offentlige videregående skoler. 1. oktober 1993-1998

Figur 8. Elever i allmenne studieretninger i forhold til alle elever. 1. oktober 1993-1998

2.1.3. Somatiske spesialisttjenester

Fylkeskommunenes utgifter til somatiske spesialisttjenester har økt med 11 prosent fra 1993 til 1998, korrigert for pris- og befolkningsvekst. (Figur 9). Dette omfatter utgifter til sykehus, rehabiliteringsinstitusjoner, spesialsykehjem og privatpraktiserende spesialister med avtale med fylkeskommunen. Korrigert for gjestepasienter er utgiftene pr. innbygger høyest i Troms og Oslo og lavest i Akershus og Rogaland. Ved sammenligning av fylkeskommunenes utgifter er det ikke korrigert for at de fire regionssykehusene har særskilte utgifter knyttet til universitetsfunksjonene. I tillegg skal disse sykehusene ha særskilt medisinsk spisskompetanse.

Veksten i årsverk har i perioden 1993-98 vært 13 prosent (korrigert for befolkningsveksten i perioden). Lønnsutgiftene utgjør hele 70 prosent av sykehusenes utgifter.

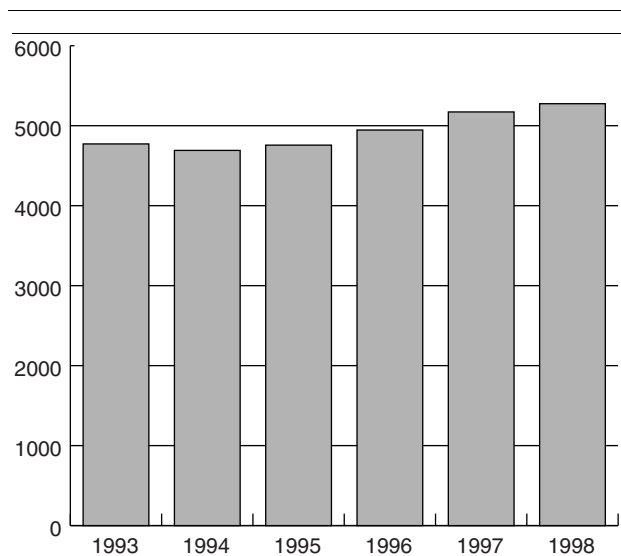
Sykehusene mottar hvert år stadig flere pasienter, mens antall plasser går noe tilbake (figur 10 og 11). Dette skyldes i hovedsak bedre kapasitetsutnyttelse og kortere liggetid pr. opphold. Det er klare forskjeller mellom fylkene i antall sykehusopphold pr. innbygger.

Dette kan gjenspeile ulik henvisningsterskel i primærhelsetjenesten, ulik tilgjengelighet og ulik praksis fra sykehusenes side, bl.a. mht. reinnleggelser og poliklinisk aktivitet. Det kan også gjenspeile forskjeller i aldersfordeling og ulik sykkelighet.

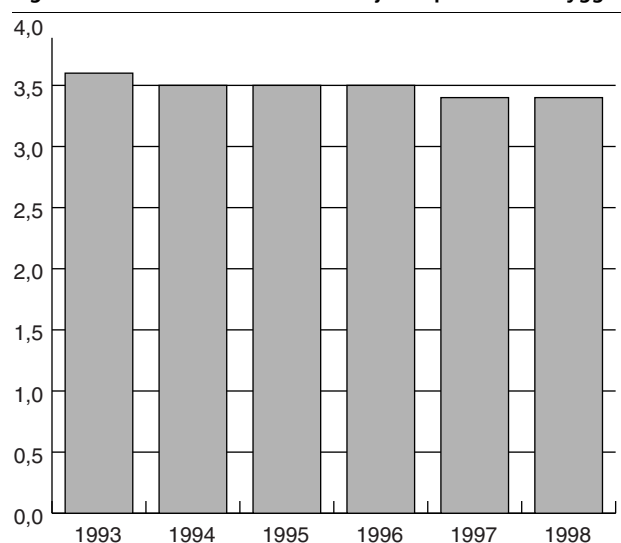
Gjennomsnittlig liggetid er i perioden 1993-98 redusert fra 6,9 til 6,2 dager. Liggetiden er 50 prosent høyere for pasienter med bosted i Oslo enn for pasienter

bosatt i Sogn og Fjordane. Ulikheter i liggetid kan gjenspeile reiseavstand, sykehusenes praksis med hensyn til reinnleggelser eller henvisning til andre sykehus, alder/sykkelighet og mangelfull kapasitet i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten.

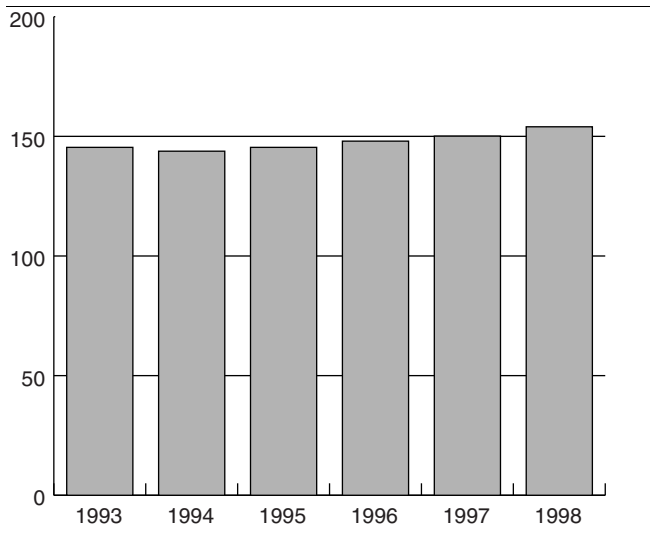
Den økte behandlingsskapiteten i somatiske tjenester kommer også til uttrykk ved en sterk vekst i antall polikliniske konsultasjoner. Det var i 1998 3,4 millioner slike konsultasjoner.

Figur 9. Driftsutgifter til somatiske spesialisttjenester (unntatt Oslo). Kr. pr. innbygger. Faste 1993-priser¹

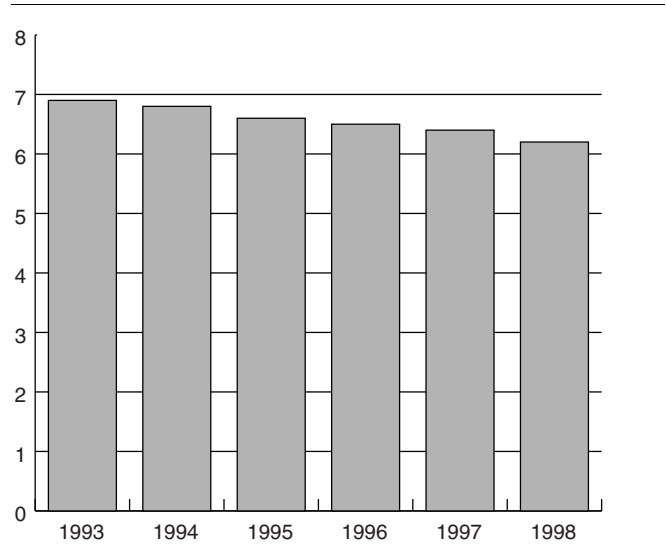
¹ Faste priser er beregnet etter prisindeks for kommunalt konsum til helsestell, sosial trygd og velferd.

Figur 10. Plasser i somatiske institusjoner pr. 1000 innbyggere

Figur 11. Utskrivninger fra somatiske sykehus pr. 1000 innbyggere

Figur 12. Gjennomsnittlig liggetid pr. sykehusopphold ved somatiske sykehus

Tabell 8. Somatiske spesialisttjenester. Struktur- og nøkkeltall. 1998

Fylkeskommune	Driftsutgifter i alt Kroner pr. innbygger	Årsverk i soma- tiske tjenester pr. 1 000 innbyggere ¹	Utskrivninger pr. 1 000 innbyggere ²	Gjennom- snittlig liggetid ²	Polikliniske konsultasjoner pr. 1 000 innbyggere ³	Plasser i somatiske institusjoner pr. 1 000 innbyggere ¹
Hele landet	6 441	13	154	6,2	761	3,4
01 Østfold	5 985	10	173	5,7	630	2,7
02 Akershus	4 529	8	134	5,9	454	1,9
03 Oslo	8 620	16	141	8,0	988	3,8
04 Hedmark	6 212	10	163	6,0	800	2,7
05 Oppland	5 783	11	166	5,8	520	3,6
06 Buskerud	5 532	10	150	6,0	556	2,9
07 Vestfold	5 162	9	153	6,0	577	2,7
08 Telemark	5 934	11	168	6,0	606	3,6
09 Aust-Agder	5 695	10	159	5,9	667	2,6
10 Vest-Agder	6 406	10	162	5,9	606	3,1
11 Rogaland	5 036	10	141	6,5	583	2,6
12 Hordaland	6 507	13	152	6,2	816	3,4
14 Sogn og Fjordane	6 843	11	186	5,4	773	3,3
15 Møre og Romsdal	6 755	10	160	6,1	729	2,9
16 Sør-Trøndelag	7 622	15	146	7,0	1 013	3,7
17 Nord-Trøndelag	7 783	10	157	5,8	999	2,7
18 Nordland	6 996	11	178	5,9	618	3,1
19 Troms	9 077	21	148	6,1	1 086	4,6
20 Finnmark	7 390	11	175	5,7	533	3,3

Driftsutgiftene er ikke korrigert for regionssykehusfunksjoner.

¹ Somatiske sykehus og andre somatiske institusjoner. ² Utskrivninger fra somatiske sykehus, etter bostedsfylke. ³ Etter institusjonens tilknytningsfylke.

2.1.4. Psykisk helsevern

Fylkeskommunenes driftsutgifter til psykisk helsevern har økt med 8 prosent fra 1993 til 1998, korrigert for pris- og befolkningsvekst. (Figur 13). Til sammenligning økte utgiftene til somatiske tjenester med 11 prosent i samme periode. Økningen i driftsutgifter gjenspeiler en jevn økning i utførte årsverk. Antall heldøgns plasser er derimot redusert med 13 prosent. Dette svarer til målsettingen om at plassene skal brukes til aktiv behandling av pasientene og ikke som omsorgs- og pleieplasser. Ved at tilbudet til mennesker

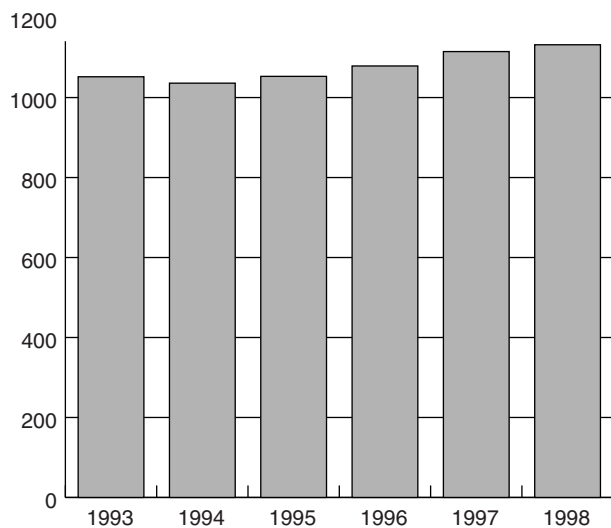
med psykiske lidelser styrkes i hjemkommunen, skal behovet for heldøgns plasser bli redusert. Økt tilbud om poliklinisk behandling trekker i samme retning. Fem prosent av i alt 6 300 heldøgns plasser er forøvrig innen barne- og ungdomspsykiatri.

Antall utskrivninger fra heldøgns plassene er klart økende. Pr. 1000 innbyggere er antall utskrivninger økt fra 5,6 til 6,8 i perioden 1993-98. (Figur 14). Dette skyldes at liggetiden pr. opphold reduseres mer enn antall plasser reduseres. Gjennomsnittlig liggetid gikk ned fra 98 dager i 1993 til 67 dager i 1998. Det er her markante forskjeller mellom fylkene.

I de senere årene har det vært økt satsing på poliklinisk behandling som et alternativ til innleggelse. Det ble utført 621 000 slike behandlinger ved psykiatriske institusjoner i 1998. (Figur 15). I forhold til innbyggertallet var det i 1997 nær tre ganger så mange behandlinger i Oslo som i Akershus.

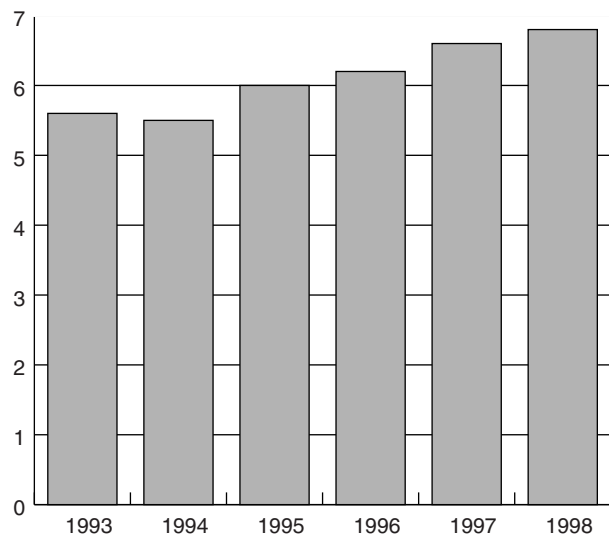
Driftsutgifter pr. oppholdsdøgn var i gjennomsnitt 3 700 kroner i 1998. Utgiftene pr. oppholdsdøgn viser kraftig variasjon fra fylke til fylke og er over dobbelt så høye i Troms som i Aust-Agder. Variasjoner i pleie-tyngde og ressursbruk mellom fylkene kan også belyses ved å se på antall polikliniske konsultasjoner pr. årverk. På landsbasis var det 39 konsultasjoner pr. årverk, mens det i Vest-Agder var 65 og i Hordaland 26 konsultasjoner.

Figur 13. Driftsutgifter til psykisk helsevern (unntatt Oslo). Kr. pr. innbygger. Faste 1993-priser¹

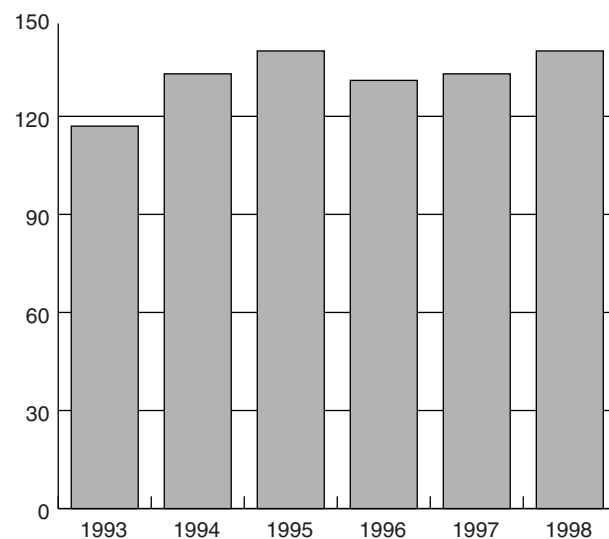

¹ Faste priser er beregnet etter prisindeks for kommunalt konsum til helsestell, sosial trygd og velferd.

Figur 14. Utskrivninger fra psykiatriske institusjoner pr. 1000 innbyggere

Figur 15. Polikliniske konsultasjoner pr. 1000 innbyggere²

² Tallet på polikliniske konsultasjoner f.o.m 1996 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år.

Tabell 9. Psykisk helsevern. Struktur- og nøkkeltall. 1998

Fylkeskommune	Drifts- utgifter Kroner pr. innbygger	Årsverk pr. 1 000 innbyg- gere ¹	Utskrivninger pr. 1 000 innbyg- gere ²	Gjennom- snittlig liggetid ²	Polikliniske- konsul- tasjoner pr. 1 000 innbyggere ²	Plasser i psykisk helsevern pr. 1 000 innbyggere ¹	Drifts- utgifter pr. oppholds- døgn ³	Polikliniske- konsul- tasjoner pr. årsverk
Hele landet	1 501	3,6	6,8	67	140	1,42	3 734	39
01 Østfold	1 269	2,8	6,0	60	124	1,11	3 599	44
02 Akershus	1 389	2,7	4,0	86	83	1,04	3 837	30
03 Oslo	2 688	5,7	6,2	116	215	2,21	4 510	38
04 Hedmark	247	3,0	3,7	75	117	0,92	5 139	39
05 Oppland	1 424	3,4	7,8	63	162	1,61	3 143	48
06 Buskerud	1 402	3,1	8,0	48	129	1,26	4 341	42
07 Vestfold.....	1 334	3,1	6,2	64	160	1,22	3 454	52
08 Telemark	1 436	3,0	5,3	68	155	1,11	3 964	51
09 Aust-Agder.....	1 244	2,7	10,8	49	97	1,64	2 429	35
10 Vest-Agder	1 247	2,8	7,3	68	183	1,59	3 123	65
11 Rogaland.....	1 521	3,3	7,3	72	123	1,57	2 814	37
12 Hordaland	1 634	3,6	6,3	84	92	1,51	3 080	26
14 Sogn og Fjordane.....	1 508	3,1	7,8	38	149	1,08	4 758	49
15 Møre og Romsdal	1 544	3,5	8,8	55	120	1,52	3 192	35
16 Sør-Trøndelag.....	1 328	3,4	5,8	78	116	1,38	3 475	34
17 Nord-Trøndelag	187	3,0	8,2	40	174	1,06	4 483	58
18 Nordland	1 468	3,3	6,0	47	187	0,91	5 142	56
19 Troms.....	1 672	4,2	9,6	38	149	1,07	5 268	36
20 Finnmark	1 670	2,8	5,4	52	126	1,07	4 347	44
Staten				40			2 310	16

¹ I institusjoner, klinikker mv., inkl. psykiatriske avdelinger ved somatiske sykehus. ² Etter institusjonens/avdelingens tilknytningsfylke. ³ Tall for driftsutgifter er her basert på regnskap fra hver institusjon.

2.2. Kommuner

I dette kapitlet presenteres hovedresultater for kommunene inndelt i 11 grupper for 1998 og utviklings-trekk for kommunene i alt for perioden 1993-1998. Vi viser først hovedtrekk ved regnskapet for kommunene, og deretter presenteres tjenestestatistikk for de kommunale tjenestene grunnskolen, barnehager, lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester samt sosial- og barneverntjenester.

Regnskapstall for disse tjenestestatistikkene utgjør hovedtyngden på hhv. hovedkapittel 1.2 Undervisning, og hovedkapittel 1.3 Helsevern, sosiale tjenester, pleie og omsorg. Disse tjenestene utgjør i gjennomsnitt 60 prosent av kommunenes driftsutgifter (63 prosent eksklusiv Oslo kommune). I tillegg framgår det av tabellen hvor mye som blir brukt på områdene administrasjon og øvrige tjenester.

Tabell 10. Innbyggertall pr. 1.1.1998, etter kommunegrupper og landet i alt. Prosentvis fordeling, utvalgte aldersgrupper

	0 år	1-2 år	3-5 år	6-15 år	16-18 år	19-66 år	67-79 år	80 år og over	I alt
Gruppe 1	1,5	3,0	4,4	12,3	3,3	62,5	9,2	3,8	100,0
Gruppe 2	1,2	2,8	4,1	14,2	4,2	56,4	10,9	6,2	100,0
Gruppe 3	1,4	2,8	4,7	15,1	4,5	58,2	9,1	4,2	100,0
Gruppe 4	1,2	2,6	4,0	13,6	4,1	58,5	10,8	5,2	100,0
Gruppe 5	1,2	2,4	3,8	12,7	3,8	58,1	12,1	5,8	100,0
Gruppe 6	1,4	2,9	4,5	14,3	4,1	60,8	8,4	3,4	100,0
Gruppe 7	1,3	2,6	4,0	12,8	3,7	60,3	10,8	4,5	100,0
Gruppe 8	1,1	2,4	3,8	12,4	3,7	59,2	11,5	5,8	100,0
Gruppe 9	1,4	2,8	4,2	12,9	3,6	61,6	9,8	3,7	100,0
Gruppe 10	1,3	2,6	3,9	12,1	3,4	62,3	10,3	4,0	100,0
Gruppe 11	1,5	2,7	3,7	9,7	2,5	65,5	9,7	4,7	100,0
Landet i alt	1,4	2,8	4,1	12,7	3,6	61,4	9,9	4,2	100,0
Uten Oslo	1,3	2,8	4,2	13,1	3,7	60,9	9,9	4,1	100,0

Kommunegruppene eksklusiv Oslo kommune følger det samme hovedmønster ved fordeling av utgiftene. Utgiftene til tjenesteområdet sosial- og barneverntjenester øker betydelig med økende kommunestørrelse. For øvrig er det klare forskjeller mellom kommunegruppene når det gjelder grunnskolen, pleie og omsorg, øvrige tjenester samt administrasjon. Kommunegruppe 11 består av Oslo kommune og fordelingen på utgiftsområder skiller seg fra de øvrige gruppene p.g.a. fylkeskommunale oppgaver som framkommer under øvrige områder. Mange sentrale tjenester som produseres i kommunene retter seg mot spesifikke aldersgrupper, og

utgiftene til viktige formål vil ofte bli påvirket av ulik alderssammensetning. Dette gjelder bl.a. barnehager, grunnskolen og pleie- og omsorgstjenester. For beregning og presentasjon av nøkkeltall generelt og indikatorer for dekningsgrader spesielt, spiller befolkningsdata en sentral rolle.

Kommunene er delt i 11 grupper, fra Gruppe 1 til og med Gruppe 11. Nærmere omtale av grunnlaget for denne grupperingen er gitt i kapittel 1.3.10, mens det i vedlegg 1 er spesifisert i hvilke grupper de ulike kommunene er plassert.

Tabell 11. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Kommuner 1998. Prosentvis fordeling

Kommune	Adm. styring	Barnehager	Grunnskolen	Kommunehelse	Pleie og omsorg	Sosialkontor og barnevern	Øvrige tjenester	I alt*
Landet i alt inkl. Oslo	12	5	19	4	25	7	28	100
Landet i alt ekskl. Oslo	13	5	21	4	26	6	24	100
Gruppe 1	10	5	16	4	25	9	31	100
Gruppe 2	21	6	15	4	21	2	30	100
Gruppe 3	15	6	27	5	24	3	20	100
Gruppe 4	16	6	23	4	27	4	20	100
Gruppe 5	17	6	20	4	29	3	20	100
Gruppe 6	13	6	24	4	25	6	23	100
Gruppe 7	13	5	21	4	28	6	23	100
Gruppe 8	13	5	16	3	36	4	21	100
Gruppe 9	11	5	21	3	25	8	26	100
Gruppe 10	12	5	19	4	27	7	26	100
Gruppe 11	7	5	9	2	18	11	48	100

2.2.1. Hovedtrekk ved regnskapet

Målt ved de finansielle resultatbegrepene brutto og netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene hadde kommunene i 1998 det svakeste resultatet i perioden 1993-1998. Brutto og netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene utgjorde henholdsvis 6,4 og 2,9 prosent. Utviklingen av de to resultatbegrepene viser at den totale rente- og avdragsbelastningen har vært for

holdsvis stabil, men svakt synkende perioden sett under ett. Dette skyldes en reduksjon i netto renteutgifter gjennom hele perioden 1991-1997. Både i 1994 og i

1997 økte kommunenes netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene til om lag 6 prosent. I begge disse årene var veksten i driftsinntektene relativt stor, og i 1997

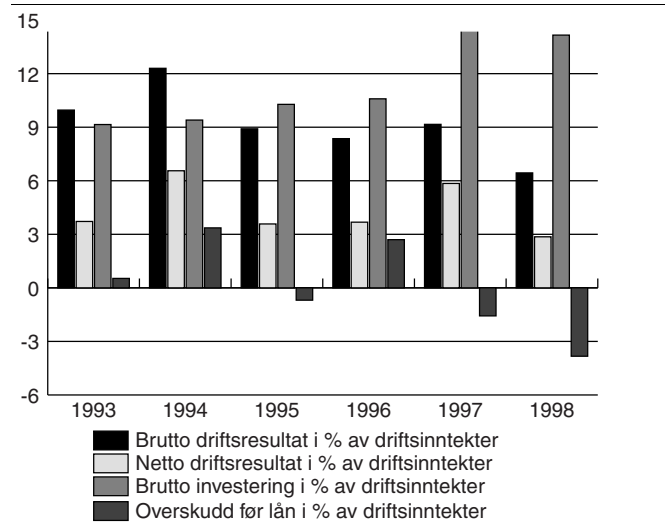
fikk kommunene samtidig en redusert rente- og avdragsbelastning. Dette hadde både sammenheng med lavere renter og økt utbytte fra kraftverk.

Når landets kommuner i gjennomsnitt i 1998 hadde det laveste driftsresultatet i hele 6-års perioden, skyldes dette en sterk økning i kommunenes driftsutgifter. Økningen i driftsutgifter var knyttet til høy vekst i lønnsutgiftene. Økte lønnstillegg, høyere pensjonspremier og flere sysselsatte bidro til veksten i lønnsutgiftene. Veksten i driftsutgiftene var sterkest innenfor undervisningssektoren, noe som må sees i sammenheng med undervisningsreformen for 6-åringer.

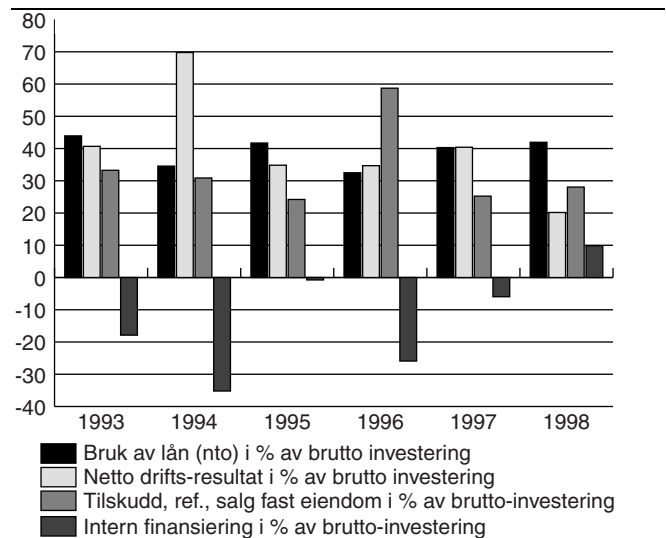
Resultatbegrepet overskudd før lån viser behovet for bruk av lån til finansiering av investeringene. Dette begrepet viser om de totale inntektene overstiger de totale utgiftene (inklusive utgifter til bruttoinvesteringer), og en negativ størrelse her innebærer en økning i nettogjelden som igjen må dekkes med framtidige inntekter. Det vil i hovedsak være utgifter til bruttoinvesteringer som bestemmer om kommunene skal gå med overskudd eller underskudd før lån, når driftsresultatet er positivt. Trenden utover i siste halvdel av perioden var et stadig større underskudd for kommunene. Synkende netto driftsresultat samtidig med økende utgifter til investeringer, ga kommunene i 1998 det største underskuddet før lån i perioden på 3,8 prosent av driftsinntektene.

Brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntektene har økt fra å utgjøre mellom 9 og 10 prosent i perioden 1993-1996 til å ligge i overkant av 14 prosent i 1997 og 1998. Undervisningsreformen for 6-åringer (reform - 97), bidro til høye investeringsutgifter i 1995/96, men spesielt i 1997 hvor investeringsutgiftene utgjorde nesten 14,5 prosent av driftsinntektene. I 1998 var det særlig innenfor helsevern, sosiale tjenester, pleie og omsorg vi fikk veksten, noe som har sammenheng med gjennomføringen av handlingsplanen for eldre. Som de detaljerte tabellene for 1998 viser (se nedenfor), vil det her være til dels store ulikheter mellom de ulike kommunegruppene.

Figur 16. Utvikling i resultatbegrepene brutto og netto driftsresultat, overskudd før lån og avsetninger og brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntektene. Kommuner 1993-1998

Figur 17. Finansiering av investeringene. Bruk av lån , netto driftsresultat, tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom samt intern finansiering i prosent av brutto investeringsutgifter. Kommuner 1993-1998

Brutto investeringsutgifter kan finansieres gjennom tilføring av midler fra overskuddet fra årets drift, ved tilskudd, refusjoner og salg av fast eiendom, ved å trekke på midler fra egne fonds/likviditetsreserver og ved å oppta lån. Bruk av lån og overskudd fra driften er perioden sett under ett like viktige finansieringskilder og utgjør hver mellom 30 - 40 prosent av bruttoinvesteringene. Store svingninger fra ett år til det neste i enkelte indikatorer kan skyldes ekstraordinære forhold. Spesielt ser vi dette når det gjelder indikatoren tilskudd, refusjoner, salg av fast eiendom m.m. i prosent av bruttoinvesteringene. Gjennomgående bidrar denne posten til å finansiere mellom 20 og 30 prosent av bruttoinvesteringene, mens bidraget for 1996 er nær

mere 60 prosent. Dette skyldes salg av virksomhet og utskillelse av kommunale etater som særbedrifter i enkelt kommuner. Videre skiller året 1994 seg ut ved et svært høyt bidrag fra årets drift på nærmere 70 prosent til finansiering av investeringene, mens 1998 skiller seg ut i motsatt retning ved at kun 20 prosent av investeringene ble finansiert fra årets drift. Samtidig med en økende investeringsandel utover i perioden, har kommunene samlet sett styrket egne fonds og likviditetsreserver vesentlig. I 1998 gjorde imidlertid høye investeringer og et lavt netto driftsresultat det nødvendig å bruke av tidligere oppsparte midler i tillegg til lånefinansiering på 42 prosent.

Tabell 12. Hovedtall for drift, investering og finansiering. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger

	Drift						Investering			Finansiering	
	Drifts- inn- tekter	Drifts- ut- gifter	Brutto drifts- resultat	Netto rente- utgifter	Netto avdrag	Netto drifts- resultat	Brutto invest.- utgifter	Tilsk,ref, salg fast eiendom	Over- skudd før lån	Bruk av lån (nto)	Intern finan- siering
Landet i alt inkl. Oslo	31 130	29 125	2 005	25	1 090	889	4 409	1 236	-1 193	1 849	434
Landet i alt ekskl. Oslo	28 599	26 777	1 823	139	1 110	573	4 257	1 057	-1 517	2 183	444
Gruppe 1	28 202	26 412	1 791	508	1 154	129	3 381	697	-1 401	1 848	707
Gruppe 2	73 992	61 947	12 045	-2 323	827	13 542	13 693	4 104	4 779	-932	-3 020
Gruppe 3	29 511	26 966	2 545	-391	1 473	1 463	4 994	1 274	-784	1 542	715
Gruppe 4	32 303	30 189	2 114	130	1 256	728	4 499	1 294	-1 221	1 853	624
Gruppe 5	39 583	36 916	2 667	201	1 401	1 065	5 233	1 333	-1 434	1 959	875
Gruppe 6	25 877	24 211	1 666	73	1 092	500	4 087	1 091	-1 403	2 571	-75
Gruppe 7	28 734	26 707	2 027	279	1 203	545	4 509	1 212	-1 549	2 771	-19
Gruppe 8	36 082	34 306	1 776	248	1 217	311	5 113	1 329	-2 255	2 810	662
Gruppe 9	26 457	24 920	1 537	-9	973	573	4 366	888	-1 932	2 241	664
Gruppe 10	27 329	26 014	1 315	-5	914	407	3 595	1 061	-1 214	926	1 201
Gruppe 11	50 969	47 537	3 432	-869	936	3 365	5 599	2 646	1 348	-773	361
Median	30 785	28 793	1 955	238	1 161	423	3 991	760	-1 101	1 836	456
Laveste verdi	22 530	20 299	-2 700	-7 824	-430	-4 527	652	0	-19 053	-15 762	-25 300
Høyeste verdi	117 632	105 119	24 026	1 626	6 382	25 500	28 563	21 624	23 711	19 521	13 099
10-prosentilen	25 088	23 696	699	-739	620	-655	1 835	222	-4 529	-275	-1 665
90-prosentilen	45 564	42 127	4 664	812	2 054	3 289	8 508	2 530	2 170	5 257	2 387

For å gi en bedre beskrivelse av fordelingen av nøkkeltallene på alle kommuner uavhengig av hvilken gruppe de er henført til, er det i denne publikasjonen benyttet flere statistiske begreper. Disse er definert på følgende måte:

Median = femti prosent av kommunene har den oppgitte verdi eller lavere

Laveste verdi = den laveste observerte verdi i datamaterialet

Høyeste verdi = den høyeste observerte verdi i datamaterialet

10 prosentilen = ti prosent av kommunene har den oppgitte verdi eller lavere

90 prosentilen = nitti prosent av kommunene har den oppgitte verdi eller lavere

Kommunene hadde i 1998 i gjennomsnitt et netto driftsresultat på 889 kroner pr. innbygger. Kraftkommunene i gruppe 2 og Oslo skilte seg ut med resultater på henholdsvis 13 500 og 3 400 kroner pr. innbygger, mens storbyene i gruppe 1 trakk snittet ned med et driftsresultat på bare 129 kroner. Halvparten av landets kommuner hadde et netto driftsresultat på kroner 400 pr. innbygger eller mindre. For enkeltkommunene varierte resultatene fra -4 500 kroner til 25 500 kroner pr. innbygger.

Alle kommunegruppene hadde netto avdragsutgifter stort sett på linje med gjennomsnittet. Kraftkommunene i gruppe 2 hadde lavest netto avdragsutgifter med 827 kroner pr. innbygger. For enkeltkommuner varierte netto avdragsutgiftene fra -400 kroner til 6 400 kroner pr. innbygger. Netto renteutgifter inkluderer

utbytte fra bl.a. de kommunale kraftverkene. Kommunene hadde samlet sett netto renteutgifter pr. innbygger på 25 kroner. Kraftkommunene i gruppe 2 og Oslo hadde de høyeste netto renteinntektene på henholdsvis 2 300 og 900 kroner pr. innbygger. Halvparten av kommunene hadde mer enn 200 kroner pr. innbygger i netto renteutgifter, 10 prosent hadde mer enn 700 i netto renteinntekter, mens 10 prosent hadde mer enn 800 kroner i netto renteutgifter.

Samlet sett hadde kommunene i 1998 et underskudd før lån på gjennomsnittlig på 1 200 kroner pr. innbygger. Bare kraftkommunene i gruppe 2 og Oslo hadde overskudd før lån, dette til tross for at det er disse to gruppene som hadde høyest investeringsutgifter pr. innbygger. Overskudd før lån for disse to kommunegruppene skriver seg fra overskudd i fra driften som kan dekke de høye investeringsutgiftene. Størst underskudd har kommunene i gruppe 8 som er mellomstore kommuner med høye bundne kostnader pr. innbygger. Denne gruppa har et investeringsnivå pr. innbygger et godt stykke over gjennomsnittet, samtidig med det nest laveste netto driftsresultatet i kroner pr. innbygger. For enkeltkommuner varierte overskuddet fra 23 700 til minus 19 100 kroner pr. innbygger. Omlag 10 prosent hadde underskudd på mer enn 4 500 kroner pr. innbygger, mens 10 prosent hadde overskudd på mer enn 2 200 kroner pr. innbygger.

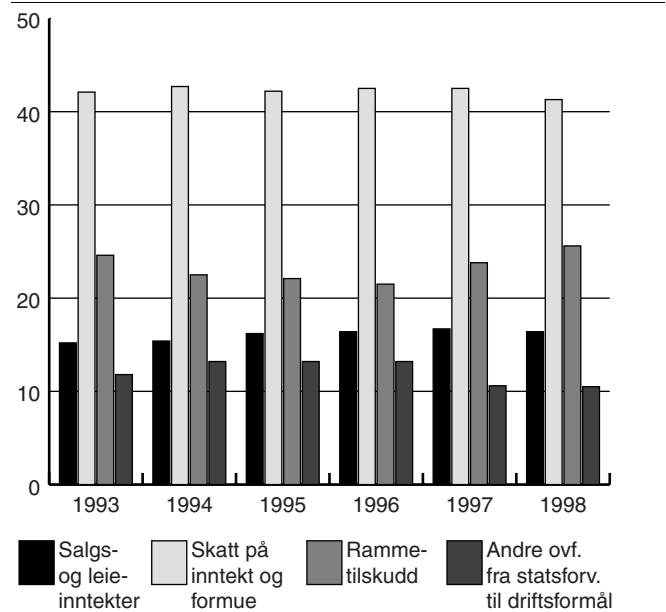
Også når det gjelder bruk av lån var det spesielt kraftkommunene i gruppe 2 og Oslo som skilte seg ut, med et netto utlån på henholdsvis på 900 og 800 kroner pr. innbygger. Resten av gruppene lå rundt landsgjennomsnittet. Bruken av lånefinansiering varierte fra et netto utlån på 15 800 kroner til bruk av lån (netto) på 500 kroner pr. innbygger. Ca. 50 prosent av kommunene brukte mindre enn 1 800 kroner på lånefinansiering, og 90 prosent av kommunene brukte under 5 300 kroner pr. innbygger.

Tabell 13. Arbeidskapital og langsiktig gjeld. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger

	Arbeidskapital	Langsiktig gjeld
Landet i alt inkl. Oslo.....	3 680	16 606
Landet i alt ekskl. Oslo	3 710	17 613
Gruppe 1	1 990	18 480
Gruppe 2	59 143	15 279
Gruppe 3	1 378	20 656
Gruppe 4	4 479	19 391
Gruppe 5	6 699	21 890
Gruppe 6	4 120	17 394
Gruppe 7	4 100	19 572
Gruppe 8	3 674	21 837
Gruppe 9	2 589	15 027
Gruppe 10	2 892	14 968
Gruppe 11	3 447	8 706
Median.....	3 598	18 909
Laveste verdi.....	-3 489	374
Høyeste verdi.....	169 518	72 184
10-prosentilen.....	48	10 256
90-prosentilen.....	13 022	30 651

Gjennomsnittskommunen hadde arbeidskapital på 3 700 kroner pr. innbygger, mens langsiktig gjeld utgjorde 16 600 kroner pr. innbygger. Kraftkommunene i gruppe 2 skiller seg ut ved at de i tillegg til å ha høyest arbeidskapital pr. innbygger også er den eneste gruppa hvor arbeidskapital er større enn langsiktig gjeld, henholdsvis 59 100 og 15 300 kroner pr. innbygger. Lavest gjeld pr. innbygger hadde Oslo med 8 700 kroner. Enkeltkommunene hadde fra - 3 500 til 170 000 kroner pr. innbygger i arbeidskapital, mens langsiktig gjeld varierte fra 400 til 72 200 kroner pr. innbygger.

Figur 18. Sentrale inntektskilder i prosent av totale driftsinntekter. Kommuner ekskl. Oslo. 1993-1998

Inntekts- og formueskatten er kommunenes største inntektskilde og utgjør mer en 40 prosent av de totale driftsinntektene. Rammetilskuddet er den nest største inntektskilden og utgjør sammen med de øremerkede tilskuddene ca. 35 prosent av inntektene. Rammetilskuddets andel ble redusert fra nesten 25 prosent i 1993 til 21,5 prosent i 1996. Fra 1996-1998 økte det igjen til vel 25 prosent. De øremerkede tilskuddene sin andel av inntektene økte fra 11,8 prosent i 1993 til å utgjøre 13,2 prosent i 1996, for så å bli redusert til 10,5 prosent i 1998. Salgs- og leieinntekter har hatt en svak oppgang i perioden.

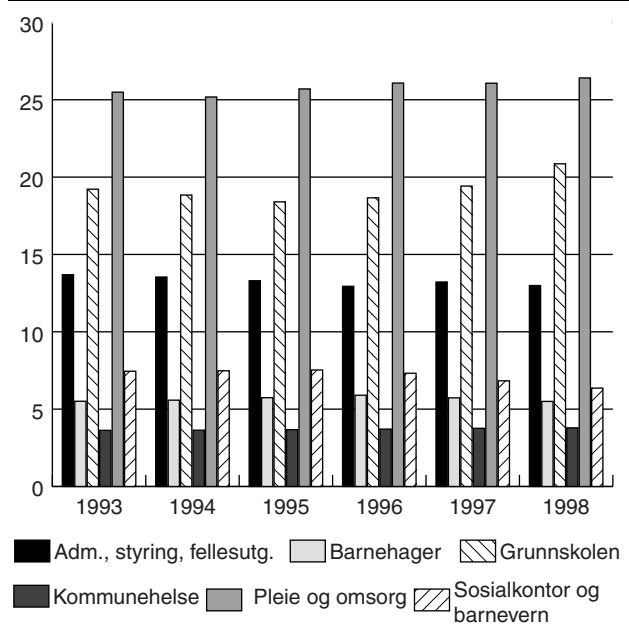
Tabell 14. Skatteinntekter, rammeoverføringer og andre driftsinntekter. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger

	Drifts- inntekter	Salgs- og leieinntekter	Skatt på inntekt og formue kap. 1.800	Statlige ramme- overføringer kap. 1.840	Andre ovf fra statsfor- til drifts- formål	Andre drifts- inntekter
Landet i alt inkl. Oslo	31 130	5 032	13 718	7 145	3 486	1 749
Landet i alt ekskl. Oslo	28 599	4 701	11 822	7 329	3 007	1 741
Gruppe 1	28 202	5 268	13 242	4 441	3 129	2 122
Gruppe 2	73 992	7 389	26 252	10 257	3 727	26 367
Gruppe 3	29 511	4 647	10 554	10 275	2 362	1 673
Gruppe 4	32 303	4 551	10 638	11 907	3 022	2 185
Gruppe 5	39 583	5 538	10 113	16 275	4 345	3 313
Gruppe 6	25 877	4 067	11 610	6 395	2 537	1 267
Gruppe 7	28 734	4 635	10 428	8 891	3 144	1 635
Gruppe 8	36 082	5 391	9 924	11 629	7 241	1 897
Gruppe 9	26 457	4 680	13 067	4 732	2 762	1 216
Gruppe 10	27 329	4 996	11 644	6 183	2 954	1 552
Gruppe 11	50 969	7 628	28 582	5 706	7 242	1 811
Median	30 785	4 621	10 408	10 253	2 985	1 341
Laveste verdi	22 530	2 325	6 678	0	1 610	-2 060
Høyeste verdi	117 632	14 309	45 371	42 322	18 024	50 750
10-prosentilen	25 088	3 528	8 221	5 263	2 094	505
90-prosentilen	45 564	6 373	14 087	20 343	4 971	5 197

Gjennomsnittskommunen hadde driftsinntekter på 31 100 kroner pr. innbygger. De fleste kommunegruppene lå rundt gjennomsnittet. Dette ser vi også av medianen som er på 30 800 kroner. Spredningen av inntekter pr. innbygger er heller ikke stor siden 80 prosent av kommunene har gjennomsnittlige driftsinntekter mellom 25 100 og 45 600 kroner pr. innbygger.

Kraftkommunene i gruppe 2 skiller seg kraftig ut med mer enn dobbelt så høye inntekter fra inntekts- og formueskatten enn gjennomsnittet for landets kommuner. Oslo, som har både kommune- og fylkesskatt, kan ikke sammenlignes med resten av landet. Inntekter fra rammetilskuddet varierte betydelig mellom kommunene. Størst tilskudd fikk småkommunene med høye bundne kostnader i gruppe 5. Halvparten av kommune-Norge fikk mer enn 10 300 kroner pr. innbygger i rammetilskudd. Høyeste utbetaling til enkeltkommuner var 42 300 kroner pr. innbygger, mens kraftkommunen Bykle ikke fikk noe i rammetilskudd i 1998. 10 prosent av kommunene fikk mindre enn kroner 5 300, mens 90 prosent fikk under 20 300 kroner pr. innbygger.

Figur 19. Sentrale utgiftsområder i prosent av totale drittsutgifter. Kommuner ekskl. Oslo. 1993-1998

Mer enn 25 prosent av kommunenes totale driftsutgifter ble brukt på pleie og omsorg, og det har vært en svak økning i perioden. Grunnskolens andel av driftsutgiftene ble noe redusert i starten av perioden fra 19,2 prosent i 1993 til 18,4 prosent i 1995, for så øke til 20,9 prosent i 1998. Om lag 7 prosent av utgiftene i perioden ble brukt på sosialkontortjenesten og barnevern, og vel 5 prosent gikk til barnehager. Perioden sett under ett viser liten variasjon i fordeling av ressurser på de ulike utgiftsområdene.

Tabell 15. Driftsutgifter til sentrale utgiftsområder. Kommuner 1998. Kroner pr. innbygger

Kommune	Adm., styring, fellesutg.	Barnehager	Grunnskolen	Kommunehelse	Pleie og omsorg	Sosialkontor og barnevern	Øvrige tjenester	I alt*
Landet i alt inkl. Oslo.....	3 548	1 608	5 519	1 044	7 359	2 128	8 422	29 627
Landet i alt ekskl. Oslo	3 549	1 503	5 701	1 036	7 218	1 737	6 587	27 330
Gruppe 1	2 623	1 392	4 345	1 021	6 896	2 561	8 308	27 146
Gruppe 2	12 973	3 975	9 467	2 407	13 284	1 478	18 998	62 582
Gruppe 3	4 194	1 716	7 392	1 341	6 539	772	5 660	27 613
Gruppe 4	4 907	1 806	6 930	1 347	8 413	1 156	6 127	30 686
Gruppe 5	6 524	2 349	7 391	1 651	10 676	1 186	7 591	37 367
Gruppe 6	3 303	1 360	6 004	877	6 063	1 435	5 534	24 576
Gruppe 7	3 578	1 463	5 815	1 076	7 567	1 530	6 209	27 239
Gruppe 8	4 685	1 935	5 725	1 185	12 920	1 509	7 479	35 438
Gruppe 9	2 937	1 392	5 278	862	6 495	2 047	6 540	25 552
Gruppe 10	3 145	1 335	5 179	1 005	7 248	1 887	6 812	26 611
Gruppe 11	3 539	2 432	4 091	1 109	8 464	5 189	22 809	47 634
Median	4 317	1 750	6 523	1 228	8 218	1 236	6 390	29 487
Laveste verdi	1 812	0	3 936	73	1 871	132	3 120	20 818
Høyeste verdi	21 860	7 257	15 462	5 091	32 608	5 189	48 689	105 238
10-prosentilen	2 818	945	5 079	780	5 694	649	4 523	24 004
90-prosentilen	8 376	3 107	8 602	2 142	11 857	2 078	9 497	42 338

* Diff fra tabell 12: kap 1.899 art 790 : 2 218,4 millioner kroner.

Driftsutgiftene pr. innbygger var i gjennomsnitt for alle kommunene ekskl. Oslo 27 300 kroner pr. innbygger i 1998. Gjennomsnittskommunen brukte 7 400 kroner til pleie og omsorg i 1998. Kraftkommunene i gruppe 2, samt de små og mellomstore kommunene med høye bundne kostnader i gruppene 5 og 8, hadde fra 50-80 prosent høyere utgifter til denne sektoren, mens de andre kommunegruppene fulgte landsgjennomsnittet. Ca. 50 prosent av kommunene brukte mer enn 8 200 kroner på pleie og omsorg. Utgiftene til sektoren varierte fra 1 900 til 32 600 kroner pr. innbygger. Om lag 10 prosent av kommunene brukte mer enn 11 900 kroner, mens 10 prosent av kommunene brukte mindre enn 5 700 kroner pr. innbygger.

Kommunene brukte i snitt 5 500 kroner pr. innbygger til grunnskole. Utgiftene økte med fallende kommunestørrelse. Mer enn 50 prosent av kommunene brukte under 6 500 kroner pr. innbygger. Utgiftene for enkeltkommunene varierte fra 3 900 til 15 500 kroner, mens hele 8 av 10 kommuner har driftsutgifter pr. innbygger til grunnskolen på mellom 5 100 og 8 600 kroner.

Utgifter til administrasjon lå i gjennomsnitt på 3 500 kroner pr. innbygger. Også her øker driftsutgiftene med fallende kommunestørrelse, mens innenfor de små og mellomstore kommunegruppene var det kommunegruppene med høye bundne kostnader som brukte mest på administrasjon (bortsett i fra kraftkommunene i gruppe 2). Administrasjonsutgiftene varierte i fra 1 800 til 21 900 kroner pr. innbygger. 10 prosent av kommunene hadde utgifter under 2 800 og 90 prosent av kommunene brukte under 8 400 kroner til administrasjon.

For barnehager og kommunehelse er variasjonen mellom kommunegrupper mindre markante, men det er fortsatt kraftkommunene som skiller seg ut med de høyeste utgiftene målt pr. innbygger. For barnehager varierte utgiftene for enkeltkommuner fra 0 til 7 300 kroner pr. innbygger, mens utgiftene til kommunehelse varierte fra 70 til 5 100 kroner. For sosialkontor- og barnevernstjenesten øker utgiftene klart med økende kommunestørrelse, og Oslo kommune har de desidert høyeste driftsutgiftene på dette området. Utgiftene til sosialkontortjenester og barnevern varierte fra vel 100 til 5 200 kroner pr. innbygger i 1998.

Når det gjelder de øvrige tjenestoområdene skiller kraftkommunene seg markant ut med over dobbelt så høye driftsutgifter som gjennomsnittlig. Oslo har enda høyere driftsutgifter, men det skyldes fylkeskommunale oppgaver.

2.2.2. Grunnskolen

Tabell 16. Grunnskolen. Struktur- og nøkkeltall. 1998

Kommune- gruppe	Driftsutgifter til ordinær undervisning og spesial- undervisning pr. innbygger	Drifts- utgifter til skole- fritidsord- ning pr. innbygger	Elever pr. skole	Antall elever pr. 1.-7. klasse	Antall elever pr. 8.-10. klasse	Elever pr. lærer- årsverk	Driftsutgifter- til ordinær undervisning og spesial- undervisning pr. elev	Driftsutgifter til ordinær undervisning pr. elev	
								I alt	Herav lønn
Hele landet.....	5 798	353	175	19,2	22,9	9,7	45 589	43 084	34 610
Hele landet uten Oslo.....	5 961	345	167	18,9	22,6	9,8	45 346	43 025	34 557
Gruppe 1.....	4 850	425	320	21,6	25,6	11,7	39 857	35 585	29 036
Gruppe 2.....	10 124	418	72	13,0	14,1	6,3	70 016	64 882	50 399
Gruppe 3.....	7 475	198	150	17,3	19,7	8,6	48 470	47 358	39 592
Gruppe 4.....	7 046	236	100	15,9	19,0	8,1	51 832	50 331	40 661
Gruppe 5.....	7 492	217	79	14,6	16,7	7,2	59 352	57 664	46 072
Gruppe 6.....	6 191	317	170	18,9	23,9	10,0	42 807	41 338	34 096
Gruppe 7.....	5 986	320	147	18,1	22,6	9,4	46 312	44 512	36 192
Gruppe 8.....	5 988	254	131	17,8	21,0	9,3	48 451	45 808	36 386
Gruppe 9.....	5 636	408	262	21,1	24,6	10,7	43 324	40 343	31 566
Gruppe 10.....	5 412	386	191	19,8	23,6	10,2	44 860	42 558	32 570
Gruppe 11.....	4 515	417	388	23,0	26,1	12,3	48 302	43 738	35 200
Median.....	6 632	266	122,1	16,7	21,0	8,7	49 254	48 003	38 931
Laveste verdi.....	4 208	:	22,0	7,0	.	3,9	34 848	31 201	24 820
Høyeste verdi.....	14 374	1 172	450,3	23,4	28,5	13,7	102 759	102 759	79 672
10-prosentilen	5 311	:	58,6	12,5	13,0	6,2	40 498	39 066	31 885
90-prosentilen	8 811	487	247,1	21,0	25,9	10,6	68 820	67 071	53 213

Kommunenes driftsutgifter til grunnskolene utgjorde i 1998 vel 21 prosent av kommunenes samlede driftsutgifter når Oslo er holdt utenom. Elever i den offentlige grunnskolen utgjorde i skoleåret 1998/99 over 98 prosent av den totale elevmassen. Drøyt 80 prosent av driftsutgiftene til ordinær undervisning var lønnsutgifter til personalet, noe som er under ett prosentpoeng lavere enn i 1993. I gjennomsnitt brukte kommunene i Norge nesten 5 800 kroner pr. innbygger på grunnskolen (inkludert spesialundervisning) og 350 kroner pr. innbygger til skolefritidsordning. Bortsett fra de 10 kommunene med størst disponible inntekter pr. innbygger (gruppe 2), var det de små kommunene (gruppe 3, 4 og 5) som brukte mest penger pr. innbygger. Alle disse gruppene brukte over 7 000 kroner pr. innbygger. Oslo (gruppe 11) og de tre andre største byene (gruppe 1) hadde de laveste driftsutgiftene pr. innbygger til grunnskole, med under 5 000 kroner pr. innbygger. I tillegg til kommunenes disponible inntekt, gir tjenesteindikatorene "Elever pr. skole" og "Elever pr. klasse" vesentlige bidrag til å forklare forskjellene mellom kommunegruppene. Kommuner med et lavt innbyggertall har langt færre elever pr. skole og pr. klasse enn kommuner med mange innbyggere. Driftsutgifter pr. elev er for 1998 i gjennomsnitt beregnet til 45 600 kroner, og varierer mellom kommunene i hovedsak på samme måte som "Driftsutgifter pr. innbygger".

Selv om det er store forskjeller mellom kommunene som har høyest og lavest driftsutgifter pr. elev, er forskjellene mellom de fleste kommunene ikke så store.

Ved å se bort fra de kommunene som har høyest og lavest utgifter, ser vi at 80 prosent av kommunene har mellom 40 500 til 68 800 kroner i driftsutgifter pr. elev. Dette betyr også at den kommunen som har høyest driftsutgifter pr. elev har minst 50 prosent høyere utgifter pr. elev enn hva nesten 90 prosent av alle de andre kommunene har.

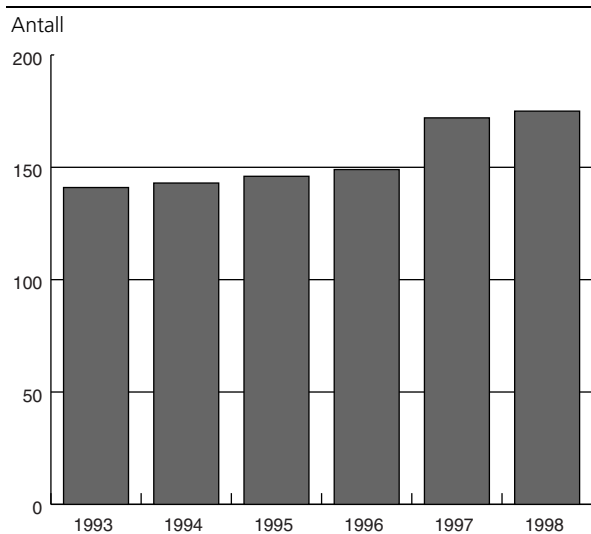
Det samme mønsteret i variasjon mellom kommunegruppene finner vi igjen når vi ser på kostnadsindikatoren "Elever pr. lærerårsverk". Høsten 1998 var det nesten 10 elever pr. lærerårsverk i den offentlige grunnskolen. For kommunene med færrest innbyggere var det fra 2 til 3 færre elever pr. lærerårsverk enn landsgjennomsnittet. I de største kommunene var det ca. 2 elever flere pr. lærerårsverk enn landsgjennomsnittet. Kommunene drev høsten 1998 i alt 3 200 grunnskoler med i alt 559 900 elever. Dette var -40 færre skoler, men 96 200 flere elever enn i 1993. De fleste nedlagte skolene har vært små skoler. På grunn av Reform 97 ble alder for skolestart fra og med skoleåret 1997/98 satt ned fra 7 til 6 år. Dette ekstra årskullet førte til at antall elever økte kraftig fra høsten 1996 til høsten 1997, men noe av økningen skyldtes også at de kullene som har avsluttet grunnskolen i perioden er mindre enn årskullene om har begynt.

Til tross for at antall elever økte med 15 prosent fra høsten 1996 til høsten 1997, var det også i denne perioden en reduksjon i antall skoler. Fra 1997 til 1998 var det derimot ingen større endringer i antall skoler. Høsten 1998 var det i gjennomsnitt 175 elever ved

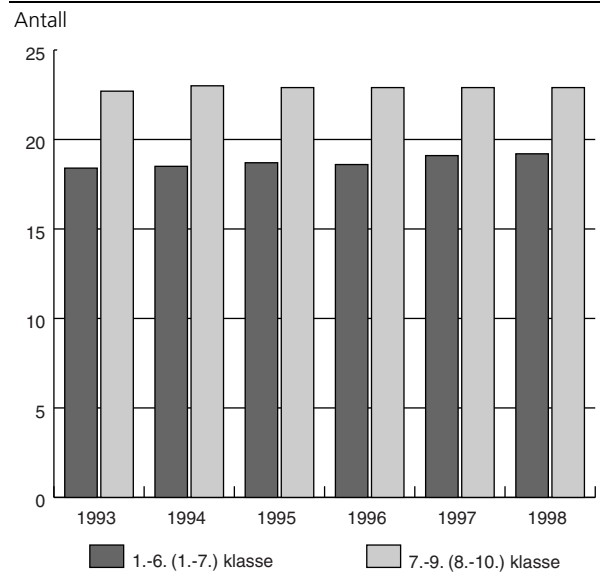
hver kommunale skole, noe som er nær 22 prosent høyere enn i 1994. Bare fra høsten 1996 til høsten 1997 økte gjennomsnittlig antall elever pr. skole med 15 prosent. For å få plass til 6-åringene i grunnskolen i forbindelse med Reform 97, er det tydelig at kommunene valgte å utvide eksisterende skoler i stedet for å bygge nye.

Også antall elever pr. klasse har økt i perioden. Forde-ler vi mellom barneskole og ungdomsskole ser vi at økningen kun har vært på barneskolene. Høsten 1998 var det 19,2 elever pr. klasse på barneskoletrinnet og 22,9 pr. klasse på ungdomskoletrinnet, mot henholdsvis 18,5 og 23,0 i høsten 1993. Det er her viktig å merke seg at barneskoletrinnet for 1997 og 1998 på grunn av Reform 97 består av i alt 7 klassetrinn, mens det for høsten 1993 til og med 1996 besto av 6 klassetrinn. Ungdomskoletrinnet har for hele perioden bestått av de tre øverste klassetrinnene i grunnskolen. Selv om antall elever pr. klasse har økt, har antall elever pr. lærerårsverk vært omlag uendret i perioden. En viktig forklaringsfaktor til økningen på 3 prosent i elever pr. lærerårsverk fra skoleåret 1996/97 til 1997/98 er nok de ekstra ressursene som 6-åringene har krav på.

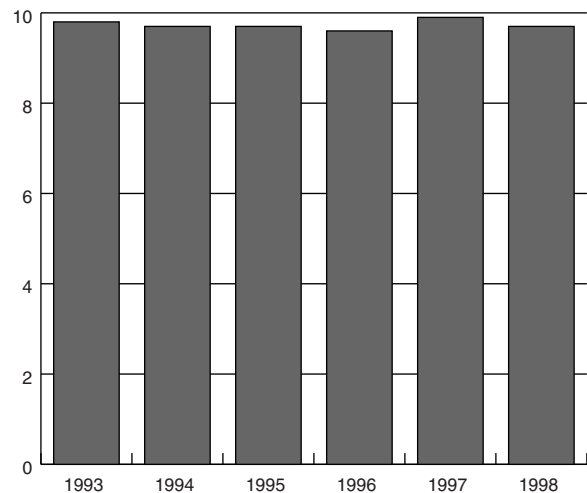
Figur 20. Gjennomsnittlig skolestørrelse (antall elever). 1. september 1993-1998

Figur 21. Elever pr. klasse. 1. september 1993-1998. 1.-6.(1.-7.) og 7.-9. (8.-10.) klasse

Figur 22. Elever pr. lærerårsverk i offentlige grunnskoler. 1. september 1993-1998

2.2.3. Barnehager

Kommunenes driftsutgifter til kommunale barnehager utgjorde i 1998 vel 5 prosent av deres samlede driftsutgifter når Oslo er holdt utenom. Hele 86 prosent av kommunenes utgifter til barnehagesektoren var lønnsutgifter. Kommunale utgifter inkluderer i tillegg til drift av egne barnehager, eventuelle kommunale tilskudd til private barnehager. Bortsett fra gruppen med de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter pr. innbygger (gruppe 2), var det Oslo som hadde høyest driftsutgifter til barnehager pr. innbygger, mens de store kommunene med lave eller middels bundne kostnader pr. innbygger (gruppe 9 og 10) hadde de laveste

driftsutgiftene pr. innbygger. Ser man på tvers av kommunegruppene, var det 10 prosent av kommunene som brukte mer enn 3100 kroner per innbygger på barnehager. Driftsutgifter per korrigert oppholdstime lå for 80 prosent av kommunene i intervallet 24,24 til 35,80 kroner.

Driftsutgifter pr. innbygger har siden 1993 økt med nesten 33 prosent. Hovedårsaken er veksten i antall barn i barnehager. I desember 1998 hadde totalt 187 900 barn et tilbud i barnehage, noe som er 2,8 prosent høyere enn i 1993. Dette selv om det fra 1996 til 1997 var en reduksjon i antall barn med barnehageplass med 4 prosent på grunn av innføringen av Reform 97. Hovedmålgruppa for barnehagesektoren ble derfor endret fra 1-6 åringer til 1-5 åringer. Sammenligning over tid

for andelen barn med barnehageplass må derfor referere seg til gruppen 1-6 år for perioden frem til og med 1996 og 1-5 år fra og med 1997. Av alle barn i hovedmålgruppa hadde i 1998 61 prosent (1-5 åringer) tilbud i barnehage, mens samme andel var 50 prosent i 1993 (1-6 åringer). Den største økningen har vært blant 1-2 åringer, hvor barn med barnehageplass i 1998 utgjorde nesten 39 prosent av alle barn i aldersgruppen, mot vel nesten 29 prosent i 1993. Fra 1997 til 1998 var det allikevel en nedgang på nesten 1 prosentpoeng. Hvorvidt dette har sammenheng med innføringen av kontantstøtten for 1- og 2-åringene er usikkert. Datagrunnlaget for denne publikasjonen gir ikke grunnlag for å analysere kontantstøttereformens fulle påvirkning av tilbudet og etterspørselen av barnehageplasser.

Tabell 17. Barnehager. Struktur- og nøkkeltall. 1998

Kommune gruppe	Driftsutgifter til kommunale barnehager pr. innbygger	Lønnsutgifter pr. innbygger	Driftsutgifter pr. korrigert oppholdstime i kommunale barnehager ¹	Andel offentlige plasser i barnehager	Andel barn med heldagsplass	Barn i barnehage i prosent av registrerte årskull			Barn under 3 år i barnehage i forhold til alle barn i barnehage	Barn pr. årsverk i kommunale årsverk
						1-5 år	1-2 år	3-5 år		
Hele landet.....	1 606	1 375	29,38	59,1	65,7	61,1	38,8	75,9	26,0	4,4
Hele landet utenom Oslo.....	1 500	1 297	28,83	59,0	62,1	59,6	36,6	74,7	24,9	4,6
Gruppe 1.....	1 389	1 217	28,74	47,4	76,9	61,1	39,8	75,7	27,3	4,2
Gruppe 2.....	3 971	3 318	36,70	98,8	50,0	77,5	59,7	88,7	30,5	3,9
Gruppe 3.....	1 715	1 531	28,68	67,6	35,5	59,2	31,2	77,0	20,6	5,1
Gruppe 4.....	1 803	1 558	28,82	76,8	44,1	62,9	38,0	79,1	24,0	5,1
Gruppe 5.....	2 347	2 040	29,02	90,5	46,9	70,7	47,8	85,3	26,8	4,7
Gruppe 6.....	1 357	1 188	28,21	56,0	56,9	54,9	32,0	70,0	23,6	4,9
Gruppe 7.....	1 461	1 273	27,57	62,8	57,0	60,4	36,7	75,9	24,4	4,6
Gruppe 8.....	1 934	1 663	28,82	80,6	47,3	68,4	39,5	86,8	22,7	5,2
Gruppe 9.....	1 388	1 191	29,13	52,3	72,0	57,4	34,6	72,4	24,3	4,3
Gruppe 10.....	1 334	1 093	32,03	48,3	66,7	61,9	40,1	76,6	26,5	4,2
Gruppe 11.....	2 431	1 988	32,38	59,7	90,5	73,7	56,4	86,7	33,6	3,7
Median.....	1 741	1 490	27,93	79,2	48,1	63,6	38,5	80,6	24,4	4,8
Laveste verdi.....	.	.	.	.	1,6	34,1	.	40,8	.	.
Høyeste verdi.....	7 257	6 412	66,85	100,0	100,0	97,7	88,2	109,8	42,3	19,2
10-prosentilen.....	945	825	24,24	39,8	23,3	48,6	22,3	62,6	16,7	3,6
90-prosentilen.....	3 102	2 682	35,80	100,0	79,9	80,1	61,3	94,2	33,3	6,5

¹ Antall oppholdstimer er korrigert for alder. Oppholdstid for barn 0-2 år er vektet med 2, mens oppholdstid for barn 3 år er vektet med 1,5.

Fordelingen av offentlige og private barnehageplasser har i perioden 1993 til og med 1998 vært relativt stabil. Etter å ha opplevd en relativ sterk vekst i den private sektoren i årene frem til midten på 90-tallet (høyest andel med 42 prosent i 1995), har andelen barnehageplasser i private barnehager heller gått litt tilbake. I 1998 var 41 prosent av barnehageplassene i private barnehager. Barnehagestrukturen i de enkelte kommunene, varierer fra 100 prosent offentlig til 100 prosent privat. I kommuner som har forholdsvis mange private barnehager, vil kommunens driftsutgifter til barnehagesektoren normalt være lavere pr. innbygger enn i kommuner hvor de fleste barnehagene er offentlige. Dette fordi utgiftene til kommunale barnehager i sin helhet kan finnes igjen i kommuneregnskapene, uav-

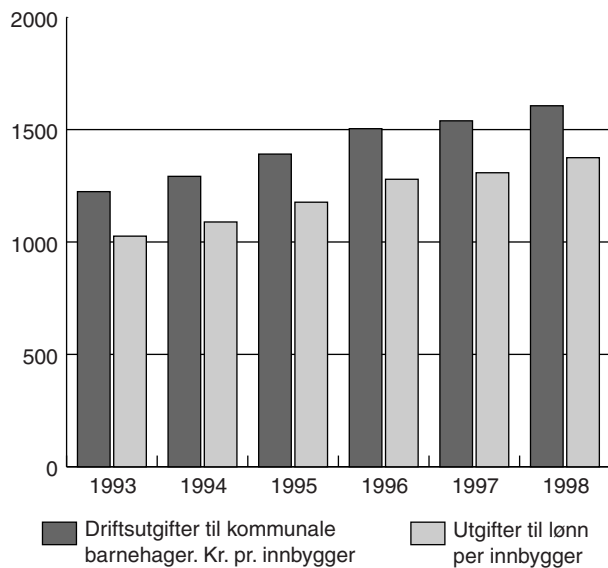
hengig av om de dekkes av kommunale driftsmidler, foreldrebetaling eller statstilskudd. For de private barnehager er det kun kommunale driftstilskudd som kan finnes igjen i de kommunale driftsregnskapene.

Tjenesteindikatorerne "Barn med heldagsplass forhold til alle barn med plass" og "Barn under 3 år i barnehage i forhold til alle barn i barnehage" gir i tillegg til befolkningsstrukturen viktige bidrag til å forklare forskjellene i driftsutgiftene mellom kommunene. En heldagsplass koster mer enn en deltidsplass, og det maksimale antall barn det er tillatt å ha pr. ansatt er satt lavere for barn under 3 år enn for eldre barn. En kommune hvor disse tjenesteindikatorerne er høye, vil nor-

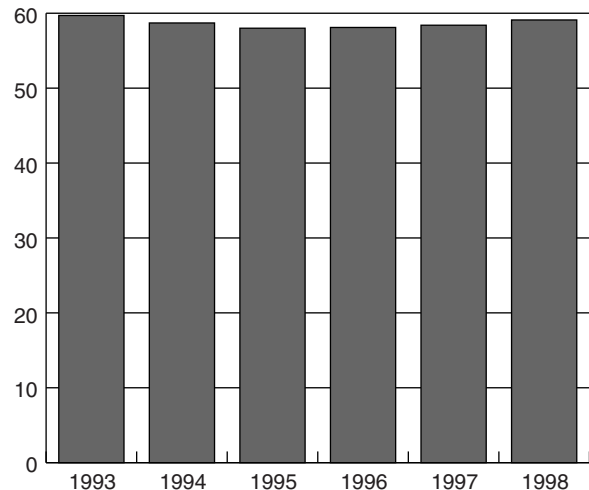
malt ha høyere kostnader til barnehagesektoren enn kommuner med lave indikatorer.

I 1998 var det som i 1997 i alt 4,4 barn pr. årsverk i kommunale barnehager, og dette er omlag det samme som i 1993. Antall årsverk inkluderer alle årsverk i en barnehage, ikke bare det pedagogiske personalet. Antall barn pr. årsverk varierer imidlertid en god del mellom kommunegruppene. Mens gruppe 8, 3 og 4 har flest barn pr. årsverk, med vel 5 barn pr. årsverk, var Oslo (gruppe 11) lavest med 3,7 barn pr. årsverk. Viktige bidrag til å forklare forskjeller i antall barn pr. årsverk og driftsutgiftene pr. plass, finner vi i tjenesteindikatorne om barnas oppholdstid og alderssammensetning. I kommunegruppene med få barn pr. årsverk hadde flere barn enn landsgjennomsnittet heldagsplass, samtidig som større andel av barnehagebarna var under 3 år.

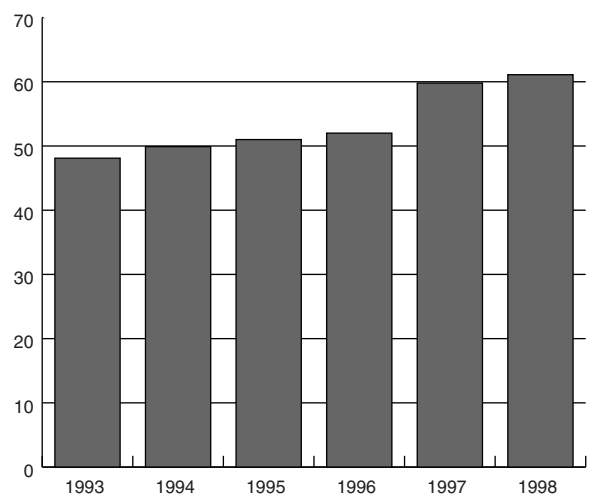
Figur 23. Driftsutgifter til barnehager pr. innbygger. 1993-1998

Figur 24. Offentlige barnehageplasser i prosent av alle barnehageplasser. 1993-1998

Figur 25. Barn 1-6 år (1992-1996), 1-5 år (1997) i barnehage, i prosent av alle barn

2.2.4. Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester

Kommunenes driftsutgifter til lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester utgjør 4 prosent av de samlede utgifter. I perioden 1993-98 har utgiftene økt med 10 prosent (korrigert for pris- og befolkningsvekst)¹. Målt pr. innbygger er utgiftene høyest i de minste kommunene (kommunegruppe 3-5).

Sammenligner man utgiftsnivået i de ti prosent kommuner med høyest og de ti prosent med lavest utgifter, er dette forholdet omtrent to til en.

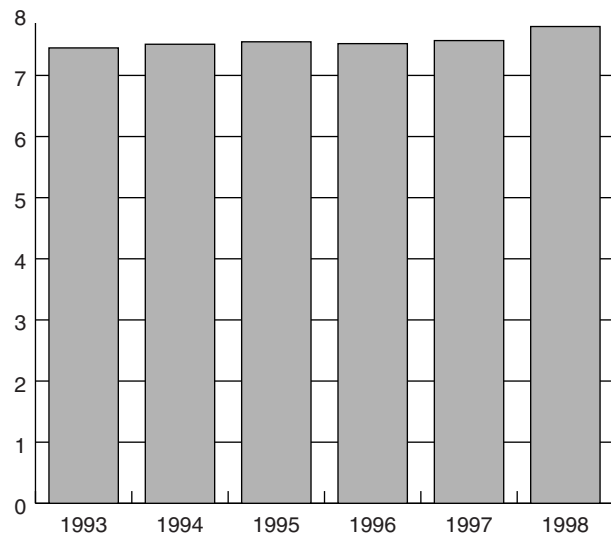
Diagnose og behandling.

Holdes Oslo utenfor, går seksti prosent av driftsutgiftene til *diagnose og behandling*. Dette omfatter i hovedsak utgifter til allmenpraktiserende leger og fysioterapeuter. Av tabell 18 fremgår at ti prosent av kommunene har driftsutgifter som ligger nær dobbelt så høyt som langdsgjennomsnittet, eller høyere (90-prosentilen).

Antall årsverk av allmenpraktiserende leger vokser noe raskere enn befolkningsveksten skulle tilsi, slik at deknningen pr. innbygger er svakt økende. (Fig. 26). Her må man imidlertid ta i betraktning at kommunehelsetjenesten har fått ansvar for flere brukergrupper i perioden, bl.a. psykisk utviklingshemmede og personer med psykiske lidelser. Det er leger med driftsavtale med kommunen som står for det meste av veksten. Selv om dekningsgraden er høyest i små kommuner, kan reiseavstander og smådriftsulempet i mange tilfelle gjøre tjenestenes tilgjengelighet dårligere i disse kommunene. I tillegg er det vanskeligere å rekruttere leger til mindre sentrale kommuner og tilsvarende større gjennomtrekk i stillingene.

Blant fysioterapeuter skyldes veksten i årsverk i hovedsak et økende antall fysioterapeuter med fast lønn. (Fig. 27). Dette skyldes især økt vekt på rehabilitering av eldre og funksjonshemmede, som i stor grad utføres av fastlønnede fysioterapeuter. Dekningen av fysioterapeuter pr. innbygger er høyest i de største kommunene. Når vi tar hensyn til smådriftsulempet og store reiseavstander i de små kommunene, kommer disse enda dårligere ut. Forskjellene mellom kommuner med ulik størrelse har imidlertid avtatt noe i perioden 1993-1998.

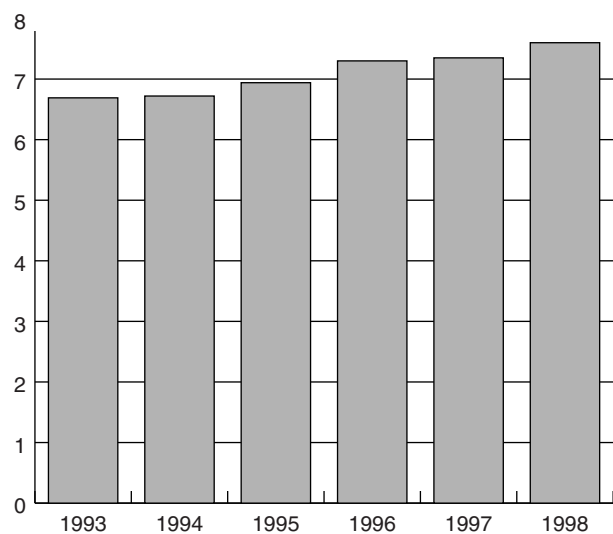
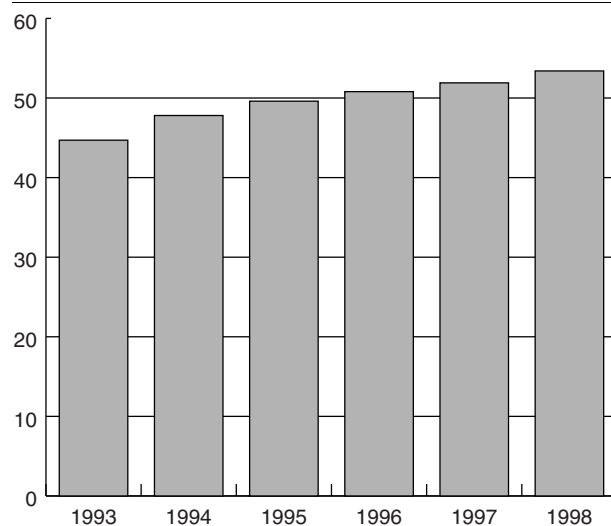
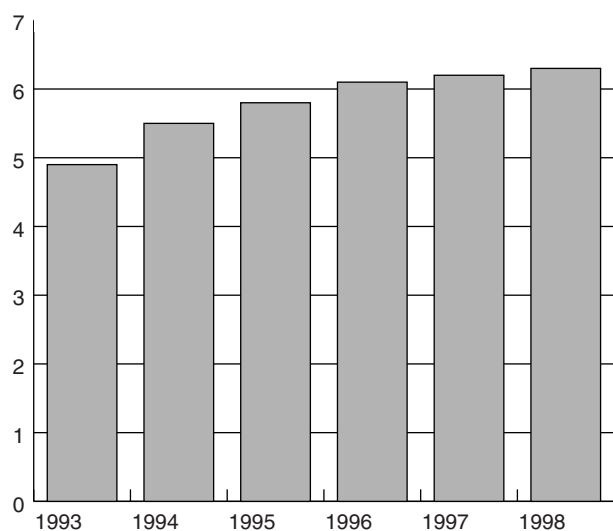
Figur 26. Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere

Forebyggende tiltak i helsesektoren.

Skole- og helsestasjonstjenesten er den del av kommunehelsetjenesten som har hatt den relativt største økningen i årsverksinnsatsen. (Fig. 28). Da kommunene i 1984 fikk ansvaret for kommunehelsetjenesten, var det frykt for at de forebyggende tjenestene kunne bli nedprioritert til fordel for de kurative. Dette kan ikke sies å ha holdt stikk, selv om omfanget av de forebyggende tjenestene fortsatt er beskjedent. Fortsatt er ungdomsskole og især videregående skole dårlig dekket, idet hele to tredjedeler av brukerkontaktene gjelder barn 0-4 år. Veksten i årsverk har også sammenheng med økt utdanningskapasitet for helsesøstre, som utgjør over 60 prosent av årsverkene. Målt pr. innbygger 0-4 år er deknningen av årsverk nær dobbelt så høy i kommuner med under 2000 innbyggere som i de største kommunene. Helsesøstertjeneste og jordmortjeneste er begge ved lov gjort til obligatoriske tjenester i kommunene, men det er fortsatt enkelte kommuner uten slikt tilbud. (Fig. 29)

¹ Faste priser etter prisindeks for kommunalt konsum til helsestell, sosial trygd og velferd.

Figur 27. Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere**Figur 29. Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innb. 0-4 år****Figur 28. Årsverk i skole- og helsestasjonstjenesten pr. 10 000 innbyggere**

Tabell 18. Lege-, fysioterapi- og forebyggende helsetjenester. Struktur- og nøkkeltall. 1998

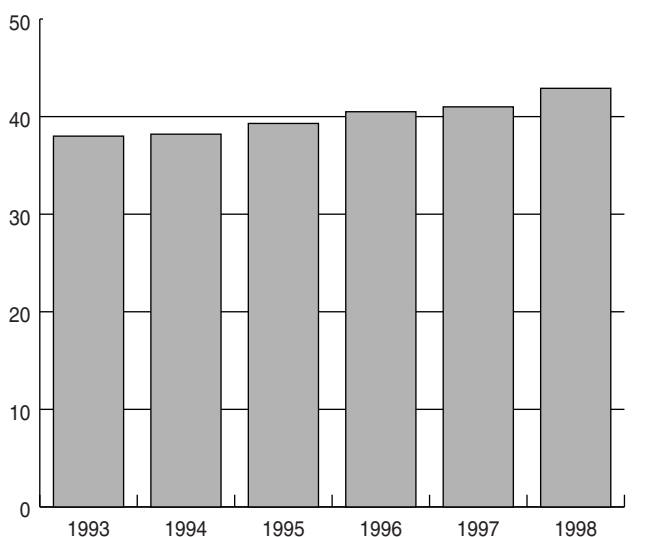
	Drifts- utgifter i alt pr. innbygger	Driftsutgifter diagnose og behandling pr. innbygger	Årsverk leger pr. 1 000 innbygger ¹	Årsverk fysio- terapeuter pr. 1 000 innbygger ¹	Driftsutgifter forebyggen- de tiltak pr. innb 0-4 år	Årsverk helse- stasjon/skole- helsetjeneste pr. 1 000 innb. 0-4 år ²	Årsverk helsesøstre pr. 1 000 innbyggere 0-4 år	Årsverk jordmødre pr. 1 000 0-4 år
Hele landet m/Oslo	2 479	668	0,83	0,84	4 593	7,6	5,2	4,1
Hele landet u/Oslo	1 105	677	0,82	0,81	4 223	7,6	5,2	4,3
Gruppe 1	1 068	624	0,70	0,83	4 013	6,1	4,4	2,5
Gruppe 2	2 869	1 955	1,50	0,89	5 467	13,6	7,7	14,2
Gruppe 3	1 467	1 023	0,94	0,59	4 276	7,4	4,5	8,6
Gruppe 4	1 465	1 012	1,01	0,75	4 337	9,4	6,2	8,5
Gruppe 5	1 799	1 316	1,17	0,83	5 101	11,8	7,5	12,9
Gruppe 6	921	555	0,75	0,69	3 497	6,9	4,7	4,2
Gruppe 7	1 241	674	0,86	0,83	4 964	8,2	5,5	4,9
Gruppe 8	1 367	805	0,96	0,91	5 793	10,0	6,4	7,8
Gruppe 9	870	536	0,74	0,84	3 904	6,9	5,0	2,3
Gruppe 10	1 024	578	0,76	1,03	5 144	7,3	5,2	2,2
Gruppe 11	13 256	599	0,93	1,06	7 569	8,1	5,1	2,5
Median	1 281	853	0,9	0,8	4 186	7,5	5,7	4,9
Laveste verdi	75	0	0,2	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Høyeste verdi	13 256	4 752	2,9	2,9	16 591	29,2	26,3	76,9
10-prosentilen	915	555	0,74	0,69	3 904	6,9	4,5	2,3
90-prosentilen	3 908	1 316	1,17	1,03	5 793	11,8	7,5	12,9

¹Inkl. årsverk i sykehjem, i motsetning til figur 26 og 27. ² Ekskl. årsverk av lege og fysioterapeut, i motsetning til figur 28.

2.2.5. Pleie- og omsorgstjenester

Kommunenes utgifter til pleie- og omsorgstjenester utgjorde i 1998 25 prosent av deres samlede brutto driftsutgifter. Utgiftene var 32,4 milliarder kroner eller ca. 52 000 kr. pr. innbygger 67 år og over. Ti prosent av kommunene har et utgiftsnivå som ligger førtifem prosent eller mer over landsgjennomsnittet.

Figur 30. Driftsutgifter til pleie- og omsorgstjenester pr. innbygger 67 år +. 1000 kr. Faste 1993-priser¹

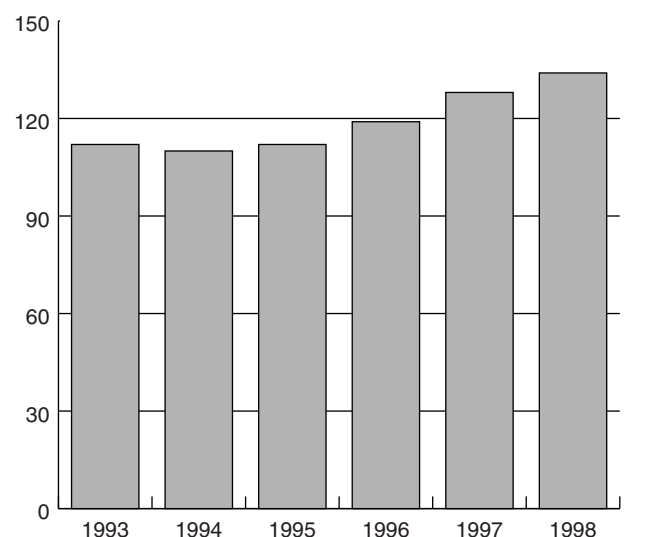
¹ Faste priser etter prisindeks for kommunalt konsum til helsestell, sosial trygd og velferd.

I perioden 1993-98 er belastningen på disse tjenestene økt i hovedsak av tre grunner: For det første øker antall eldre over 80 år i kommunene. For det andre har ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede gitt kommunene ansvar for ca. 6 000 personer som er skre-

vet ut fra fylkeskommunale institusjoner. Endelig har økt kommunalt ansvar for mennesker med psykiske lidelser skapt behov for nye tjenester. Med Handlingsplanen for eldreomsorgen er disse utgiftene påregnet å skyte ny fart.

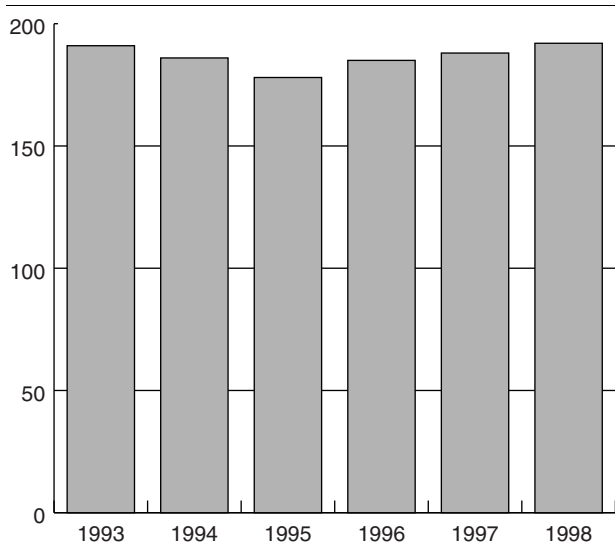
Av årsverkene i pleie- og omsorgstjenesten utgjør sykepleiere og hjelpepleiere ca. 53 prosent. Denne andelen var noe økende til og med 1996, men gikk noe ned med den kraftige økningen i antall årsverk fra 1996 til 1998. Antall årsverk pr. innbygger er høyest i de aller minste kommunene. Smådriftsulemper og reiseavstander i hjemmetjenestene kan imidlertid svekke tilgjengeligheten av tjenestene i mange mindre kommuner.

Figur 31. Årsverk i pleie- og omsorgstjenestene pr. 1000 innbyggere 67 år +

Antall mottakere av hjemmetjenester gikk noe ned først i perioden, men viser nå en stigende tendens. (Fig. 32). Utviklingen i tallet på mottakere antyder at kommunene velger å konsentrere hjelpen om de mest pleietrengende. Mens mindre kommuner har best dekning av hjemmesykepleie, har de større kommunene best dekning av hjemmehjelp (praktisk bistand). De som får hjemmesykepleie utgjør 61 % av alle mottakere i de minste kommunene, men bare 44 % i de største. Dette kan indikere at små kommuner prioriterer det *medisinske* tilbudet til hjemmeboende. Samlet sett er deknningen av hjemmetjenester best i de minste kommunene.

Figur 32. Mottakere av hjemmetjenester 67 år + pr. 1000 innbyggere 67 år +

Antall institusjonsplasser totalt har også gått noe tilbake i perioden. (Fig. 33). Målt pr. innbygger 67 år og over er hovedbildet at deknningen av plasser er best i de minste og de aller største kommunene. Som det fremgår av tabell 19, er avstanden mellom de ti prosent av kommunene med høyest og lavest dekning vesentlig større for institusjonsplasser enn for hjemmetjenester. At antall plasser går tilbake, skyldes i hovedsak nedbygging av aldershjems plasser. Antall sykehjemsplasser er derimot noe økende og gjenspeiler at institusjonene prioriterer tilbudet til de mest pleietrengende. Samtidig øker kvaliteten på institusjonstilbudet ved at andel ensengsrom er økt med 5 prosentpoeng fra 1993 til 1998. I 1998 var mer enn fire av fem rom ensengsrom. Det er planlagt en videre utbygging av ensengsrom frem til år 2002.

I økende grad satser kommunene nå på tilrettelagte boliger som alternativ til institusjonsplasser. I 1998 disponerte kommunene 42 000 boliger til pleie- og omsorgsformål, av disse var nær 30 000 tilrettelagt for bevegelsehemmede og/ eller personer som trenger heldøgns pleie og omsorg. Også her er deknningen relativt best i de minste kommunene.

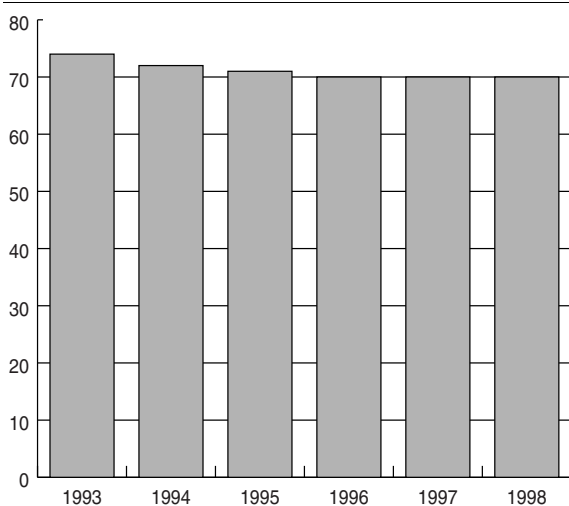
Kostnadsindikatoren lønnsutgifter pr. mottaker i pleie- og omsorgstjenestene var i 1998 ca. 127 000 kroner. Lønnskostnadene utgjør 77 prosent av driftsutgiftene, og driftsutgiftene pr. årsverk var i gjennomsnitt 391 000 kroner i 1998.

Tabell 19. Pleie- og omsorgstjenesten. Struktur- og nøkkeltall, 1998

	Driftsutgifter i alt pr. innbygger 67 år og over. 1 000 kr.	Årsverk pr. 1 000 innbyggere 67 år og over	Årsverk pleiepersonell pr. 1 000 innbyggere 67 år og over ¹	Mottakere hjemmetjenester 67 år og over pr. 1 000 innbyggere	Plasser i institusjoner for eldre pr. 1 000 innbyggere 67 år og over	Drifts- utgifter i alt pr. årsverk. 1 000 kr.	Lønns- utgifter pr. mottaker. 1 000 kr.
Hele landet m/Oslo	52	134	70	191	70	391	127
Hele landet u/Oslo.....	51	135	71	189	68	380	131
Gruppe 1	53	131	65	173	75	404	116
Gruppe 2	78	218	109	189	130	357	171
Gruppe 3	49	134	71	194	68	366	134
Gruppe 4	53	143	77	209	80	371	126
Gruppe 5	60	168	90	225	90	359	133
Gruppe 6	51	137	72	182	64	370	135
Gruppe 7	50	134	74	195	69	370	128
Gruppe 8	75	202	110	201	76	369	171
Gruppe 9	48	119	62	178	56	401	133
Gruppe 10	50	133	71	183	60	377	134
Gruppe 11	60	123	62	209	82	485	105
Median	53	141	76	200	76	372	131
Laveste verdi	14	73	31	21	0	117	31
Høyeste verdi	224	666	359	369	387	660	383
10-prosentilen	49	123	62	179	60	359	118
90-prosentilen	75	202	109	209	90	404	168

Årsverk- og plass tall er korrigeret for om kommuner disponerer institusjonsplasser i andre kommuner.

¹ Syke- og hjelpepleiere.

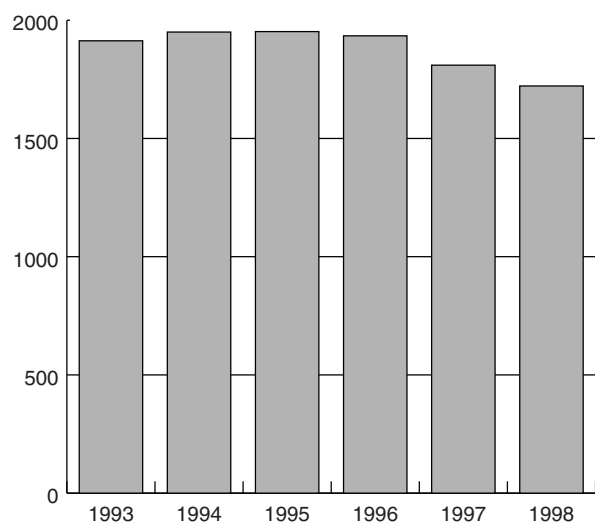
Figur 33. Plasser i institusjoner for eldre pr. 1000 innbyggere 67 år +

2.2.6. Sosial- og barnevernstjenesten

Driftsutgifter pr. innbygger til sosial- og barnevernstjenesten øker klart med økende kommunestørrelse. Oslo alene står for over fjerdeparten av de samlede utgiftene og blant øvrige kommuner med over 50 000 innbyggere var utgiftsnivået pr. innbygger over dobbelt så høyt som i kommuner med under 5 000 innbyggere. Dette gjenspeiler både en overhyppighet av sosiale problemer og høyere levekostnader i større kommuner. De ulike betingelsene sosialtjenesten møter i kommunene vises også ved at driftsutgiftene pr. årsverk er over tre ganger så høye i Oslo som i mindre kommuner (i kommunegruppe 3, 4 og 5, se tabell 20). Dette viser at det ikke er bemanningsnivået, men trekk ved klientenes livssituasjon som i hovedsak er kostnadsdrivende. Kontrollert for pris- og befolkningsvekst økte utgiftene til sosial- og barnevernstjenesten år for år frem til 1994, for så å stabilisere seg de følgende tre år. I 1997 ble utgiftene redusert med 6 prosent og i 1998 med ytterligere 5 prosent, i hovedsak som følge av reduserte sosialhjelpsutbetalinger. (Fig. 34)

Sosialtjenesten.

Det ble i 1998 utført 4400 årsverk i sosialtjenesten. Antall årsverk har vært svakt økende i perioden 1993-98. Av alle besatte stillinger var nær halvparten fagstillinger, det vil si sosionomer og barnevernspedagoger, og denne andelen er økende. Bemanningen pr. innbygger, som indikator på dekningsgraden av sosialtjenester, er høyest i de aller minste og i de største kommunene. Dette skyldes for en stor del at de minste kommunene må sikre en viss minimumsbemanning av sosialtjenester og kommer dermed ut med relativt høy bemanning, mens omfanget av sosiale problemer i de større kommunene krever økt bemanning der. En tiendedel av kommunene har en bemanning som ligger to tredjedeler eller mer over landsnivået (Oslo holdt utenfor).

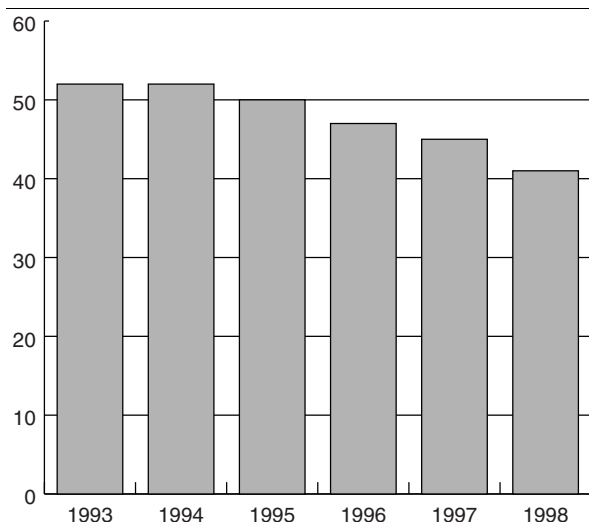
Figur 34. Driftsutgifter til sosial- og barnevernstjenesten. Kroner pr. innbygger. Faste 1993-priser¹

¹ Faste priser etter prisindeks for kommunalt konsum til helsestell, sosial trygd og velferd.

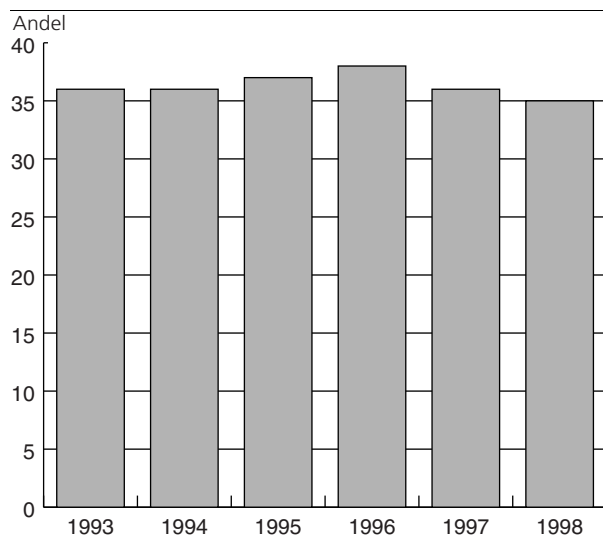
Antall sosialhjelpstilfeller har vist en nedadgående tendens etter 1993. Antallet ble redusert fra 178 000 i 1993 til 143 000 i 1998. (Figur 35). Antall sosialhjelpstilfeller pr. innbygger er klart økende med økt kommunestørrelse. Dette skyldes både en overhyppighet av sosiale problemer og høyere levekostnader i større kommuner. I alt 82 000 barn og ektefeller ble i 1998 forsørget av sosialhjelpsmottakere.

Mens antall tilfeller går ned, så det i 1995 og 1996 ut til at klientmassen var i ferd med å bli tyngre. Andelen stønadsmottakere som mottok sosialhjelp seks måneder eller mer, ble fordoblet i tidsrommet mellom 1980 og 1989. Etter en viss tilbakegang på begynnelsen av 1990-tallet, økte lengden på stønadsforholdene igjen i 1995 og 1996. Det ble antatt at dette skyldtes at langtidsklientene ble igjen i sosialhjelpsordningen, mens korttidsklientene fant seg andre inntektskilder. I 1997 snudde imidlertid denne tendensen, og i 1998 er andel langtidsmottakere lavere enn på noe tidligere tidspunkt i siste femårsperiode. (Fig. 36). En indikasjon på at gruppen av mottakere er i endring, ser vi derimot ved at andelen mottakere som har sosialhjelp som viktigste inntektskilde, endret seg fra 36 prosent i 1992 via 44 prosent i 1996 til 46 prosent i 1998. Når det gjelder forskjell mellom store og små kommuner, er andelen langtidsmottakere nær dobbelt så høy i de største kommunene som i de minste.

Brutto utbetalt sosialhjelp utgjorde i 1998 3,7 mrd. kroner. Utgiftene øker i perioder med økt arbeidsløshet og dermed reduserte muligheter for lønnet arbeid både for klienten selv og for familiemedlemmer. Dermed reduseres også muligheten for å bli forsørget av nær familie.

Figur 35. Sosialhjelpstilfeller pr. 1000 innbyggere 16 år +

Stønadsbetrag pr. sosialhjelpstilfelle har vært jevnt økende år for år. Dette henger i hovedsak sammen med økningen i stønadstid og ikke med økt stønadsbetrag pr. måned.

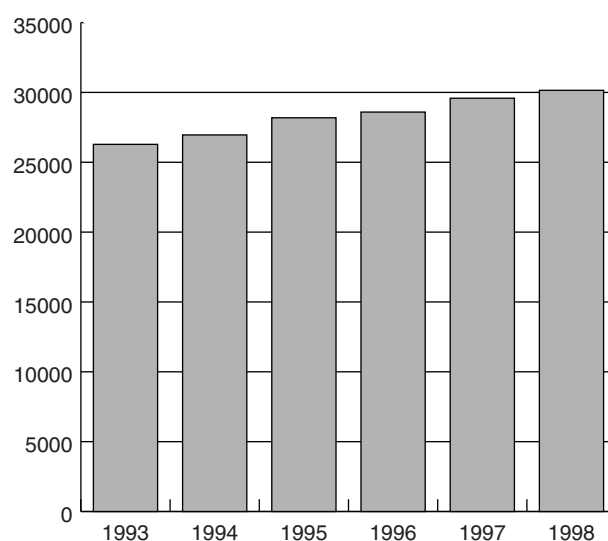
Figur 36. Andel av sosialhjelpstilfellene med stønad 6 måneder eller mer

Barnevernstjenesten.

Barnevernstjenesten hadde i årene 1990-92 en betydelig økning i personellressursene i forbindelse med det treårige nasjonale utviklingsprogrammet for barnevernet. Fra 1992 til 1998 har antall årsverk økt mer moderat, fra 2230 til 2480 årsverk. Dekningsgraden øker med økende kommunestørrelse. Syttifire prosent av de ansatte har utdanning som sosionom eller barnevernspedagog, og i likhet med sosialtjenesten er profesjonaliseringen økende.

Antall barn med tiltak har økt år for år til 30 200 i 1998. (Fig. 37). Av disse var 24 300 barn med hjelpetiltak og 5 800 barn med omsorgstiltak. Hjelpetil-

tak kan være f.eks støttekontakt, tilsyn og avlastningshjem. Omsorgstiltak er vedtak om å ta omsorgen for barnet og plassere det til oppfostring utenfor hjemmet. Omfanget varierer kraftig mellom ulike kommuner, men ikke systematisk etter kommune-størrelse. Omfanget gjenspeiler dels omfanget av sosiale problemer, men skyldes også variasjoner i barnevernets tilbøyelighet til å innlede undersøkelse. Av 15 700 undersøkelser i 1998 resulterte noe over halvparten i et barnevernstiltak, mens resten ble henlagt.

Figur 37. Barn med barnevernstiltak i løpet av året. Absolutte tall

Tabell 20. Sosial- og barnevernstjenesten. Struktur- og nøkkeltall. 1998

	Driftsutgifter i alt pr. innbygger	Årsverk sosial- tjenesten pr. 1 000 innbygger	Årsverk barneverns- tjenesten pr. 1 000 innb. 0-17 år	Sosialhjelps- tilfeller pr. 1 000 innb. 16 år og over	Langtids- mottak av sosialhjelp. Prosent ¹	Brutto sosialhjelp. Kr. pr. innbygger	Barn med barneverns- tiltak pr. 1 000 innb. 0-17 år ²	Drifts- utgifter pr. årsverk 1 000 kr
Hele landet m/Oslo	2 101	0,95	2,5	41	35	1 064	29	1 378
Hele landet u/Oslo	1 714	0,86	2,3	39	33	924	29	1 217
Gruppe 1	2 526	0,96	2,9	47	39	1 289	33	1 533
Gruppe 2	1 477	1,40	2,5	29	31	575	28	725
Gruppe 3	765	0,65	1,5	25	24	371	17	721
Gruppe 4	1 146	0,89	2,0	33	25	551	28	827
Gruppe 5	1 185	1,06	2,4	39	24	599	32	735
Gruppe 6	1 411	0,75	1,9	34	31	781	26	1 127
Gruppe 7	1 513	0,82	2,1	39	28	788	31	1 148
Gruppe 8	1 490	1,36	2,2	43	24	745	34	806
Gruppe 9	2 012	0,83	2,5	41	38	1 157	29	1 402
Gruppe 10	1 860	0,83	2,4	40	36	1 011	30	1 354
Gruppe 11	5 135	1,67	3,9	54	43	2 111	32	2 108
Median	1 236	0,86	2,0	34	27	599	28	915
Laveste verdi	135	0,00	0,0	0	0	0	0	0
Høyeste verdi	5 135	3,77	8,5	107	58	2 111	78	2 570
10-prosentilen	1 146	0,75	1,9	29	24	551	26	725
90-prosentilen	2 526	1,40	2,9	47	39	1 289	33	1 533

¹ Andel med stønad i 6 måneder eller mer av alle stønadstilfeller.

² Barn 18 år og over med barnevernstiltak er også inkludert.

Vedlegg 1

Kommunegruppe, areal og folketall for kommunene 1. januar 1998

Kommune	Kommune- gruppe	Areal Km2	Folke- tall	Kommune	Kommune- gruppe	Areal Km2	Folke- tall
Hele landet i alt (fast- landet)				0236	Nes	7	15 873
				0237	Eidsvoll	7	16 979
				0238	Nannestad	7	8 451
				0239	Hurdal	4	2 611
Østfold i alt				Oslo			
0101	Halden	9	26 417	0301	Oslo	11	499 693
0104	Moss	9	25 860	Hedmark i alt			
0105	Sarpsborg	9	46 692	0402	Kongsvinger	7	17 232
0106	Fredrikstad	9	66 746	0403	Hamar	10	26 311
0111	Hvaler	4	3 460	0412	Ringsaker	10	31 419
0118	Aremark	4	1 461	0415	Løten	7	7 118
0119	Marker	4	3 279	0417	Stange	7	17 685
0121	Rømskog	5	669	0418	Nord-Odal	7	5 090
0122	Trøgstad	4	4 816	0419	Sør-Odal	7	7 264
0123	Spydeberg	4	4 367	0420	Eidskog	7	6 328
0124	Askim	6	13 261	0423	Grue	7	5 432
0125	Eidsberg	7	9 369	0425	Åsnes	7	8 151
0127	Skiptvet	4	3 125	0426	Våler	4	4 146
0128	Rakkestad	7	7 049	0427	Elverum	7	17 879
0135	Råde	6	6 073	0428	Trysil	8	7 105
0136	Rygge	6	12 887	0429	Åmot	5	4 449
0137	Våler	4	3 898	0430	Stor-Elvdal	5	3 006
0138	Hobøl	4	4 156	0432	Rendalen	5	2 312
Akershus i alt				0434	Engerdal	5	1 590
0211	Vestby	6	11 549	0436	Tolga	5	1 857
0213	Ski	9	24 766	0437	Tynset	8	5 400
0214	Ås	6	13 090	0438	Alvdal	5	2 417
0215	Frogn	6	12 517	0439	Folldal	5	1 854
0216	Nesodden	6	14 691	0441	Os	5	2 073
0217	Oppegård	9	22 611	Oppland i alt			
0219	Bærum	9	99 590	0501	Lillehammer	10	24 400
0220	Asker	9	47 592	0502	Gjøvik	10	26 863
0221	Aurskog- Høland	7	12 384	0511	Dovre	5	2 929
0226	Sørum	7	11 879	0512	Lesja	5	2 287
0227	Fet	6	8 895	0513	Skjåk	5	2 410
0228	Rælingen	6	14 296	0514	Lom	5	2 577
0229	Enebakk	6	8 393	0515	Vågå	5	3 868
0230	Lørenskog	9	28 905				
0231	Skedsmo	9	37 102				
0233	Nittedal	6	17 892				
0234	Gjerdrum	4	4 304				
0235	Ullensaker	7	19 120				

Kommuneklasse, areal og folketall for kommunene 1. januar 1998 (forts.)

Kommune	Kommune-klasse	Areal Km ²	Folke- tall	Kommune	Kommune-klasse	Areal Km ²	Folke- tall
0516	Nord-Fron	7	1 145	6 003			
0517	Sel	7	909	6 284			
0519	Sør-Fron	5	733	3 355			
0520	Ringebu	7	1 250	4 840			
0521	Øyer	4	640	4 866			
0522	Gausdal	7	1 190	6 223			
0528	Østre Toten	7	554	14 040			
0529	Vestre Toten	7	257	13 040			
0532	Jevnaker	7	225	5 983			
0533	Lunner	7	292	8 148			
0534	Gran	7	758	12 635			
0536	Søndre Land	8	729	6 069			
0538	Nordre Land	7	955	6 952			
0540	Sør-Aurdal	5	1 109	3 443			
0541	Etnedal	5	459	1 410			
0542	Nord-Aurdal	8	908	6 504			
0543	Vestre Slidre	5	465	2 314			
0544	Øystre Slidre	5	964	3 073			
0545	Vang	5	1 504	1 646			
Buskerud i alt				14 927	232 967		
0602	Drammen	10	137	53 680			
0604	Kongsberg	10	793	21 884			
0605	Ringerike	10	1 553	27 664			
0612	Hole	4	195	4 787			
0615	Flå	5	705	1 116			
0616	Nes	4	810	3 479			
0617	Gol	5	533	4 353			
0618	Hemsedal	5	753	1 824			
0619	Ål	5	1 172	4 679			
0620	Hol	5	1 867	4 622			
0621	Sigdal	4	842	3 581			
0622	Krødsherad	5	375	2 240			
0623	Modum	7	517	12 262			
0624	Øvre Eiker	7	458	14 918			
0625	Nedre Eiker	6	120	19 945			
0626	Lier	6	303	21 176			
0627	Røyken	6	112	15 867			
0628	Hurum	6	163	8 102			
0631	Flesberg	4	562	2 501			
0632	Rollag	5	450	1 468			
0633	Nore og Uvdal	5	2 507	2 819			
Vestfold i alt				2 216	208 687		
0701	Borre	9	69	23 479			
0702	Holmestrand	7	86	9 329			
0704	Tønsberg	9	106	34 045			
0706	Sandefjord	9	122	38 342			
0709	Larvik	9	531	39 759			
0711	Svelvik	6	58	6 152			
0713	Sande	6	178	7 153			
0714	Hof	4	163	2 755			
0716	Våle	4	85	4 084			
0718	Ramnes	4	139	3 684			
0719	Andebu	4	186	4 593			
0720	Stokke	6	118	9 325			
0722	Nøtterøy	6	59	19 318			
0723	Tjøme	4	38	4 350			
0728	Lardal	4	278	2 319			
Telemark i alt				15 315	163 857		
0805	Porsgrunn	9	161	32 371			
0806	Skien	9	779	49 035			
0807	Notodden	7	915	12 149			
0811	Siljan	4	216	2 270			
0814	Bamble	6	300	14 070			
0815	Kragerø	6	307	10 738			
0817	Drangedal	4	1 062	4 149			
0819	Nome	7	435	6 561			
0821	Bø	4	266	4 871			
0822	Sauherad	4	316	4 375			
0826	Tinn	7	2 063	6 565			
0827	Hjartdal	5	798	1 686			
0828	Seljord	4	711	3 037			
0829	Kviteseid	5	709	2 664			
0830	Nissedal	4	902	1 463			
0831	Fyresdal	4	1 278	1 347			
0833	Tokke	4	980	2 574			
0834	Vinje	5	3 117	3 932			
Aust-Agder i alt				9 212	101 152		
0901	Risør	6	192	6 940			
0904	Grimstad	6	304	17 359			
0906	Arendal	9	272	39 144			

Kommuneklasse, areal og folketall for kommunene 1. januar 1998 (forts.)

Kommune	Kommune-klasse	Areal Km ²	Folke- tall	Kommune	Kommune- klasse	Areal Km ²	Folke- tall		
1252	Modalen	2	385	342	1511	Vanylven	4	339	3 637
1253	Osterøy	6	254	7 021	1514	Sande	4	136	3 108
1256	Meland	3	91	5 167	1515	Herøy	6	121	8 315
1259	Øygarden	4	66	3 560	1516	Ulstein	6	97	6 385
1260	Radøy	4	111	4 572	1517	Hareid	4	82	4 721
1263	Lindås	6	474	12 410	1519	Volda	6	548	8 244
1264	Austrheim	3	56	2 542	1520	Ørsta	6	803	10 374
1265	Fedje	4	9	672	1523	Ørskog	5	130	2 065
1266	Masfjorden	4	558	1 785	1524	Norddal	4	941	1 989
Sogn og Fjordane i alt			18 620	107 790	1525	Stranda	4	867	4 640
1401	Flora	6	693	11 050	1526	Stordal	4	249	1 092
1411	Gulen	4	596	2 501	1528	Sykkylven	6	337	7 160
1412	Solund	4	228	1 024	1529	Skodje	4	120	3 505
1413	Hyllestad	4	259	1 631	1531	Sula	6	59	6 938
1416	Høyanger	4	907	4 778	1532	Giske	6	40	6 271
1417	Vik	4	828	3 023	1534	Haram	6	257	8 734
1418	Balestrand	5	734	1 818	1535	Vestnes	8	354	6 490
1419	Leikanger	3	185	2 216	1539	Rauma	6	1 500	7 615
1420	Sogndal	6	441	6 311	1543	Nesset	4	1 049	3 267
1421	Aurland	2	1 489	1 822	1545	Midsund	4	94	2 009
1422	Lærdal	4	1 341	2 224	1546	Sandøy	4	20	1 359
1424	Årdal	6	979	5 815	1547	Aukra	4	59	2 983
1426	Luster	7	2 702	5 095	1548	Fræna	6	368	9 105
1428	Askvoll	4	322	3 424	1551	Eide	4	153	3 096
1429	Fjaler	5	418	3 032	1554	Averøy	6	174	5 520
1430	Gaular	4	579	2 894	1556	Frei	4	65	5 119
1431	Jølster	5	664	2 939	1557	Gjemnes	4	383	2 732
1432	Førde	6	590	10 155	1560	Tingvoll	4	337	3 094
1433	Naustdal	4	369	2 680	1563	Sunndal	6	1 712	7 378
1438	Bremanger	4	831	4 192	1566	Surnadal	7	1 365	6 319
1439	Vågsøy	6	166	6 476	1567	Rindal	4	641	2 193
1441	Selje	4	236	3 169	1569	Aure	4	503	2 862
1443	Eid	6	468	5 804	1571	Halsa	4	304	1 903
1444	Hornindal	5	191	1 206	1572	Tustna	4	140	1 082
1445	Gloppen	7	1 022	5 826	1573	Smøla	4	275	2 487
1449	Stryn	7	1 382	6 685	Sør-Trøndelag i alt			18 832	259 177
Møre og Romsdal i alt			15 104	241 972	1601	Trondheim	1	342	145 778
1502	Molde	9	362	23 381	1612	Hemne	4	659	4 325
1503	Kristiansund	6	22	16 899	1613	Snillfjord	5	508	1 110
1504	Ålesund	9	98	37 901	1617	Hitra	5	680	4 070
					1620	Frøya	4	231	4 090
					1621	Ørland	4	71	5 048

Kommuneklasse, areal og folketall for kommunene 1. januar 1998 (forts.)

Kommune	Kommune-klasse	Areal Km ²	Folke- tall	Kommune	Kommune-klasse	Areal Km ²	Folke- tall		
1866	Hadsel	7	566	8 433	2012	Alta	7	3 845	16 537
1867	Bø	4	248	3 392	2014	Loppa	5	691	1 448
1868	Øksnes	4	317	4 824	2015	Hasvik	4	559	1 245
1870	Sortland	7	577	8 910	2017	Kvalsund	5	1 843	1 148
1871	Andøy	7	659	5 854	2018	Måsøy	5	1 136	1 541
1874	Moskenes	4	120	1 353	2019	Nordkapp	4	924	3 606
					2020	Porsanger	4	4 873	4 422
					2021	Kárášjohka - Karasjok	5	5 464	2 857
Troms i alt			25 984	150 288	2022	Lebesby	5	3 459	1 538
1901	Harstad	9	364	22 967	2023	Gamvik	5	1 413	1 337
1902	Tromsø	10	2 558	57 485	2024	Berlevåg	5	1 120	1 261
					2025	Tana	5	4 055	3 137
1911	Kvæfjord	5	658	3 352	2027	Unjárga - Nesseby	5	1 442	1 035
1913	Skånland	4	494	3 136	2028	Båtsfjord	4	1 434	2 544
					2030	Sør-Varanger	7	3 967	9 790
1915	Bjarkøy	5	75	604					
1917	Ibestad	5	242	1 899					
1919	Gratangen	5	313	1 340					
1920	Lavangen	5	304	1 060					
1922	Bardu	4	2 698	3 770					
1923	Salangen	4	457	2 385					
1924	Målselv	7	3 322	7 073					
1925	Sørreisa	4	361	3 353					
1926	Dyrøy	5	290	1 401					
1927	Tranøy	5	523	1 712					
1928	Torsken	5	246	1 201					
1929	Berg	5	288	1 145					
1931	Lenvik	7	895	11 029					
1933	Balsfjord	7	1 494	5 848					
1936	Karlsøy	4	1 040	2 531					
1938	Lyngen	5	810	3 342					
1939	Storfjord	4	1 538	1 866					
1940	Kåfjord	5	997	2 484					
1941	Skjervøy	4	473	2 973					
1942	Nordreisa	5	3 435	4 816					
1943	Kvænangen	5	2 110	1 516					
Finnmark i alt			48 637	74 879					
2002	Vardø	5	601	2 913					
2003	Vadsø	7	1 259	6 164					
2004	Hammerfest	7	848	9 216					
2011	Guovdageaidnu - Kautokeino	5	9 704	3 140					

Obligatorisk formåls- og artsgruppering av kommuneregnskapet for 1998

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998

HOVEDKAPITTEL 1.0

UTGIFTER TIL FORDELING

Obligatoriske kapittelgrupper:

1.000 - 1.089	Til kommunens egen bruk
1 090	Arbeidsgiveravgift
1 091	Pensjonsinnskudd

Hovedkapittel 1.0 gjelder bare driftsregnskapet.

NB!

Hovedkapitlet gir en oversikt over kommunens samlede utgifter til arbeidsgiveravgift, pensjonsinnskudd og evt. fellesutgifter. Utgiftene blir samtidig ført på de ulike formålkapitlene under hovedkapitlene 1.1-1.7. For å unngå oppblåsing av regnskapstallene, holdes derfor hovedkapittel 1.0 utenfor ved alle beregninger.

HOVEDKAPITTEL 1.1

SENTRALE STYRINGSORGANER OG FELLESUTGIFTER

Obligatoriske kapittelgrupper:

1.100 - 1.119	Sentrale fylkevalgte styringsorganer og kontrollorganer
1.120 - 1.149	Sentrale administrative enheter
1.150 - 1.159	Administrasjonslokaler
1.180 - 1.198	Diverse fellesutgifter
1 199	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 1.2****UNDERVISNING****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.200 - 1.209	Administrasjon
1.210 - 1.229	Grunnskole
1.230 - 1.249	Videregående opplæring
1.260 - 1.264	Spesialundervisning
1.265 - 1.269	Folkehøgskoler
1.270 - 1.278	Kommunale barnehager
1 279	Ikke-kommunale barnehager
1.280 - 1.284	Skolefritidsordninger
1 285	Ikke-kommunale skolefritidsordninger
1290 - 1.293	Musikkskoler
1 294	Voksenopplæring i skoleverket
1.295 - 1.298	Andre undervisningsformål
1 299	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

HOVEDKAPITTEL 1.3**HELSEVERN,
SOSIALE TJENESTER,
PLEIE OG OMSORG****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.300 - 1.309	Helse- og sosialadministrasjon
1.310 - 1.319	Forebyggende tiltak i helsesektoren
1.320 - 1.327	Diagnose og behandling i kommunehelsetjenesten
1.328 - 1.329	Medisinsk attføring i kommunehelsetjenesten
1.330 - 1.339	Somatiske spesialisttjenester
1.340 - 1.344	Tannhelsetjenester
1.345 - 1.349	Psykisk helsevern
1.350 - 1.353	Sosialkontortjenester
1 354	Økonomisk sosialhjelp
1.355 - 1.359	Tiltak for rusmiddelmissbrukere
1.360 - 1.369	Tiltak innenfor barne- og ungdomsvernet
1.370 - 1.389	Pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmede
1 399	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 1.4****BOLIGFORMÅL,
TILTAKS- OG NÆRINGSFORMÅL
MILJØ- OG NATURVERNFORMÅL****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.400 - 1.429	Boligformål:
1.400 - 1.404	Administrasjon
1.410 - 1.414	Boliger til utleie
1.415 - 1.424	Utbyggingsområder for boliger
1.425 - 1.429	Andre tiltak på boligsektoren
1.430 - 1.469	Tiltaks- og næringsformål:
1.430 - 1.434	Administrasjon
1.438	Kommunalt næringsengasjement
1.439	Kjøp og salg av konsesjonskraft
1.440 - 1.449	Utbyggingsområder og lokaler for næringsvirksomhet
1.450 - 1.459	Annen tilrettelegging for sysselsetting og næringsvirksomhet
1.460 - 1.469	Diverse kommunal næringsvirksomhet
1.470 - 1.498	Miljø- og naturvernformål
1.470 - 1.474	Administrasjon
1.475 - 1.489	Særskilte miljø- og naturverntiltak
1 499	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 1.5****KULTUR- OG KIRKEFORMÅL****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.500 - 1.569	Kulturformål:
1.500 - 1.509	Kulturadministrasjon
1.510 - 1.519	Bibliotekformål
1.520 - 1.529	Kulturvern, museer
1.530 - 1.532	Kinoer
1.533 - 1.534	Andre medieformål
1.535 - 1.539	Kunst og Kunst/kulturformidling
1.540 - 1.544	Idrett, friluftsliv og andre mosjonsaktiviteter
1.545 - 1.549	Annet barne- og ungdomsarbeid
1 550	Voksenopplæring utenom skoleverket
1.551 - 1.559	Øvrige kulturformål
1.570 - 1.598	Kirkeformål:
1.570 - 1.574	Kirkelig administrasjon
1.575 - 1.579	Kirker
1.580 - 1.584	Andre religiøse formål
1.590 - 1.598	Kirkegårder, gravlunder og krematorier
1 599	Reservert til tilleggsbevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

HOVEDKAPITTEL 1.6**TEKNISKE FORMÅL****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.600 - 1-604	Administrasjon
1.605 - 1-609	Bygningskontroll, oppmålings- og reguleringsvirksomhet
1.610 - 1.619	Felles maskinpark
1.620 - 1.629	Vannforsyning
1.630 - 1.639	Avløp og rensing
1.640 - 1.649	Renovasjon
1.650 - 1.659	Brannvern m.v.
1 699	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 1.7****SAMFERDSELSFORMÅL****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.700 - 1.709	Administrasjon
1.710 - 1.749	Samferdselsbedrifter
1.750 - 1.759	Andre samferdselsformål
1.760 - 1.779	Veier og gater m.v.
1 799	Reservert til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger

Tilsvarende inndeling gjelder for kapitalregnskapet i kontoklasse 0.

HOVEDKAPITTEL 1.8**SKATTER, RAMMETILSKUDD M.V.****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1 800	Skatt på inntekt og formue
1 810	Eiendomsskatt
1 820	Konsesjonskraftinntekter m.v.
1 840	Statlig rammetilskudd
1 845	Øvrige generelle statstilskudd ekskl. 1.85
1 850	Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.
1 855	Asylmottak
1 899	Beregningskonto for kalkulatoriske avskrivninger og renter

Hovedkapittel 1.8 gjelder bare for driftsregnskapet.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 1.9****RENTER, AVDRAG OG ANVENDELSE
AV NETTO DRIFTSRESULTAT M.V.****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

1.900 - 1.909	Renter m.v.	
1.910 - 1.919	Avdrag på lån	
1.920 - 1.929	Mottatte avdrag på utlån (formidlingslån)	(1)
1 930	Inndekning av tidligere års uinndekket negativt netto driftsresultat (regnskaps- messig underskudd). Disponering av tidligere års ikke disponert netto driftsresultat (regnskapsmessig overskudd)	
1.940 - 1.949	Disposisjonsfond	(1)
1.950 - 1.956	Bundne driftsfond	(2)
1.970 - 1.979	Likviditetsreserve	
1 980	Overføring til kapitalregnskapet	
1 999	Årets ikke-disponerte del av netto drifts- resultat (regnskapsmessig overskudd)	
1 999	Årets uinndekkede negative netto drifts- resultat (regnskapsmessig underskudd)	

(1) Obligatorisk dersom finansieringstransaksjonene ikke føres på kapitler innenfor hovedkapitlene 1.1 - 1.7.

(2) Skal ordinært føres på det formål hvor avsatte midler opprinnelig er inntektsført.

Hovedkapittel 1.9 gjelder bare for driftsregnskapet.

Obligatorisk formålsgruppering av kommuneregnskapet for 1998 (forts.)**HOVEDKAPITTEL 0.9****FINANSIERING AV INVESTERINGER
OG AVSETNINGER M.V.****Obligatoriske
kapittelgrupper:**

0.910 - 0.919	Bruk av lån	(1)
0.920 - 0.929	Utlån (formidlingslån og utlån av egne midler) og mottatte avdrag på utlån (av egne midler)	
0.940 - 0.949	Disposisjonsfond	(1)
0.950 - 0.956	Ubundne kapitalfond	
0.957 - 0.959	Bundne kapitalfond	(2)
0.970 - 0.979	Likviditetsreserve	
0.980	Overføring fra driftsregnskapet	

(1) Obligatorisk dersom finansieringstransaksjonene ikke føres på kapitler innenfor hovedkapitlene 0.1 - 0.7.

(2) Skal ordinært føres på det formål hvor avsetningen opprinnelig er inntektsført.

Hovedkapittel 0.9 gjelder bare for kapitalregnskapet.

Obligatorisk arts/(post)gruppering av kommuneregnskapet 1998**Utgifter**

Post 01	Lønn i faste stillinger
Post 02-08	Annen lønn
Post 09	Sosiale utgifter
Post 10-12	Inventar og utstyr
Post 13	Transportmidler
Post 14	Maskiner
Post 15-19	Vedlikehold av bygninger og anlegg
Post 20-29	Andre driftsutgifter
Post 30	Overføringer til trygdeforvaltningen
Post 31	Overføringer til staten
Post 32	Overføringer til fylkeskommuner
Post 33	Overføringer til andre kommuner
Post 34-37	Overføringer til andre
Post 38	Overføringer til egne særbedrifter
Post 39	Interne overføringsutgifter

Investeringsutgifter i fast eiendom

Post 40	Kjøp av tomt og grunn
Post 41-47	Nybygg og nyanlegg
Post 48	Kjøp av eksisterende bygg og anlegg

Finansieringstransaksjoner

Post 51	Avdrag på lån
Post 52	Utlån, kjøp av aksjer og andeler
Post 53	Dekning av tidligere års uinndekket negativt netto driftsresultat (regnskapsmessige underskudd)
Post 54	Avsetning til disposisjonsfond/ubundne kapitalfond
Post 55	Avsetning til bundne fond
Post 57	Styrking av likviditetsreserve
Post 59	Ikke-disponert del av netto driftsresultat (årets regnskapsmessige overskudd)

Obligatorisk arts/(post)gruppering av kommuneregnskapet 1998 (forts.)**Inntekter**

Post 60-67	Salgs og leieinntekter
Post 68	Salg av utstyr, maskiner og transportmidler
Post 69	Fordelte utgifter
Post 70	Refundert lønn fra trygdeforvaltningen
Post 71	Overføringer fra staten
Post 72	Overføringer fra fylkeskommuner
Post 73	Overføringer fra andre kommuner
Post 74-77	Overføringer fra andre
Post 78	Overføringer fra egne særbedrifter
Post 79	Interne overføringsinntekter

Inntekter i forbindelse med investeringer i fast eiendom m.v.

Post 80	Salg av tomt og grunn
Post 81-88	Diverse overføringer og salg av eksisterende bygg og anlegg
Post 89	Interne overføringer

Finansieringstransaksjoner

Post 91	Bruk av lån
Post 92	Mottatte avdrag på utlån
Post 93	Disponering av tidligere års ikke disponerte netto driftsresultat (overskudd)
Post 94	Bruk av disposisjonsfond/ubundne kapitalfond
Post 95	Bruk av bundne fond (drift/kapital)
Post 97	Bruk av likviditetsreserve
Post 99	Årets uinndekkede negative netto driftsresultat (regnskapsmessige underskudd)

Obligatoriske kapitler i balanseregnskapet for kommuneregnskapet 1998**Eiendeler****2.1 Omløpsmidler**

2.10	Kasse, postgiro og bankinnskudd
2.11	Ihendehaverobligasjoner
2.12	Lånesertifikater
2.13 - 2.18	Kortsiktige fordringer
2.19	Materialbeholdninger

2.2 Anleggsmidler

2.21	Aksjer og andeler
2.22 - 2.23	Utlån
2.24 - 2.29	Varige driftsmidler

Gjeld og egenkapital**2.3 Kortsiktig gjeld**

2.31	Kassekredittgjeld/likviditetstrekk
2.32 - 2.39	Annen kortsiktig gjeld

2.4 Langsiktig gjeld

2.41 - 2.42	Ihendehaverobligasjonslån
2.43 - 2.44	Lånesertifikatlån
2.45 - 2.49	Andre lån

Bokført egenkapital**2.51 - 2.58 Fond**

2.51 - 2.52	Bundne driftsfond
2.53 - 2.54	Ubundne kapitalfond
2.55	Bundne driftsfond
2.56 - 2.58	Disposisjonsfond

2.59 Øvrig bokført egenkapital

2.5900	Uinndekket negativt netto driftsresultat (regnskapsmessig underskudd)
2.5950	Ikke-disponert netto driftsresultat (regnskapsmessig overskudd)
2.5980	Likviditetsreserve
2.5990	Kapitalkonto

Memoriakonti

2.9100	Memoriakonto for ubrukne lånemidler
2.9200 - 2.9899	Andre memoriakonti
2.9999	Motkonti for memoriakonti

Obligatorisk inndeling av sektorer for kommuneregnskapet 1998

00	Kasse
10	Staten inklusive trygdeforvaltningen
14	Sektor for skatteinnkreving
15	Norges Bank
17	Postbanken
19	Statsbanker
20	Forretnings- og sparebanker
31	Private kredittforetak og finansieringsselskaper
41	Forsikring (inkl. kommunale pensjonsfond og pensjonskasser)
50	Kommuneforvaltningen (egen kommune og andre kommuner og fylkeskommuner)
63	Statsforetak
65	Kommuneforetak (egne aksjeselskaper og andelslag, m.v.)
66	Kommuners og fylkeskommuners egne samt andre kommuners særbedrifter og felleskommunale foretak
70	Private selskaper med begrenset ansvar (hovedsaklig private aksjeselskaper og andelslag)
75	Husholdninger (inkl. private næringsdrivende)
90	Utlandet
98	Ikke disponible bankinnskudd (skattetrekk m.v.)
99	Interimskonti

De sist utgitte publikasjonene i serien Norges offisielle statistikk

Recent publications in the series Official Statistics of Norway

- C 601 Elektrisitetsstatistikk 1997 *Electricity Statistics 1997*. 2000. 67s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4819-1
- C 603 Byggearealstatistikk 1999 *Building Statistics 1999*. 2000. 53s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4821-3
- C 605 Olje- og gassvirksomhet 1. kvartal 2000: Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 1st Quarter 2000: Statistics and Analysis*. 2000. 96s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4826-4
- C 606 Utenrikshandel 1999 *External Trade 1999*. 2000. 152s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4828-0
- C 608 Lakse- og sjøaurefiske 1999 *Salmon and Sea Trout Fisheries 1999*. 2000. 41s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4830-2
- C 609 Fiskeoppdrett 1998 *Fish Farming 1998*. 2000. 55s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4831-0
- C 610 Reiselivsstatistikk 1999 *Statistics on Travel 1999*. 2000. 90s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4836-1
- C 611 Helsestatistikk 1992-1998 *Health Statistics 1992-1998*. 2000. 70s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4842-6
- C 612 Skogstatistikk 1998 *Forestry Statistics 1998*. 2000. 87s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4843-4
- C 613 Nasjonalregnskapsstatistikk 1992-1999: Institusjonelt sektorregnskap. 2000. 59s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4844-2
- C 614 National Accounts 1992-1999: Institutional Sector Accounts. 2000. 61s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4845-0
- C 615 Olje- og gassvirksomhet 2. kvartal 2000: Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 2nd Quarter 2000: Statistics and Analysis*. 2000. 82s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4846-9
- C 616 Standard for økonomiske regioner *Classification of Economic Regions*. 2000. 53s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4847-7
- C 617 Norsk standard for utdanningsgruppering. Revidert 2000. Bokmål. 2001. 189s. 190 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4848-5
- C 618 Jaktstatistikk 1999 *Hunting Statistics 1999*. 2000. 63s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4849-3
- C 619 Elektrisitetsstatistikk 1998 *Electricity Statistics 1998*. 2000. 67s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4850-7
- C 621 Kommunestyrevalget 1999 *Municipal Council Election 1999*. 2000. 137s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4853-1
- C 622 Fylkestingsvalget 1999 *County Council Election 1999*. 2000. 114s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4855-8
- C 623 Fiskeristatistikk 1996-1997 *Fishery Statistics 1996-1997*. 2000. 116s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4857-4
- C 624 Sjølvmeldingsstatistikk 1998 *Tax Return Statistics 1998*. 2000. 110s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4858-2
- C 625 Avfallsstatistikk. Kommunalt avfall 1998 *Waste Statistics. Municipal Waste 1998*. 2000. 109s. 140 kr inkl. mva.
- C 626 Standard for økonomiske regionar. Nynorsk versjon *Classification of Economic Regions*. 2001. 53s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4864-7
- C 627 Kulturstatistikk 1999 *Culture Statistics 1999*. 2000. 124s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4865-5
- C 629 Nasjonalregnskapsstatistikk 1992-1999. Produksjon, anvendelse og sysselsetting. 2001. 153s. 190 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4870-1
- C 632 National Accounts 1992-1999: Production, Uses and Employment. 2001. 153s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4875-2
- C 633 Sjøfart 1999 *Maritime Statistics 1999*. 2000. 109s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4876-0
- C 634 Classification of Economic Regions. 2001. 54s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4877-9